

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA

Studijní program: N4101 Zemědělské inženýrství
Studijní obor: Agropodnikání
Katedra: Katedra krajinného managementu
Vedoucí katedry: doc. Ing. Pavel Ondr, CSc.

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vliv zemědělského podniku ZEMPO-VOS a.s. na zaměstnanost
a kvalitu života v obci Strunkovice nad Blanicí v průběhu let
1950-2013

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Drahomíra Kušová
Autor diplomové práce: Bc. Jiří Brych
Rok vydání: 2014

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Jiří BRYCH**
Osobní číslo: **Z12541**
Studijní program: **N4101 Zemědělské inženýrství**
Studijní obor: **Agropodnikání**
Název tématu: **Vliv zemědělského podniku ZEMPO-VOS a.s. na zaměstnanost a kvalitu života v obci Strunkovice nad Blanicí v průběhu let 1950-2013**
Zadávací katedra: **Katedra krajinného managementu**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Po transformaci zemědělských družstev na obchodní společnosti dochází ve venkovském prostoru k úbytku pracovních příležitostí. V menších obcích pod 2000 obyvatel narůstá procento nezaměstnanosti. Klesá počet obyvatel, kteří žijí v obci celý týden. Rovněž stagnuje společenský, kulturní a sportovní život v obci.

Cíl práce:

Cílem práce bude detailní zmapování zaměstnanosti v obci Strunkovice nad Blanicí včetně deskripce situace u hlavního zaměstnavatele v obci, zemědělského družstva, za posledních cca 60 let. Dále se pokusí pomocí vybraných ekonomických ukazatelů provést analýzu ekonomické situace v zemědělském podniku a případně pro něj navrhnout sociotechnická doporučení. Práce je součástí projektu "Valorisation and Sustainable Development of Cultural Landscapes using Innovative Participation and Visualisation Techniques -VITAL LANDSCAPES" (2CE164P3).

Metodika:

Teoretická část práce se bude opírat o rešerši odborné literatury týkající se problematiky zaměstnanosti, nezaměstnanosti a podnikatelské struktury ve venkovských oblastech. Po teoreticko-metodologickém úvodu bude provedena případová studie vybrané obce a vybraného zemědělského podniku. Empirická část práce bude založena na terénním šetření formou řízených rozhovorů. Ke studiu dokumentů bude využita místní kronika, databáze zemědělského podniku včetně hospodářské bilance.

Rozsah grafických prací: dle potřeby
Rozsah pracovní zprávy: 60 stran textu
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická
Seznam odborné literatury: viz příloha

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Drahomíra Kušová
Katedra krajinného managementu

Datum zadání diplomové práce: 4. března 2013
Termín odevzdání diplomové práce: 30. dubna 2014

prof. Ing. Miloš Šoch, CSc.
děkan

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA
studijní oddělení
Studentská 13
370 05 České Budějovice

doc. Ing. Pavel Ondr, CSc.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 15. března 2013

Příloha zadání diplomové práce

Seznam odborné literatury:

- Kronika zemědělského družstva Strunkovice nad Blanicí 1950-1990
Kronika obecní 1950-2013
Lokální a podnikové statistické databáze
- Kudrnáč, J. (1998): Strunkovice nad Blanicí od pravěku do novověku. Ires Píse
Mařík, J. (2002): Paměti městyse Strunkovice. Strunkovice nad Blanicí
Boháčová, I., Hrabánková, M. (2009): Strukturální politika Evropské unie.
Praha: C. H. Beck
- Majerová, V., Čmejrek, J. (2003): Český venkov 2002. Podniky a podnikání.
Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta,
vydavatelství Credit
- Hudečková, H., Lošťák, M., Ševčíková, A. (2006): Regionalistika, regionální
rozvoj a rozvoj venkova. Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně
ekonomická fakulta
- Majerová, V. (2006): Sociologie venkova a zemědělství. Credit
- Kouřilová, J. (2012): Synergie vztahu město-venkov. Praha: Alfa Nakladatelství
- Pělucha, M. a kol. (2012): Venkov na prahu 21. století. Venkov a jeho rozvoj na
přelomu milénia, územní dopady znalostí ekonomiky na venkov, souvislosti
vztahů města a venkova v globalizované ekonomice. Praha: Alfa Nakladatelství
- Bartoš, M., Kušová, D., Těšitel, J. (2011): Amenitní migrace do venkovských
oblastí České republiky. Kostelec nad Černými lesy: Lesnická práce.
- Majerová, V., Herová, I. (2007): Český venkov 2006. Sociální mobilita a kvalita
života venkovské populace. Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická
fakulta.
- Ouředníček, M., Temelová, J., Pospíšilová, L. (2011): Atlas sociálně prostorové
diferenciace České republiky. Karolinum.
- Synek, M., kol. (2002): Podniková ekonomika. C.H.Beck.
- Synek, M., kol. (2003): Ekonomická analýza. Oeconomica.

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě (v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Zemědělskou fakultou JU) elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích, dne

.....
Podpis

Poděkování:

Rád bych na tomto místě poděkoval především paní PhDr. Drahomíře Kušové za čas, který mně byla ochotna věnovat a za velmi cenné a užitečné rady, které pomáhaly při zpracování práce.

V druhé řadě musím také poděkovat za konzultace, věcné připomínky, poskytnutí podkladů a pomoc po dobu tvorby práce zástupcům firmy ZEMPO – VOS a.s. Strunkovice nad Blanicí, zejména předsedovi představenstva Ing. Janu Petráškovi. Také děkuji starostovi a obyvatelům městyse Strunkovice nad Blanicí.

Anotace

Diplomová práce se zabývá vlivem zemědělského podniku ZEMPO – VOS a.s. na zaměstnanost a kvalitu života v obci Strunkovice nad Blanicí v průběhu let 1950 – 2013. Hlavním cílem bylo detailně zmapovat zaměstnanost v obci Strunkovice nad Blanicí, včetně deskripce u hlavního zaměstnavatele, zemědělského podniku, za posledních cca 60 let. K dosažení cíle bylo použito kombinace kvantitativních a kvalitativních metod. Konkrétně studie historických dokumentů, provozních údajů zemědělského podniku, rozhovory se starostou obce a předsedou představenstva zemědělského podniku a anketou s obyvateli obce Strunkovice nad Blanicí a zaměstnanci ZEMPO – VOS a.s. Dále se pomocí vybraných ekonomických ukazatelů snažila zhodnotit finanční situaci zemědělského podniku ZEMPO – VOS a.s. a na základě SWOT analýzy identifikovat jeho silné a slabé stránky, příležitosti a ohrožení. V závěru práce je nastíněn soubor určitých sociotechnických doporučení pro stabilizaci, konkurenceschopnost a rozvoj zemědělského podniku ZEMPO – VOS a.s. Strunkovice nad Blanicí, tak aby i v budoucnu přinášel pracovní příležitosti pro obyvatele obce Strunkovice nad Blanicí.

Klíčová slova:

zaměstnanost, nezaměstnanost, kvalita života, zemědělský podnik, Strunkovice nad Blanicí

Annotation

This dissertation deals with the impact of the agricultural enterprise ZEMPO – VOS a.s on the employment and the quality of life in the town Strunkovice nad Blanicí in the period from 1950 to 2013. The main aim was to map out the employment in the town of Strunkovice nad Blanicí including the description of the head employer, the agricultural enterprise in last 60 years in detail. The combination of qualitative and quantitative methods was used to reach the aim. Particularly the study of historical documents, operating data of the agricultural enterprise, interviews with the mayor and with chairman of the board of directors of the holding and questionnaire for inhabitants and for employees. Next was evaluated the financial situation of the holding using selected economic indicators and based on SWOT analysis were identified the strengths and the weaknesses, opportunities and threats. The

conclusion outlines the set of certain socio-technical recommendations for stabilization, competitiveness and development of the ZEMPO-VOS a.s. Strunkovice nad Blanicí in the way, that in the future this holding will bring the career opportunities for people living in Strunkovice nad Blanicí.

Keywords: employment, unemployment, quality of life, agricultural enterprise, Strunkovice nad Blanicí

Obsah

ÚVOD A CÍL PRÁCE	10
1. LITERÁRNÍ REŠERŠE	11
1.1 Základní pojmy.....	11
1.1.1 Venkov	11
1.1.2 Vymezení venkova.....	12
1.1.2.1 Venkov podle typologie OECD	15
1.1.3 Označení obcí ČR	15
1.1.3.1 Městys	16
1.1.4 Kvalita života	16
1.1.5 Zaměstnanost.....	17
1.1.6 Nezaměstnanost.....	17
1.1.7 Migrace	19
1.2 Nezaměstnanost ve venkovském prostoru.....	20
1.2.1 Míra nezaměstnanosti ve venkovském prostoru	21
1.2.2 Životní úroveň obyvatel venkovského prostoru.....	22
1.3 Zaměstnanost v zemědělství.....	22
1.3.1 Vývoj agrárního trhu práce	23
1.3.2 Faktory snižování počtu pracovníků v zemědělství.....	25
1.4 Podnikatelská struktura ve venkovském prostoru	25
1.4.1 Podnikatelská struktura zemědělství	26
1.5 Rozvoj venkovského prostoru	28
1.5.1 Podpora rozvoje venkova.....	28
1.5.2 Program rozvoje venkova	29
1.5.3 Problémy rozvoje podnikání v zemědělství	30
2. Regionální kontext	31
2.1 Jihočeský kraj	31
2.1.1 Geografie.....	32
2.1.2 Administrativní členění.....	32
2.1.3 Obyvatelstvo	33
2.1.4 Hospodářství	33

2.1.5	Doprava	36
2.1.6	Atraktivita cestovního ruchu	36
2.1.7	Organizační statistika	37
2.1.8	Přeshraniční spolupráce – Euroregion Šumava.....	37
2.2	Mikroregion Vlachovo Březí.....	37
2.2.1	CHANCE IN NATURE – LOCAL ACTION GROUP.....	38
3.	Metodika	40
4.	Výsledky	41
4.1	Charakteristika modelového území	41
4.1.1	Historický vývoj a kulturní památky.....	42
4.1.2	Významné osobnosti	47
4.1.3	Přírodní prostředí	48
4.1.4	Vybavenost obce	49
4.1.5	Dopravní obslužnost	51
4.1.6	Podnikatelské aktivity a možnosti zaměstnání.....	52
4.2	Vývoj zemědělského podniku a obce Strunkovice nad Blanicí v průběhu let 1950 – 2013.....	53
4.2.1	Základní informace a představení společnosti ZEMPO – VOS a.s.	53
4.2.2	Poválečný nový směr a pokus o stabilizaci (1950 – 1970)	54
4.2.3	Definitivní přeměna tradičního venkova (1970 – 1990).....	63
4.2.4	Polistopadový vývoj a hledání nové identity venkova (1990 – 2013). 68	
4.3	Analýza dotazníkového šetření – vyhodnocení odpovědí respondentů z obce Strunkovice nad Blanicí	75
4.4	Rozhovory	87
4.4.1	Rozhovor se starostou městyse Strunkovice nad Blanicí	87
4.4.2	Rozhovor s předsedou ZEMPO – VOS a.s.	89
4.5	Hodnocení ekonomické výkonnosti podniku ZEMPO – VOS a.s.	91
4.6	SWOT analýza	95
4.7	Navrhovaná sociotechnická doporučení.....	98
5.	Diskuze	101
6.	Závěr.....	103
	Seznam Použité literatury	105
	Přílohy:.....	111

ÚVOD A CÍL PRÁCE

Už více než 60 let funguje ve vesnickém prostoru fenomén, který se dříve nejčastěji vyskytoval pod pojmem Jednotné zemědělské družstvo. Jednalo se o organizace, které byly zakládány jako hlavní nástroj tehdejší vládní garnitury k přechodu vesnice k socialismu. Jak se tento přechod "povedl" bylo idealizovaně představeno v divácky úspěšné komedii Vesničko, má středisková nebo v seriálu Chalupáři. V družstvu nalezla práci většina obyvatel obce, když ne přímo v zemědělství, tak v některé z přidružených výroby. Společně za jeden provaz táhli za splnění závazků, které jim uložil Ústřední výbor Komunistické strany Československa, život si běžel svým klidným tempem, a když se po práci sešli ke konverzaci nad pivem ze sedmého schodu, divák musí mít pocit, že tehdejší život v socialistické vesnici musel být ráj na zemi. Ne všechno ovšem bylo ideální jako ve filmu. Budování mohutných hospodářských budov a zařízení, nevzhledných bytových budov ničí krajinný ráz vesnice dodnes. Násilné združstevňování soukromého hospodaření rozdělovalo nejen přátele, ale navždy i celé rodiny. Neustálé pokusy menších či větších skupinek obyvatel o tzv. "zbourání" JZD, problémy se zásobováním a absence služeb, neodborné vedení zemědělských podniků, ztráta kulturní a sociální kontinuity, i to byla také socialistická vesnice. Dnes jsou zemědělská družstva ve většině případů transformovaná na obchodní společnosti, a ačkoliv po roce 1989 postupně stále klesá význam těchto podniků, stále více či méně zasahují do každodenního života většiny obcí venkovského charakteru. Po transformaci zemědělských družstev na obchodní společnosti dochází ve venkovském prostoru k úbytku pracovních příležitostí. V menších obcích pod 3 000 obyvatel narůstá procento nezaměstnanosti. Klesá počet obyvatel, kteří žijí v obci celý týden. Zároveň stagnuje i společenský, kulturní a sportovní život v obci.

Mnoho lidí si také venkov představuje jako idylu, která na nás dýchá z obrázků Josefa Lady. Ten zobrazoval život na venkově jako klidný, plný dětí a jejich radovánek, lidových tradic a pohody. Na žádném obrázku nechyběla typická vesnička s návsi a kostelíkem, úhledná, čistá, vesele barevná. Realita však byla jiná za socialismu, stejně tak v 90. letech a jiná je i v současnosti.

Spjatost zemědělství s venkovem se i přes měnící podmínky projevuje i nadále, a to v mnoha aspektech. Venkov, ať už je pojat tradičně jako venkovské obce či jako oblasti s významným podílem řídké obydleného území, vykazuje odlišnosti při srovnání s městy v ukazatelích jak demografického, tak ekonomického a sociálního charakteru. Průměrná roční registrovaná míra nezaměstnanosti se už dlouhodobě ve venkovském prostoru pohybuje přibližně o 2 procenta výš oproti městům.

Cílem této diplomové práce je detailní zmapování zaměstnanosti v obci Strunkovice nad Blanicí včetně deskripce situace u hlavního zaměstnavatele v obci, zemědělského družstva, za posledních cca 60 let. A pomocí vybraných ekonomických ukazatelů provést analýzu ekonomické situace v zemědělském podniku a navrhnout pro něj sociotechnická doporučení pro zemědělský podnik, tak aby i v budoucnu mohl vytvářet pracovní příležitosti pro obyvatele obce Strunkovice nad Blanicí.

1. LITERÁRNÍ REŠERŠE

1.1 Základní pojmy

1.1.1 Venkov

Význam slova venkov přibližuje například Jan Spousta: "Co je to venkov? Zatímco v některých cizích jazycích odpovídající slovo svými kořeny a konotacemi zdůrazňuje spíše krajinu, rovinnatý prostor vhodný k zemědělství – například anglické landscape či francouzské campagne – má naše české slovo původní význam "vně", rozumí se před hradbami, mimo město. Oba aspekty jsou pro sociologickou definici venkova podstatné: venkov se definuje jako zemědělská, rurální oblast mimo dosah větších měst, oblast obydlená poměrně řídko, avšak na druhou stranu hustěji než pustina zemědělsky již téměř nevyužitelných hor, pouští či močálů. [57]

Také v němčině odpovídá slovo venkov výrazu pro plochou, placatou zemi (vhodnou k obdělávání), ale obecně byl venkov odedávna vnímán jako oblast mimo města, ve které převažuje zemědělská výroba a slouží jako zásobárna potravin pro města. Později se přidala funkce zásobárny pracovních sil pro rozvíjející se průmysl a stavební rozmach měst. [19]

Jednoduše lze tedy říci, že venkov je prostor mimo městské osídlení, který je charakterizován nižší hustotou zalidnění a tradičním zaměřením na zemědělství. [66]

Venkovská sídla jsou oproti městským starší vývojovou formou sídel. Jejich převládající zemědělská funkce (v poměru k dalším výrobním funkcím a celku výrobních funkcí města) má odraz v jejich vnějším vzhledu (stavení s propojenou obytnou a hospodářskou částí, více zelených obdělávaných ploch atp.) [10]

Obecně známé rčení "venkov=zemědělství" dnes pro většinu obcí v České republice (ČR) sice neplatí. Tím se ale nesnižuje úloha zemědělství pro českou vesnici. Dosud platí, že v mnoha nejmenších sídlech zůstává jediným či hlavním zdrojem obživy. [21]

V současnosti je venkov více spojován s pojmy jako krajina či příroda a jeho hlavní funkcí se stává rekreace a turistika. [19]

Jak bude patrné i z dalšího textu, stávající přístupy k rozvoji venkova stále nemají jasný průnik či shodu v tom, "co to vlastně venkovské oblasti jsou?" Již v současné době existují desítky různých přístupů k vymezení této problematiky. Proto již na tomto místě je seriózní konstatovat, že jednoznačná a správná klasifikace venkovských oblastí nebude pravděpodobně existovat nikdy.

1.1.2 Vymezení venkova

Vymezení venkova je oproti sousedním zemím v ČR ztíženo specifickým charakterem našeho osídlení, kompaktností zástavby sídel a velmi nízkým podílem rozvolněných forem osídlení (samot, dvorců, apod.). Obtížné je rovněž zařazení velkého počtu malých měst, jejichž dominantní rolí jsou hospodářské, obslužné, správní i kulturní funkce pro jejich venkovské zázemí. [22]

Před samotným vymezením venkova je třeba si vysvětlit rozdíly mezi dvěma pojmy, která jsou pro většinu veřejnosti synonymní, a to vesnice a venkov (případně venkovský prostor).

Vesnice tvoří zastavěné území s typickou rurální strukturou a venkovský prostor je tvořen jak zastavěným územím, tak i kulturní krajinou v okolí vesnice. [21]

V této práci se budu ve většině případů zabývat pojmem venkov (venkovský prostor). Protože definice venkovského prostoru nejvíce odpovídá mému modelovému území, tedy obce Strunkovice nad Blanicí.

Potřeba vymezení venkova vyvstala v České republice zejména v souvislosti s dotačními programy na podporu venkova a snahou etablovat venkov jako samostatný resort. [62]

Při vymezení venkovského prostoru je nutné striktně odlišovat dva základní typy hodnocení. Buď můžeme hodnotit venkovská sídla, resp. venkovské obce nebo je možné sledovat vymezení venkovského prostoru, venkova. Zatímco v první kategorii vymezení venkovských sídel/obcí vymezujeme územně nespojité jednotky - zastavěné území, v druhém případě vymezujeme spojitý prostor, který tvoří jak zastavěné území venkovských sídel, tak i volná krajina. [62]

V zahraniční odborné literatuře existuje k tomuto tématu poměrně bohatá diskuse. [30] Vymezení a kategorizaci venkovského prostoru se věnuje např.: Cloke (1977) [3], na kterého později navazuje Robinson (1990) [34]. Oba autoři vnímají nesourodost venkovského prostoru, zejména rozdíly mezi venkovem příměstským a periferním. Patmore (1983) [27] nevidí mezi městem a venkovem existenci ostré hranice, cítí spíše kontinuitu v rámci prostoru – všechno je součástí harmonického, komplexního, funkčního celku (srov. S Green, 1990) [6]. Scharf (2001) [36] upozorňuje na skutečnost, že rozdíly mezi městskými a venkovskými oblastmi bývají obecně zveličovány, mnohem větší rozdíly než mezi městem a venkovem podle něj existují např. mezi západní a východní částí Německa. Jak Robinson (1990) [34] tak Hoggart (1990) [7] zdůrazňují špatnou definiční uchopitelnost pojmu "venkovský", a to zejména z důvodu heterogenity venkovského prostoru a řady podobností mezi venkovem a městem. [30]

Při vymezení venkovských obcí jsou klíčové ukazatele, které popisují buď celkový počet obyvatel nebo ukazatele vztahující se k urbanistické nebo socio-profesní struktuře obyvatel, kteří v takovém sídle bydlí. Při vymezení venkovského prostoru je možné více pracovat s hustotou zalidnění a tedy vztahovat počet obyvatel k celkové ploše spravovaného území. [62]

V českých podmínkách je venkov zpravidla vymezován jako soubor venkovských obcí, kdy statistickou hranicí pro jejich vymezení je 2 000 obyvatel. Existují však i typické venkovské obce, které mají obyvatel více a podle tohoto kritéria venkovem nejsou (nejvíce je jich na jižní Moravě). Současně existuje 57 měst, která mají méně než 2 000 obyvatel. Venkovský prostor je i místem krátkodobé rekreace většiny městského obyvatelstva (druhé bydlení). [22]

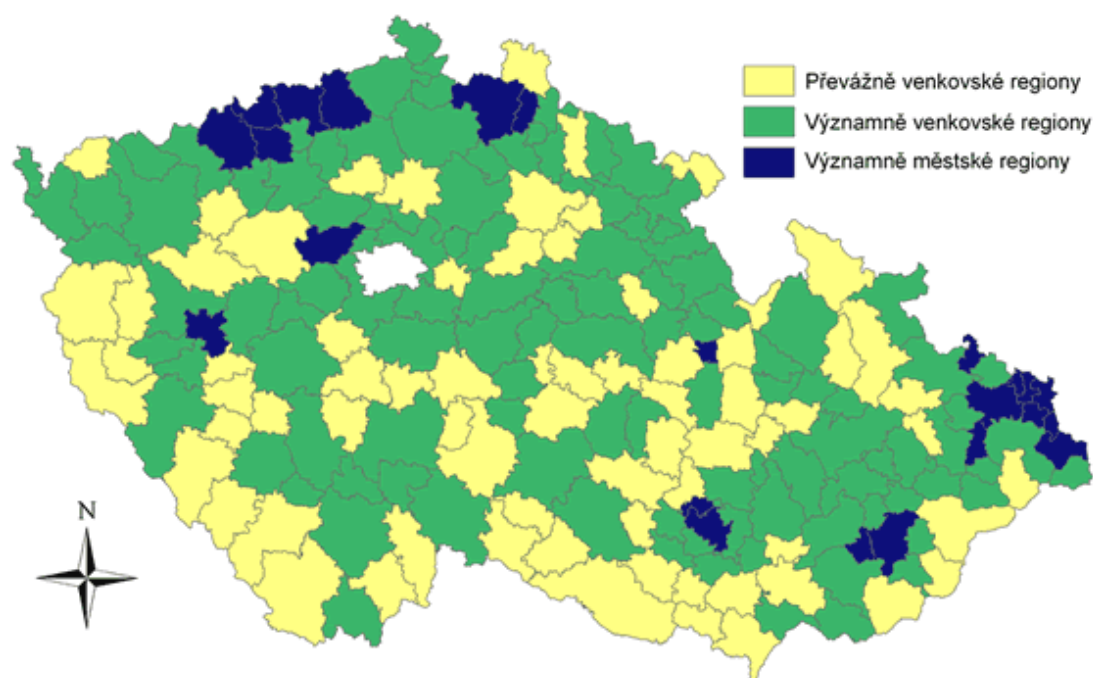
Pro vymezení venkovského prostoru používá statistický úřad Evropské unie Eurostat ukazatele hustoty obyvatel podle jednotek NUTS 3¹, kdy jsou vymezeny tři základní kategorie:

- převážně venkovské regiony – více než 50 % obyvatel žije ve venkovských obcích (pro tento účel definované jako obce s méně než 150 obyvateli/km²),
- významně venkovské regiony – ve venkovských obcích žije 15 až 50 % obyvatel,
- převážně městské regiony – ve venkovských obcích žije méně než 15 % obyvatel. [62]

Pro vymezení venkovského prostoru v rámci České republiky lze doporučit vymezení na základě hodnoty hustoty zalidnění. Místo použití příliš velkých sledovaných jednotek – krajů je nutné vymezit jednotky menší, které mnohem přesněji odpovídají územní struktuře České republiky. Jako vhodné jednotky i vzhledem ke struktuře veřejné správy a možností třídění datových údajů je vhodné použít jednotky správních obvodů pověřených obecních úřadů (POU) nebo správních obvodů úřadů obcí s rozšířenou působností (ORP). [62] Na obr. 1 je barevně vyznačena hustota zalidnění v jednotlivých obvodech obcí s rozšířenou působností. Lze z něho říci, že hustěji zalidněn je sever a východ území ČR a naopak méně západ a jih území.

¹ NUTS neboli Nomenklatura územních statistických jednotek jsou územní celky vytvořené pro statistické účely Eurostatu pro porovnávání a analýzu ekonomických ukazatelů, statistické monitorování, přípravu, realizaci a hodnocení regionální politiky členských zemí EU. Klasifikaci NUTS zavedl Eurostat v roce 1988. Normalizovaná klasifikace územních celků v České republice nese název CZ-NUTS. Český ekvivalent pro NUTS 3 je kraj.

Obr. č. 1 Venkovské regiony podle hustoty zalidnění dle obcí s rozšířenou působností (ORP) limit 150 obyvatel/km²

Zdroj: denik.obce.cz

1.1.2.1 Venkov podle typologie OECD

K 1. 1. 2011 byl na úrovni NUTS 3 převážně venkovským regionem pouze kraj Vysočina a naopak převážně městským regionem pouze Hlavní město Praha. Ostatních 12 krajů se řadilo mezi přechodné regiony², zaujímající více než 90 % procent plochy ČR. [69]

Na úrovni LAU 1³ spadalo do kategorie venkovských regionů 20 okresů, zabíraly zhruba třetinu území ČR a na jejich území žilo necelých 16 % obyvatel ČR. Počet převážně městských regionů se meziročně snížil z 8 na 7, jejich podíl na území ČR klesl na 3,2 % a podíl na obyvatelstvu tvořil zhruba čtvrtinu. Počet přechodných se zvýšil na 50, přičemž z hlediska podílu na území i obyvatelstvu zabíraly zhruba 60 % z celku. [69]

1.1.3 Označení obcí ČR

Zákon č. 367/1990 Sb., o obcích (obecní zřízení) uvádí, že "městem je obec, ve které do počátku účinnosti tohoto zákona (24. listopadu 1990) působil městský národní

² Kde ve venkovských obcích žije 15-50 % obyvatel

³ Vedle soustavy NUTS od roku 1990 existuje i soustava LAU – Local Administrative Units ("Místní samosprávné jednotky") – zahrnující obce a okresy. V současnosti tato soustava nahrazuje (a plně jim odpovídá) dřívější stupně NUTS 4 (okres) a NUTS 5 (obec).

výbor, a městem je i obec, kterou určí předsednictvo České národní rady na návrh vlády České republiky nebo na návrh obce po vyjádření vlády". Paragraf 3 odst. 1 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, přidal další podmínku – a to minimální hranici 3000 obyvatel. Další novelou (zákonem č. 234/2006 Sb.) došlo k obnovení historických měst a městysů – městem či městysem se může stát obec, která získala toto označení před 17. květnem 1954. Touto novelou byl systém rozšířen na šest různých typů (označení) obcí – hlavní město, statutární města (v zákoně vyjmenovaná), města, městyse, obce (tedy ostatní "neměstské" obce, vojenské újezdy.

Pro vymezení venkova lze tedy využít "neměstské" kategorie obcí – obce a případně i městysy. [31]

1.1.3.1 Městys

Městys je typ obcí velikostně a významově stojící mezi městem a vesnicí. V minulosti se jednalo o sídla, kterým bylo uděleno právo pořádat týdenní a dobytčí trhy (tím se městyse lišily od vsí) a zpočátku výjimečně i výroční trhy. Městyse musely plnit roli spádového městečka pro okolní vesnice. Na rozdíl od města zde bylo mnohem silněji zastoupeno zemědělství, sociální a profesní rozvrstvení nebylo rovněž tak výrazné. [64]

1.1.4 Kvalita života

Z důvodu charakteristické rozmanitosti vnímání a názorů lidských bytostí, nebude zřejmě nikdy existovat jednoznačná a jednotná odpověď na otázku "co je kvalita života?" Nelze tedy pojem kvalita života vymezit podle nějaké konečné a absolutně platné definice.

Podle Hnilicové (2005) se termín kvalita života poprvé objevil již ve 20. letech 20. století v souvislosti s úvahami o ekonomickém rozvoji a o úloze státu při podpoře nižších sociálních vrstev. Diskutován pak byl zejména vliv státních dotací na kvalitu života lidí i na celkový vývoj státních financí. V tomto období se ale kvalitou života rozuměla v podstatě jen materiální životní úroveň určité společnosti. [29]

Dnes je kvalita života chápána, jako nesmírně složitý, víceúrovňový a multidimenzionální koncept. Dotýká se pochopení lidské existence a smyslu života, hledá klíčové faktory bytí a pochopení sebe sama. Zkoumá environmentální,

ekonomické, sociální, kulturní, psychologické, duchovní a další podmínky pro zdravý a šťastný život. Komplexní pohled na problematiku kvality života je spojením nejen vnějších podmínek, ale i vnitřních rozměrů člověka. [25]

S krásnou a prostou definicí, která může shrnout celý problém vymezení pojmu kvalita života, přišli Renwick a Brown (1996). Kvalita života dle nich jednoduše znamená, jak dobrý je život pro jednotlivce. [33]

1.1.5 Zaměstnanost

Tímto termínem označujeme stav, při kterém všichni jednotlivci, kteří chtějí při dané mzdové sazbě pracovat, jsou zaměstnáni. [60]

Sociologický slovník uvádí, že zaměstnanost vyjadřuje podíl zaměstnaných k ekonomicky aktivnímu obyvatelstvu, přičemž za zaměstnané jsou považováni lidé, kteří vykonávají jakoukoli placenou práci, a rovněž ti, kteří právě nepracují z důvodu nemoci, stávky nebo dovolené. [16]

Zaměstnanost je důležitým faktorem a "hnací silou" tzv. udržitelného rozvoje, neboť přispívá ke stabilizaci obyvatelstva v území. [21]

1.1.6 Nezaměstnanost

Je definována jako výskyt osob bez placeného zaměstnání, které je chtějí a aktivně je hledají, jsou na něj odkázány, jako zdroj obživy. Jedná se o ekonomický a sociální jev moderních společností spojený s industrializací a tržní dynamikou, který může nabývat povahy sociálního problému, zejména pokud se jedná o nezaměstnanost dlouhodobou a masovou. [16]

Nezaměstnanost je jednou z nejvíce sledovaných charakteristik ekonomického prostředí území, která se zároveň bezprostředně dotýká života prakticky každého občana. Práce je pro člověka důležitá nejen z hlediska finančního zajištění sebe a svých blízkých, ale také ve vztahu k určení vlastní pozice v rámci společnosti. Ztráta zaměstnání znamená pokles životní úrovně, který je spolu s následným omezeným kontaktem s pracovním trhem považován za klíčový faktor sociálního vyloučení. [23]

S rostoucí délkou nezaměstnanosti je navíc umocněno riziko dalších sociálně patologických problémů (např. kriminalita, rodinné nebo sociální konflikty). [26]

1.1.6.1 Měření nezaměstnanosti

Abychom se mohli rozhodovat, zda má společnost nízkou či vysokou nezaměstnanost, musíme jí umět změřit.

Měření nezaměstnanosti:

$$\text{míra nezaměstnanosti} = \frac{\text{nedobrovolně nezaměstnaní}}{\text{ekonomicky aktivní obyvatelstvo}} \times 100 \text{ [%]}$$

V ČR měří nezaměstnanost dvě instituce:

1. Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky (MPSV ČR) – sleduje tzv. registrovanou míru nezaměstnanosti dle evidence úřadů práce. Podle těchto údajů byla průměrná míra nezaměstnanosti v roce 2012 v České republice 8,6 % a v Jihočeském kraji 8,4 %.

2. Český statistický úřad (ČSÚ) – provádí výběrová šetření v terénu (chodí a ptají se podle určitých pravidel přímo lidí), a tato šetření ukazují nižší počty lidí bez práce, protože jistá část lidí pracuje na černo a přitom jsou registrovaní jako nezaměstnaní. [39]

1.1.6.2 Přirozená míra nezaměstnanosti

Jedná se o míru nezaměstnanosti, při které je trh práce v rovnováze. Podmínkou přirozené míry nezaměstnanosti je, aby se počet lidí opouštějících práci rovnal počtu lidí nalézajících práci. [9]

Jde o dlouhodobě nejnižší možnou míru nezaměstnanosti. Její výše je pro každou ekonomiku jiná a nelze ani říci, že by tato míra byla žádoucí – je prostě přirozená. [65]

Přirozenou míru nezaměstnanosti vypočteme podle následující rovnice:

$$\text{přirozená míra nezaměstnanosti} = \frac{\sigma}{\sigma + \delta} \times 100 \text{ [%]}$$

σ – míra ztráty zaměstnání

δ – míra nalézání zaměstnání

Přirozená míra nezaměstnanosti má tři složky: nezaměstnanost frikční, strukturální a dobrovolnou.

Frikční nezaměstnanost je způsobena tím, že lidé z různých osobních důvodů odcházejí z jednoho zaměstnání a hledají si nové.

Strukturální nezaměstnanost je vyvolána tím, že se některá odvětví smršťují a jiná naopak expandují, takže lidé musejí přecházet z jednoho odvětví do jiného, což často vyžaduje rekvalifikace nebo stěhování.

Dobrovolná nezaměstnanost je tvořena lidmi, kteří se naučili zneužívat systém podpor v nezaměstnanosti a sociálních dávek a pracovat ve skutečnosti nechtějí.

Jedno z odvětví, u kterého se poměrně často objevuje strukturální a dobrovolná nezaměstnanost je právě zemědělství a lesnictví.

Součástí přirozené míry nezaměstnanosti však není cyklická nezaměstnanost, která se objevuje při hospodářských recesích. [9]

1.1.7 Migrace

Pod pojmem migrace rozumíme prostorové přemísťování osob přes libovolné hranice. [1]

Pro hodnocení migrace používáme dva základní ukazatele:

- 1) objem migrace – úhrn všech přistěhovaných a vystěhovaných v určitém území za určité období, zpravidla za 1 rok,
- 2) migrační saldo – rozdíl mezi počtem přistěhovaných a vystěhovaných za určité období na určitém území. [10]

Migrace obyvatelstva je důležitou součástí regionálních procesů, které spoluutvářejí geografickou organizaci společnosti. Svoji komplexní podmíněností představuje důležitý indikátor regionálního vývoje a současně je procesem, který působí na řadu dílčích, především socioekonomických dějů. Stěhování ovlivňuje nejen absolutní počet obyvatel, ale uplatňuje se také při formování demografických, ekonomických, sociálních i sociokulturních struktur obyvatel dotčeného území. Migrace má stále závažnější dopad na trh práce nebo na sociální stabilitu v lokální i regionální úrovni. [26]

Charakter migrace byl na území České republiky výrazně ovlivňován socioekonomickými podmínkami. Z hlediska dlouhodobého vývoje se v širších rámcích uplatňovaly zejména procesy industrializace a urbanizace. Nedílnou součástí koncentračních tendencí souvisejících s etapou extenzivní urbanizace byl dlouhodobý růst migrace. Migraci je možno kvalifikovat jako určitý typ regionálního procesu a jeho sledováním lze přispět k poznání komplexních sociálních geografických systémů, jakými jsou regionální struktura a struktura osídlení. Migrace je tedy "strukturální" regionální proces, a proto jeho sledování úzce souvisí s regionálním rozvojem a regionální politikou. [20]

Migrační vývoj po roce 1989 lze charakterizovat těmito základními trendy:

- poklesem migrační mobility a to výrazným (v letech 1990 – 1996),
- dekoncentračním charakterem migrace ve 2. polovině 90. let (soubor měst jako celek migračně ztrácí),
- v současnosti migrační zvýšený pohyb směrem do Středočeského kraje a okrajových částí hlavního města Prahy. [26]

1.2 Nezaměstnanost ve venkovském prostoru

Nezaměstnanost na venkově vychází z některých nesespecifických problémů, které jsou charakteristické pro celou českou společnost. Zároveň se zde však projevují problémy, jež jsou charakteristické pouze pro tuto oblast i s ohledem na regionální specifika jednotlivých regionů. [61]

Život na vesnici byl v historii (a platí to i o současnosti), vždy určován přírodou a pravidly vztahů k přírodě. Objektivní sounáležitost a tvrdé podmínky přírody vyžadovaly vzájemnou soudržnost lidí, úctu jednoho k druhému a pomoc při problémech žití. [40]

To se ale zásadně změnilo. Určující pro vesnici je odvětví byznysu. Je-li funkční zemědělská prvovýroba včetně navazujícího zpracovatelského subjektu, zůstává spjatost vesnice s tradiční přírodou. V mnoha případech však vesnice upadá, stárne a vyliďňuje se. Důvodem je nedostatek pracovních příležitostí nejen pro "padesátníky", ale zvláště pro mladé. Největším strašákem a hrozbou je nejistota zaměstnání. Varovné je to, že uvedená nejistota není jen v "pohraničí", ale i hlubokém vnitrozemí. [40]

Sám venkov jako takový dnes poskytuje jen málo pracovních příležitostí. Dosavadní pracovní orientace směřovala především na zemědělství, které prošlo rozsáhlou restrukturalizací spojenou s poklesem pracovníků. Venkov vždy vykazoval nižší ekonomický potenciál než město (vyjádřeno počtem pracovních míst na 100 ekonomicky aktivních obyvatel). Přejdem na tržní hospodářství se tato tendence ještě prohloubila, neboť se výrazně dotkla zemědělské prvovýroby, která byla dosud hlavním odvětvím na venkově zaměstnávajícím značnou část venkovského obyvatelstva. Venkov je značně poznamenán jednostrannou orientací na zemědělství. Bylo by však mylné ztotožňovat venkov se zemědělstvím, neboť většina zemědělského obyvatelstva pracuje v jiných odvětvích národního hospodářství. Je však nutné si uvědomit, že většina pracovníků za práci vyjíždí, jde tedy o pracovní místa mimo jejich vlastní obec, převážně ve městech. [21]

Podíl ekonomicky aktivního obyvatelstva na našem venkově dosáhl v roce 2011 stejné hodnoty jako ve městech, tedy 49 %. V nejmenších obcích je však i nadále podíl ekonomicky aktivního obyvatelstva nejnižší, kolem 47,6 %. [69]

Ačkoliv některé ukazatele situace na trhu práce ve městech a na venkově se v období mezi posledními deseti lety srovnaly, zejména ekonomická aktivita a míra zaměstnanosti, jiné zůstávají (a to i v meziročních srovnáních) pro venkov nadále nepříznivé. Nejvýrazněji nepříznivá situace pak přetrvává hlavně v nejmenších obcích. [44]

Ukazuje se, že zemědělství hraje na venkově stále ještě důležitou roli zaměstnavatele, ale jeho vliv slábne. Čím menší bude role zemědělství jako zaměstnavatele (a nebude nahrazována jiným oborem podnikání, vytvářejícím pracovní místa přímo ve venkovském prostoru), tím více se bude posilovat závislost venkova na městech z pohledu zaměstnanosti. [51]

1.2.1 Míra nezaměstnanosti ve venkovském prostoru

Jak již bylo popsáno, podle údajů MPSV dosáhla u nás v roce 2011 průměrná roční registrovaná míra nezaměstnanosti 8,6 procenta. Na základě údajů o počtu dosažitelných uchazečů o práci v obcích ČR provedl Ústav zemědělské ekonomiky a informací odhady registrované míry nezaměstnanosti pro venkov. Ukázalo se, že venkovská míra nezaměstnanosti zůstává vyšší než republikový průměr, nicméně tento rozdíl se proti minulým letům výrazně snížil. Vloni tak činila míra

nezaměstnanosti ve venkovském prostoru 9 procent, zatímco ve městech to bylo jen 8,4 procenta. Na úřadech práce se u nás v průměru evidovalo 487 tisíc uchazečů, z toho na venkově jich bylo téměř 132 tisíc. Z dlouhodobého srovnání je patrné, že venkovští uchazeči tvoří přibližně čtvrtinu všech uchazečů, ale na venkově se nabízí pouhá šestina všech volných pracovních míst v zemi. Počet uchazečů na jedno volné pracovní místo činil v rámci celé republiky průměrně 13,3, na venkově však dosáhl hodnoty 22,4. Z hlediska možností uplatnění v pracovním procesu je tedy situace na trhu práce na venkově setrvale méně příznivá než ve městech a po roce 2008 se rozdíl mezi městem a venkovem v této oblasti dokonce prohlubují. [44]

1.2.2 Životní úroveň obyvatel venkovského prostoru

Zelená zpráva⁴ za rok 2011 konstatuje, že i v úrovni příjmů venkov zaostává za ostatními oblastmi České republiky a i navzdory poněkud vyššímu meziročnímu přírůstku příjmů ve venkovském prostoru se situace nijak zásadně nezměnila. Členové venkovských domácností pobírali 92,5 % průměru celkových hrubých a 93,4 % čistých peněžních příjmů a ještě hlubší schodek vykazuje srovnání s obyvateli velkých měst, (84,7 resp. 86,2 %). Oproti průměrné české domácnosti zůstávají ty venkovské nadále početnějšími, meziroční úbytek zde však byl nejvyšší a zároveň ve venkovských domácnostech nejvýrazněji ubylo pracujících osob. Většina příjmů venkovských rodin pochází ze závislé činnosti a zpráva uvádí, že meziročně tyto příjmy nadprůměrně vzrostly. [44]

Venkovské domácnosti v roce 2011 vydaly na potraviny o celá 2 % více než v roce 2010. O to víc však omezily nákupy spotřebního zboží a jako jediné také využívání služeb. Vydání na služby jsou na venkově výrazně nejnižší a dosti strmě rostou s velikostní kategorií obcí. Venkovské obyvatelstvo tak na služby vynakládá jen 63,5 % průměru ve velkých městech. Výdaje na dopravu stouply obyvatelům venkova o více než deset procent a ve stejné výši i výdaje na bydlení, vodu, energie a paliva. Náklady na zdraví se na venkově zvedly o necelých 12 %. [44]

1.3 Zaměstnanost v zemědělství

Zemědělství trvale představuje důležitou komponentu našeho venkova, avšak nehraje již tak významnou roli jako dříve. Na venkov pronikají další aktivity, které ovlivňují

⁴ Zpráva o stavu zemědělství České republiky kterou zpracovává Ústav zemědělské ekonomiky a informací (UZEI) v gesci Ministerstva zemědělství (MZe).

zaměstnanost i charakter sídelní struktury, mění se zemědělská politika, mění se i přístupy k samotnému zemědělství. [21]

Regionálně zůstává zaměstnanost v zemědělství výrazně diferencovaná. V České republice jsou rozdílné přírodní podmínky pro zemědělskou výrobu z regionálního pohledu, čemuž odpovídá i rozdílné zastoupení zemědělců v jednotlivých regionech. Nelze zjednodušeně říci, že v oblastech s nevhodnějšími podmínkami pro zemědělství je vždy vyšší počet a podíl zemědělských pracovníků. Ten je ovlivněn i dalšími faktory, jako je zaměření výroby, produktivita práce, formy hospodaření, ale i vnějšími faktory, jako je surovinová základna, pracovní možnosti mimo zemědělství, tradice apod. [21]

1.3.1 Vývoj agrárního trhu práce

Celkový počet pracovníků v zemědělství v roce 2011 činil 109 600 pracovníků. Jedná se tak o 4 % pokles oproti roku 2010. [69] Pokračuje tak dlouhodobý trend odlivu pracovníků z oboru.

Podíl pracovníků v zemědělství na celkové zaměstnanosti v národním hospodářství ČR meziročně poklesl o 0,1 p.b. a činil 2,2 %. [69]

K meziročnímu úbytku pracovníků došlo ve všech právních formách zemědělských podniků. V relativním vyjádření nastal nejvyšší úbytek již tradičně v družstvech (o 5,2 %) a dále pak v obchodních společnostech (o 5,0 %), absolutní úbytek byl nejvyšší v obchodních společnostech. V podnicích fyzických osob (FO) se zaměstnanost snížila jen mírně. [69]

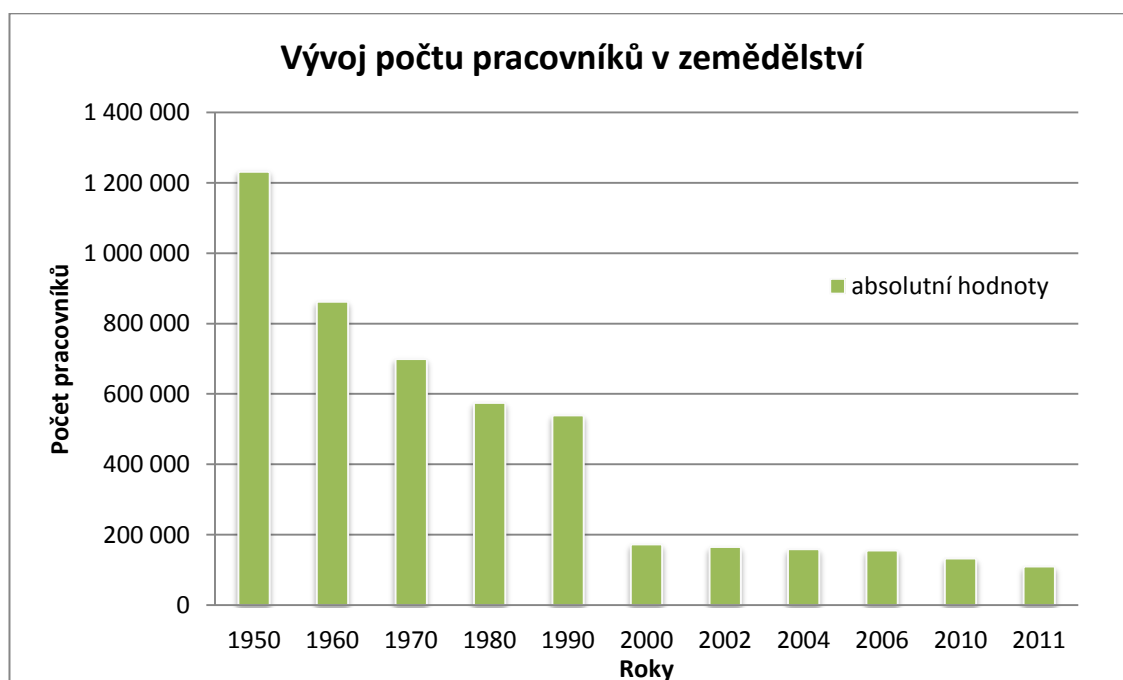
Co do počtu pracovníků stojí zemědělci zhruba uprostřed celkové zaměstnanosti ČR. Jejich význam je však nesporně vyšší, neboť kromě výživy národa se starají i o udržení krajiny. [21]

Stárnutí zemědělské populace představuje problém ve většině evropských zemí a nevyhýbá se ani ČR. Téměř polovina pracovníků v zemědělství ve 4. čtvrtletí 2011 patřila do věkové kategorie 45-59 let (46,2 %), následované kategorií 30-44 let (35,5 %). Nižší podíly vykazuje nejmladší skupina 15-29 let (10,1 %) a skupina pracovníků ve věku 60 a více let (8,2 %). Podíl žen ve struktuře zaměstnanosti v zemědělství, lesnictví a rybářství činil na konci roku 2011 26,6 % a meziročně se výrazně nezměnil. [35]

Jedním z hlavních důvodů stárnutí pracovní síly v zemědělství (a populace na venkově vůbec) jsou nízké mzdy. Zatímco v zemědělství za rok 2011 vzrostla průměrná mzda pouze o 1,3 % a dosáhla 18 630 Kč, průmysl opět překročil tříprocentní nárůst (3,3 %) a svým mzdovým průměrem (24 242 Kč) již téměř dosáhl úrovně národního hospodářství (24 319 Kč), jež rostlo ve mzdách o 2,2 %. Disparita mezd v zemědělství (včetně lesnictví a rybářství) dosáhla 76,9 % vůči průmyslu a 76,6 % vůči národnímu hospodářství celkem. [35] Z předběžné verze zprávy o stavu zemědělství za rok 2012 vyplývá nárůst mezd v zemědělství oproti roku 2011 o 4,8 procenta na 19 524 Kč. Průměrná mzda v odvětví tak dosáhla 79,1 procenta výše mezd v průmyslu a 79,5 % průměru celé ekonomiky. Oproti roku 2011 tak rok 2012 přinesl pozitivnější výsledky a to zejména ve srovnání s vývojem mezd v národním hospodářství a průmyslu, kde se výrazně projevovaly typické dopady hospodářské krize. [56]

Přestože hlavní vlna restrukturalizace zemědělství proběhla již v minulých letech, zemědělství patří i v současné době mezi odvětví s vyšším poklesem pracovníků, což dokumentuje následující graf č. 1.

Graf č. 1 Vývoj počtu pracovníků v zemědělství⁵ v letech 1950 - 2011

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů ČSÚ

⁵ Počet pracovníků v zemědělství včetně lesnictví a rybářství.

1.3.2 Faktory snižování počtu pracovníků v zemědělství

Jak již bylo uvedeno v předešlém textu, po roce 1989 došlo ke značnému úbytku počtu pracovníků v zemědělské činnosti a tento trend nadále pokračuje. Zde jsou shrnuty hlavní faktory tohoto stavu:

- redukce nezemědělských činností v zemědělských podnicích po roce 1989 (snižování počtu pracovníků za následujících 5 let o více než polovinu),
- příjmová disparita na trhu práce,
- charakter práce a neochota být zaměstnán v zemědělství,
- výrazný růst investičních podpor ke zvyšování produktivity práce,
- podmínky na trhu zemědělské produkce – úbytek živočišné výroby a tendence k „monokulturnímu“ užití zdrojů s nižší potřebou práce. [67]

1.4 Podnikatelská struktura ve venkovském prostoru

Rozvoj venkova ovlivňuje kromě jiného také přítomnost či nepřítomnost podnikatelských subjektů v obci. Kromě toho, že podnikatelé vytvářejí pracovní místa pro obyvatele, přispívají také k uspokojování jejich potřeb (zejména podnikatelé ve službách). Ve spolupráci s obcí se často podílejí na údržbě prostředí a krajiny. [43]

Na základě údajů ČSÚ bylo v ČR k 31. 12. 2010 registrováno 2 637 551 podnikatelských subjektů, což je oproti předchozímu roku nárůst o téměř 67 tisíc. V organizační struktuře národního hospodářství podle velikosti subjektů dominovaly stejně jako v předchozím roce podniky bez zaměstnanců⁶ (89,5 %), následovány mikropodniky³ s podílem 8,3 % na celkovém počtu podniků. Z odvětví definovaných podle CZ-NACE⁷ byl nejvíce zastoupen obchod podílející se 25,4 % na všech činnostech, dále činnosti v oblastech vědecké a technické (12,7 %), průmysl celkem (12,4 %) a stavebnictví (12,2 %). Struktura podniků podle počtu zaměstnanců se v regionech proti roku 2009 výrazně nezměnila. V přechodných

⁶ Včetně bez udání počtu zaměstnanců.

³ Na základě doporučení Komise č. 2003/361/ES, o definici mikropodniků, malých a středních podniků je mikropodnik definován, jako podnik, který zaměstnává méně než 10 zaměstnanců a jehož roční obrát a/nebo roční celková účetní rozvaha nepřekračují 2 mil. €.

⁷ Česká verze statistické klasifikace ekonomických činností (NACE), kterou používá Evropská unie od roku 1970. NACE vytváří rámec pro statistická data o činnostech v mnoha ekonomických oblastech (např. ve výrobě, zaměstnanosti, národních účtech). Klasifikace CZ-NACE byla v ČR zavedena zavedena od 1. ledna 2008 a nahradila do té doby používanou Odvětvovou klasifikaci ekonomických činností (OKEČ).

regionech převažují podniky bez zaměstnanců (89,7 %), stejně tak jako v převážně venkovském regionu Vysočina (89,3 %). Podniky bez zaměstnanců jsou dále následovány mikropodniky (představují 8,1 % podniků v přechodných regionech a 8,2 % podniků v kraji Vysočina). Z hlediska převažujících činností CZ-NACE představují v podnicích bez zaměstnanců a mikropodnicích shodně nejvyšší podíl činnosti v oblasti terciální sféry, tj. obchod včetně oprav (25,6 % u podniků bez zaměstnanců v přechodných regionech a 22,2 % v kraji Vysočina, resp. 23,7 % u mikropodniků v přechodných regionech a 22,3 % v kraji Vysočina) a průmysl (13,3 % u podniků bez zaměstnanců v přechodných regionech a 14,9 % v kraji Vysočina, resp. 12,8 % u mikropodniků v přechodných regionech a 14,4 % v kraji Vysočina). V případě malých, středních a velkých podniků je nejvíce zastoupen sekundární sektor. [69]

Podle statistik ČSÚ dosáhla celková hrubá přidaná hodnota (HPH) v roce 2010 hodnoty 3 404,7 mld. Kč, došlo tedy ke zvýšení HPH o 146,8 mld. Kč v porovnání s předchozím rokem (v přechodných regionech došlo ke zvýšení o 109,7 mld. Kč na 2 391,7 mld. Kč, převážně venkovský region Vysočina zaznamenal zvýšení o 10,5 mld. Kč na 135,9 mld. Kč). V přechodných regionech se na tvorbě HPH nejvíce podílely Středočeský kraj (367,0 mld. Kč), Jihomoravský kraj (349,3 mld. Kč). Na tvorbě HPH se v těchto i ostatních regionech podílejí služby následované průmyslem. [69]

Nejvíce mikropodniků v přechodných regionech je registrováno v Jihomoravském kraji s počtem 21,5 podniků/1 tis. obyvatel, Zlínském kraji s 18,61 podniků/1 tis. obyvatel a Jihočeském kraji s 18,46 podniků/1 tis. obyvatel kraje (podíl podniků s převažující zemědělskou činností 0,96 %). Naopak nejméně mikropodniků (15,75 podniků/1 tis. obyvatel kraje) se nachází v převážně venkovském regionu kraje Vysočina (podíl podniků s převažující zemědělskou činností 0,74 %). Ve struktuře mikropodniků podle krajů a jejich převažující činnosti došlo proti předcházejícímu roku k poklesu jejich počtu v přepočtu na 1 tis. obyvatel téměř ve všech regionech. [69]

1.4.1 Podnikatelská struktura zemědělství

V dosavadním reformním období došlo v zemědělství ČR k podstatným změnám v jeho podnikatelské struktuře. Projevuje se to na jedné straně ve výrazném zvýšení

podílu samostatně hospodařících rolníků a dalších individuálních zemědělských podnikatelů, na výměře zemědělské půdy obhospodařované všemi zemědělskými podniky, jakož i dynamickém vývoji nové podnikatelské formy – obchodních společností. Na druhé straně se změny projevují v pokračujícím poklesu podílu družstev a v redukci státního sektoru. Základní podnikatelská struktura – podíl fyzických a právnických osob – se zformovala již v letech 1990-1995. [18]

Od roku 1989 bylo z původních státních subjektů 50,7 % transformováno do akciových společností, 47,7 % bylo předmětem přímého prodeje a zbývající minoritní část byla předmětem veřejných dražeb, veřejných soutěží a bezúplatných převodů na obce. Nejdynamičtější rostoucí podnikatelskou formou v našem zemědělství v uplynulém období byly akciové společnosti. V akciové společnosti se v průběhu sledovaného období transformovala podstatná část družstev. Vývoj podnikatelské struktury v našem zemědělství se v období 1989-2000 vyznačoval i významnými změnami ve velikostním složení – převažovala tendence k poklesu průměrné velikosti farem. [55],[68] Tuto tendenci naznačuje i tabulka č. 1, která nabízí srovnání podnikatelské struktury v roce 1996 a 2011.

Tab. č. 1 Podnikatelská struktura fyzických a právnických osob v zemědělství.

Právní forma	1996		2011	
	Počet podniků	Průměrná výměra z.p. [ha]	Počet podniků	Průměrná výměra z.p. [ha]
Fyzické osoby celkem	24 380	36	43 543	26,0
z toho - zem. podnikatelé	22 700	36	26 609	36,8
Právnické osoby celkem	1 672	666	3 690	746,3
v tom - obchodní společnosti	1 225	613	2 932	674,3
z toho - spol. s.r.o	413	833	2 188	424,8
- a.s.	1 081	1 349	706	1 522,1
- družstva	41	864	536	1 278,5
-ostatní	30	333	222	148,9
Celkem	27 204	127	47 233	79,5

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů ve zprávě o stavu zemědělství za roky 1996 a 2011.

1.5 Rozvoj venkovského prostoru

Postupem času vykryštalizovaly dva základní přístupy pro řešení problematiky rozvoje regionů, venkova a venkovského prostoru – exogenní a endogenní. Základní princip exogenních modelů je spatřován v možném rozvoji vycházejícím z prostředí vně lokality, zatímco u modelů endogenních jsou možné potenciály pro rozvoj hledány zejména uvnitř lokality, neboť disponují specifickými (přírodními, kulturními, lidskými) zdroji, které je zapotřebí prorozejově mobilizovat. Přístupy exogenní byly běžně aplikovány až do 70. let 20. století, ale později se ukázaly být nedostatečné a byly podrobeny kritice. Navíc některé negativní důsledky pouze exogenně vedených postupů rozvoje venkova naznačily, že takto vedený postup už není nadále možný, neboť je pro trvalou udržitelnost venkovského prostoru nepostačující. [20]

Současné poznání ukazuje, že nejvhodnější cestou je cesta společná, v níž se oba postupy kombinují a prolínají (s důrazem na principy endogenní) a je nejvhodněji vyjádřena perspektivou integrovaného endogenního regionálního/rurálního/lokálního rozvoje (ekonomického, sociálního, politického, kulturního, ekologického aj.). [20]

1.5.1 Podpora rozvoje venkova

Vazby mezi obecnými cíli rozvoje evropského venkova a cíli rozvoje venkova ČR zajišťuje Národní strategický plán rozvoje venkova ČR. Strategie ČR pro rozvoj venkova vychází z hlavních priorit EU, a to s důrazem na zvyšování ekonomického růstu, vytváření nových pracovních příležitostí a udržitelný ekonomický rozvoj, tak jak je deklarováno ve výsledcích summitů v Lisabonu a Göteborgu. [53]

Současná evropská ekonomika se vyznačuje důrazem na lokální a regionální dimenzi společných strategických cílů, kdy právě venkovské regiony představují dostatečnou prostorovou základnu inovací. Z tohoto důvodu nový program EU vázaný na Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova bude mj. podporovat tato opatření k diverzifikaci venkovské ekonomiky, tj. :

- diverzifikaci směrem k nezemědělským činnostem,
- podporu zakládání a rozvoje malých a středních podniků za účelem posílení ekonomických struktur a podnikání na venkově,
- podporu turistického ruchu. [2]

1.5.2 Program rozvoje venkova

Národní strategický plán je v České republice prováděn prostřednictvím Programu rozvoje venkova na období 2007-2013, který je platný pro venkovské regiony celé ČR. Program je centrálně administrován a řízen. Téměř celý Program rozvoje venkova vycházející z Národního strategického plánu rozvoje venkova (NSPRV) je uplatňován na území cíle konvergence. Region soudržnosti Praha je jediným regionem ČR spadajícím do území cíle Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost a zároveň je převážně městským regionem. Proto Program rozvoje venkova v ČR na území Prahy není uplatněn, s výjimkou agroenvironmentálních opatření, která jsou odůvodněna potřebou péče o životní prostředí, a mohou proto být prováděna na celém území členského státu. [53]

Součástí Programu rozvoje venkova ČR pro období 2007 – 2013 je financování z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EAFRD) v rámci čtyř prioritních os. Na tvorbu vytváření pracovních příležitostí je zaměřena Osa 3 – Kvalita života ve venkovských oblastech a diverzifikace hospodářství venkova :

1. opatření k diverzifikaci hospodářství venkova (diverzifikace nezemědělských činností, podpora zakládání mikropodniků, podpora cestovního ruchu),
2. opatření ke zlepšení kvality života ve venkovských oblastech (základní služby pro hospodářství a obyvatelstvo, obnova a rozvoj vesnic, ochrana a rozvoj dědictví venkova),
3. opatření týkající se vzdělávání a informování hospodářských subjektů působících v oblastech, na něž se vztahuje osa 3,
4. opatření týkající se získávání dovedností a propagace za účelem přípravy a provádění strategie místního rozvoje. [2]

Pro využívání finančních prostředků z EAFRD je stanoven maximální příspěvek pro každou z os v rámci prahu pružnosti. Počítá se na základě způsobilých veřejných výdajů. Sazba je pak stanovena pro každou z os. [2]

Významnou roli by měl v rozvoji venkova sehrát i bankovní systém, především v oblasti finančních služeb pro malé a střední podniky na venkově, vytvářením finančních zařízení s příslušnými kapitálovými službami, které podpoří rozvoj podnikání na venkově. [2]

Rozsah podpor nasměrovaných do venkovského prostoru, vycházejících ze státního rozpočtu a z podpůrných fondů EU, je potřeba obyvateli venkova v co největší míře využít. Otázkou však často zůstává odpovídající ochota k aktivní změně v přístupu člověka, který je dlouhodobě nezaměstnán. Podstatný pilíř podnikatelské aktivity na venkově však tvoří rovněž odpovídající úroveň technické infrastruktury, s kterou se řada obcí (v současné době) stále ještě potýká. Také úroveň spojů veřejné hromadné dopravy je oblastí, která je dlouhodobě kritizována a bez jejíž adekvátní úrovně je množství zaměstnaneckých příležitostí pro obyvatele venkova značně omezené. [61]

1.5.3 Problémy rozvoje podnikání v zemědělství

Cíle EU v oblasti rozvoje venkova a zemědělství by mohly být na české podmínky poměrně snadno a racionálně aplikovatelné. Jejich realizace však naráží a dlouhodobě bude narážet na některé problémy, např.:

- nízkou efektivnost zemědělských podniků, jejímž výsledkem je nedostatek vlastního kapitálu pro rozvoj dalších podnikatelských aktivit,
- obtížnou dostupnost cizích zdrojů pro „nastartování“ investic nutných pro diverzifikaci činností, (bankovní politika vůči zemědělství není dostatečně vstřícná, dotační politika díky omezeným možnostem státního rozpočtu neodpovídá potřebě a navíc spoluúčasť prostředků EU je vázána na vytvoření národních zdrojů. Ani prostředky z EU nemohou být zatím efektivně využity, protože zemědělci mají problémy s předkládáním úspěšných projektů a poradenské služby nejsou v tomto směru na potřebné úrovni),
- snižující se rozměr zemědělství vede k tomu, že zemědělství přestává vůči venkovu plnit roli stabilizačního sociálního prvku, naopak odchodem pracovních sil ze zemědělství vznikají tlaky na regionální trhy práce, (myšlenka, že zemědělské podniky by mohly vytvářet nezemědělské provozy, které by poskytovaly pracovní příležitosti obyvatelům regionů, je sice možná, ale v současné době v širším měřítku nereálná),
- malá nebo téměř žádná motivace na straně managementu podniků, ale i na straně kolektivních vlastníků k podnikání; přitom teorie i praxe staví podnikavost vlastníka na přední místo v rozvojových faktorech. [2]

2. Regionální kontext

Pro posouzení vnějších (regionálních) vztahů jsou určujícími kritérii velikost obce, její geografická poloha a postavení v sídelní struktuře republiky. Faktor polohy nabývá z hlediska možností rozvoje obcí stále větší význam, neboť vzrůstá intenzita regionálních vztahů jak na okresní, tak na regionální, celostátní i mezinárodní úrovni.

Box 1 – Regionální kontext Strunkovice nad Blanicí

Městys Strunkovice nad Blanicí se nachází v severovýchodní části okresu Prachatice, v kraji Jihočeském, regionu NUTS 2 Jihozápad. Strunkovice nad Blanicí jsou součástí Mikroregionu Vlachovo Březí, zahrnující 18 obcí v okolí města Vlachova Březí. Od roku 2004, kdy vznikla v západní oblasti jižních Čech místní akční skupina (MAS) "CHANCE IN NATURE – LOCAL ACTION GROUP", jsou obce mikroregionu Vlachovo Březí členy tohoto sdružení. V souvislosti s polohou obce nedaleko hranice s Bavorskem je zapotřebí zmínit také příslušnost k území Euroregionu Šumava, který zahrnuje okresy Domažlice, Klatovy, Prachatice, Český Krumlov a Strakonice (rozsahem tedy přesahuje hranice Plzeňského kraje) a spolu se zahraničními partnery Euroregionu Bayerischer Wald – Unterer Inn v Bavorsku a Regionalmanagement Mühlviertel v Horním Rakousku tvoří jeden přeshraniční celek.

2.1 Jihočeský kraj

Samosprávný Jihočeský kraj (do 30. května 2001 Budějovický kraj) leží v územním Jihočeském kraji. Leží převážně na jihu Čech, ale okolím Dačic zasahuje i na Moravu; České Velenice (tzv. Vitorazsko) zase až do roku 1920 tvořily součást Dolních Rakous. Na západě sousedí s Plzeňským krajem, na severu se Středočeským krajem, na severovýchodě s Krajem Vysočina, na východě má kratičký úsek společné hranice s Jihomoravským krajem. Na jihu sousedí s rakouskou spolkovou zemí Horní Rakousy, na jihovýchodě s Dolními Rakousy a na jihozápadě s německou spolkovou zemí Bavorsko. Státní hranice s Rakouskem a Německem se táhne v celkové délce 323 km. [63] Příhraniční charakter kraje poskytuje možnosti efektivní přeshraniční spolupráce ve výrobní oblasti i v oblasti služeb spolu s rozvojem cestovního ruchu, kde je využívána celková atraktivita kraje s méně narušenou přírodou a množstvím kulturních památek. Jihočeský kraj je dlouhodobě vnímán především jako zemědělská oblast s rozvinutým rybníkářstvím a lesnictvím.

Až v průběhu minulého století se zde rozvinul průmysl se zaměřením na zpracovatelské činnosti. [47]

2.1.1 Geografie

Kraj představuje geograficky poměrně uzavřený celek, jehož jádro tvoří jihočeská kotlina. Na jihozápadě je obklopena Šumavou, na severozápadě výběžky Brd, na severu Středočeskou žulovou vrchovinou, na východě Českomoravskou vrchovinou a na jihovýchodě Novohradskými horami. V jihočeské kotlině se rozkládají dvě pánve, a to Českobudějovická a Třeboňská. Rozlohou 10 056 km² představuje kraj 12,8 % z celé České republiky. Převážná část území leží v nadmořské výšce 400-600 m, s čímž souvisejí poněkud drsnější klimatické podmínky. Nejvyšším bodem na území kraje je šumavský vrchol Plechý (1 378 m n.m), naopak nejnižším místem je hladina Orlické přehrady (330 m n.m.). [47]

Území kraje mělo vždy spíše charakter rekreační než průmyslově vyspělé oblasti. Snaha o zachování přírodního prostředí se odrazila ve zřízení Národního parku Šumava (rozloha 690 km², z toho 343 km² náleží do Jihočeského kraje), CHKO Třeboňsko (700 km²) a CHKO Blanský les (212 km²). Celkem je chráněno 20% území kraje. [47]

2.1.2 Administrativní členění

V Jihočeském kraji bylo k 1. 1. 2003 zřízeno 17 správních obvodů obcí s rozšířenou působností a 37 správních obvodů obcí s pověřeným úřadem. Pověřené obecní úřady spravují obce v území, které je od 1. 1. 2007 plně skladebné do okresů i do správních obvodů obcí s rozšířenou působností. [47] Jednotlivé správní obvody se od sebe značně liší rozlohou, hustotou obyvatelstva, počtem obcí. Rozlohou je nejmenší správní obvod Týn nad Vltavou, naopak největší Český Krumlov je více než 4x rozlehlejší. Nejnižší hustotu zalidnění má obvod Vimperk, kde je na jeden kilometr čtvereční dvakrát méně obyvatel než v průměru kraje, naopak v Č. Budějovicích žije na jednom km² 2,5 násobný počet obyvatel než v průměru v kraji. [20] Podle údajů Ministerstva vnitra České republiky bylo k 1. 1. 2011 na území Jihočeského kraje 623 obcí. To Jihočeský kraj řadí na 4. místo z hlediska počtu obcí ze všech krajů republiky.

2.1.3 Obyvatelstvo

Jihočeský kraj je krajem s nejmenší hustotou zalidnění z celé České republiky. Koncem roku 2011 v kraji žilo více než 636 100 obyvatel, tedy 63 obyvatel na 1 km². Podle vymezení statistického úřadu Evropské unie Eurostat, které je vysvětleno v kapitole 2.1.2 Vymezení venkova, zhruba 60 % území Jihočeského kraje tvoří převážně venkovské regiony a 40 % území zaujímají významně venkovské regiony. Nejvíce obyvatel žije v okrese České Budějovice - celkem 187 304 obyvatel (zhruba čtvrtina obyvatel kraje), nejméně pak v okrese Prachatice - pouze 51 081 obyvatel. [59]

V porovnání s ostatními kraji je zde mnohem vyšší podíl malých obcí, např. obce do 200 obyvatel představují 39 % z celkového počtu obcí, ale žije v nich jen 4,6 % celkového počtu obyvatel kraje. Nejmenšími obcemi v kraji a zároveň i v celé ČR jsou obce Vlčkov a Kuřimany s 21 trvale žijícími obyvateli. [20]

Největší obcí a zároveň sídlem kraje je město České Budějovice s téměř 95 000 obyvateli. Toto krajské město má specifické postavení v kraji, je základem hustě osídlené aglomerace České Budějovice + Rudolfov + Hluboká nad Vltavou. Na severu kraje se pak vytváří další významná aglomerace Tábor + Sezimovo Ústí + Planá nad Lužnicí. Na jednu obec připadá v průměru 1 004 osob. Z okresů je rozlohou největší okres Jindřichův Hradec, který zabírá téměř pětinu rozlohy kraje, naopak nejmenším okresem jsou Strakonice. Z celkového počtu 45 měst jich 14 (téměř třetina) nedosahuje počtu obyvatel vyšších než 3 tisíce. [20]

2.1.4 Hospodářství

Strukturu ekonomiky Jihočeského kraje ovlivňují zejména tradice průmyslové výroby v městských centrech, geografické umístění v blízkosti hranic s EU, podmínky pro rozvoj cestovního ruchu a reliéf krajiny. Významná je rovněž určitá heterogenita kraje, spojená s hustotou sídel a kombinací venkovského a městského osídlení v různých místech tohoto kraje. [18]

Průmyslová výroba je především koncentrována v českobudějovické aglomeraci, výrazný podíl vykazuje i Tábořsko a Strakonicko. Kraj však nepatří v rámci ČR mezi klíčové průmyslové oblasti, je spíše vnímán především jako zemědělská oblast. Převažuje zde zpracovatelský průmysl – potravinářství, strojírenství, textilní a oděvní výroba. Dlouholetou tradici si udržuje rybníkářství s více než polovinou

vyprodukovaných ryb v rámci celé ČR, významný podíl získává i chov vodní drůbeže. U Týna nad Vltavou byla postavena jaderná elektrárna Temelín, která tak představuje největší energetický zdroj v ČR. [20] Nejvýznamnější zaměstnavatelé působící na území Jihočeského kraje jsou uvedeni v tabulce č. 2. Tabulka neobsahuje finanční instituce a státní správu.

Tab. č. 2 Nejvýznamnější zaměstnavatelé Jihočeského kraje

Zaměstnavatel	Sídlo	Počet zaměstnanců ⁸	Odvětví
Robert Bosch, s.r.o	Č. Budějovice	2 700	strojírenství
Madeta, a.s.	Č. Budějovice	1 690	výroba potravin
DURA Automotive CZ, s.r.o	Blatná	1 400	automobilový průmysl
Skupina ČEZ, a.s.	Temelín	1 100	energetika
ZVVZ, a.s.	Milevsko	1 050	vzduchotechnika
Eaton Elektrotechnika, s.r.o.	Suchdol n/Luž.	960	elektrotechnika
MOTOR JIKOV Group, a.s.	Č. Budějovice	900	strojírenství
Faurecia, a.s.	Písek	800	automobilový průmysl
ČSAD Jihotrans, a.s.	Č. Budějovice	710	doprava
Kovosvit MAS, a.s.	Sezimovo Ústí	630	strojírenství

Zdroje: vlastní zpracování na základě analýzy MPSV a dotazu u jednotlivých společností.

Na tvorbě hrubého domácího produktu v České republice se kraj podílí pouze 5,1 %, v přepočtu na 1 obyvatele dosahuje 84,4 % republikového průměru a klesl mezi kraji na 8. pozici (po Hl. městě Praze, Jihomoravském, Plzeňském, Středočeském, Moravskoslezském, Královohradeckém a Zlínském kraji). Tvorba hrubého fixního kapitálu⁹ představovala v roce 2010 na území kraje hodnotu 50,1 mld. Kč (5,4 % z ČR). V zemědělství převažuje v rostlinné výrobě pěstování obilovin, olejnin a pícnin, významná je též produkce brambor. Celkové osevní plochy k 31. 5. 2011 činily 251 639 ha. V živočišné výrobě se jedná především o chov skotu (212 000 ks skotu) a prasat (165 000 ks prasat). Celkově se zde vytváří 10 – 11 % zemědělské produkce celé republiky. Celkem je v Jihočeském kraji registrováno 4 594

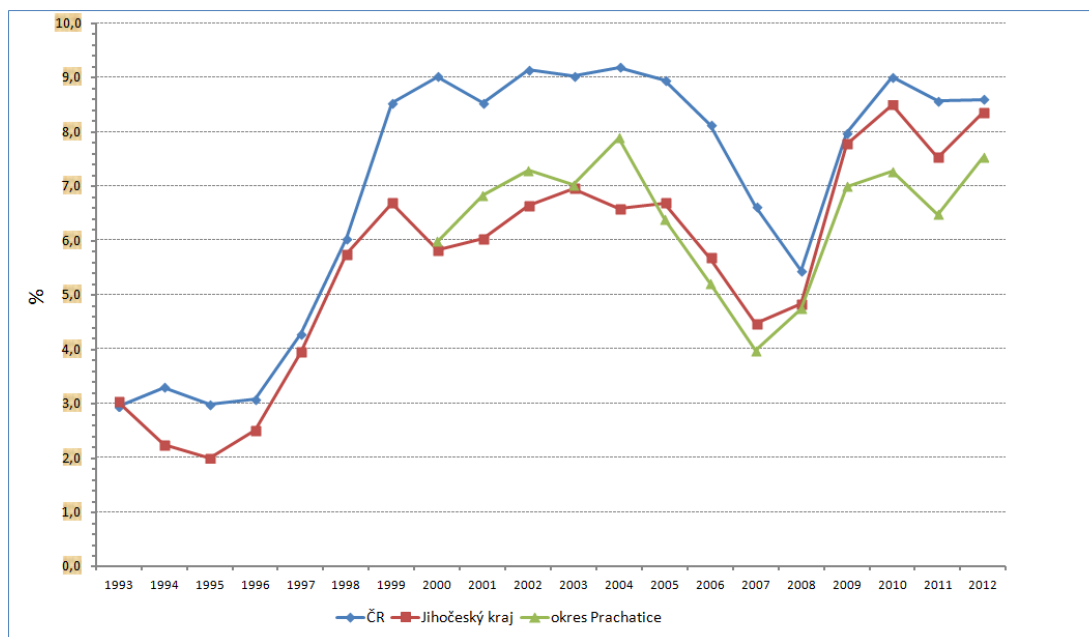
⁸ Jedná se o průměrný početní stav zaměstnanců během roku. Je to součet kmenových i agenturních zaměstnanců ze všech provozoven dané společnosti nacházející se na území Jihočeského kraje.

⁹ Tvorba hrubého fixního kapitálu obsahuje hodnotu pořízení hmotného i nehmotného investičního majetku koupeného, bezúplatně převzatého nebo vyrobeného ve vlastní režii, sníženou o hodnotu jeho prodeje a bezúplatného předání. Patří sem i pořízení formou finančního leasingu. Cílem pořízení je vždy využívat tento investiční majetek při produktivní činnosti, včetně bydlení v obydlí jeho vlastníka; nespádají sem předměty pořízené domácnostmi pro uspokojování konečné spotřeby.

zemědělských podniků (z toho 2 585 zemědělských podniků s rozlohou zemědělské půdy do 10 ha). Jihočeský kraj má po kraji Vysočina druhý nejvyšší podíl zaměstnanosti v zemědělství (8,9 %). V současné době je v zemědělství zaměstnáno 302 300 obyvatel kraje a průměrná hrubá měsíční mzda zaměstnance v zemědělství činí 18 066 Kč. To je o více než 2 % více, než je republikový průměr v tomto odvětví (17 693 Kč). [59]

Podle výběrových šetření pracovních sil je v hospodářství kraje zaměstnáno přes 300 000 osob, z toho 31 % v průmyslu, 13 % v obchodu a opravách spotřebního zboží, 10 % ve stavebnictví. Průměrná hrubá měsíční mzda v roce 2010 dosáhla 20 600 Kč (na fyzické osoby, včetně podniků do 20 zaměstnanců) a za celorepublikovým průměrem zaostala o 11% (toto zaostávání je do určité míry dáno strukturou hospodářství kraje). Ke konci roku 2011 bylo v kraji evidováno 26 450 uchazečů o zaměstnání. Míra registrované nezaměstnanosti dosahovala koncem prosince 7,53 % a zařadila v mezikrajovém porovnání Jihočeský kraj na pátou nejnižší příčku po Hlavním městě Praze, Plzeňském, Středočeském a Královéhradeckém kraji. [47] Na grafu č. 2 je vidět vývoj registrované míry nezaměstnanosti v Jihočeském kraji a okresu Prachatice, v porovnání s údaji za celou ČR.

Graf č. 2 Registrovaná míra nezaměstnanosti¹⁰ v ČR, Jihočeském kraji a okresu Prachatice

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů ČSÚ.

2.1.5 Doprava

Dosud chybějící napojení kraje na českou dálniční síť (dálnice D3 je nadále ve výstavbě, zatím s neurčitým datem dokončení) přináší problémy v silniční dopravě, jejíž intenzita soustavně v ČR vzrůstá. Severojižní páteř silniční sítě tvoří mezinárodní komunikace E55. Krajem dosud nevedou ani hlavní železniční koridory (v plánu je vybudování IV. Koridoru z Prahy k rakouským hranicím), funguje zde však několik významných železničních uzlů (např. České Budějovice). Kraj spojuje s Rakouskem a Německem 8 silničních přechodů, dva železniční a několik přechodů pro pěší a cyklisty. [20]

2.1.6 Atraktivita cestovního ruchu

Lesnatá krajina hor i podhůří, zvláště v chráněných územích, rozmanité vodní plochy a velký počet kulturních památek (téměř 6 tisíc) lákají turisty z celé ČR, ale i ze zahraničí k návštěvám či rekreaci. V letním období míří návštěvníci do oblastí Lipna, Orlíku, jihočeských rybníků či Šumavy, v zimě se zase plní šumavská lyžařská

¹⁰ Míra registrované nezaměstnanosti byla do 30. 6. 2004 počítána jako podíl vyjádřený v procentech, kde v čitateli je počet neumístěných uchazečů o zaměstnání (evidovaní uchazeči, kteří mohou okamžitě nastoupit do zaměstnání) a ve jmenovateli disponibilní pracovní síla (tj. zaměstnaní z výběrového šetření pracovních sil + neumístění uchazeči). Podle metodiky platné od 1. 7. 2004 se jedná o podíl, kde v čitateli je počet dosažitelných neumístěných uchazečů o zaměstnání a ve jmenovateli součet počtu zaměstnaných z VŠPS, pracujících cizinců registrovaných na úřadech práce nebo s platným povolením k zaměstnávání či živnostenským oprávněním a počtu dosažitelných neumístěných uchazečů o zaměstnání.

střediska (Zadov, Lipno nad Vltavou). Přitažlivost kraje obohacuje celá řada historických objektů – zámky (Hluboká nad Vltavou, Český Krumlov, Červená Lhota), hradů (Zvíkov, Orlík). Významná je též lidová architektura, zejména tzv. selské baroko. Mezi nejznámější památky tohoto druhu pak patří náves obce Holašovice, která byla zařazena mezi památky (spolu s historickým jádrem Č. Krumlova) UNESCO. Městskými památkovými rezervacemi jsou historická centra měst České Budějovice, Tábor, Jindřichův Hradec, Třeboň, Slavonice, Prachatice. Statut lázeňského místa drží města Třeboň a Bechyně, která využívají bohaté zdroje slatiny a specializují se na nemoci pohybového ústrojí. Na českobudějovickém Výstavišti se v průběhu roku konají různé typy výstavních akcí, nejvýznamnější z nich jsou mezinárodní zemědělská výstava Země živitelka a výstava Hobby. [20]

2.1.7 Organizační statistika

Ve statistickém registru ekonomických subjektů bylo koncem roku 2011 registrováno téměř 159 tis. podniků, organizací a podnikatelů. Jeho největší část tvořili podnikatelé – fyzické osoby podnikající dle živnostenského zákona (téměř 114 tis. subjektů).

2.1.8 Přeshraniční spolupráce – Euroregion Šumava

V posledních letech se rozvíjí mnoho forem přeshraniční spolupráce. Jednou z nich je Euroregion Šumava/Bayerischer Wald/Mühlviertel, který zahrnuje území o celkové rozloze 16 tis. km² s 1,3 mil. obyvateli. Sdružuje na 120 hornorakouských, 114 bavorských obcí a 94 českých obcí (z toho 55 obcí je z Jihočeského kraje). Přínosy lze spatřovat ve vytváření a realizaci společných projektů, především v oblasti dopravy, služeb a cestovního ruchu a vzájemné výměně zkušeností. Další činností Euroregionu Šumava je reprezentace regionu, správa Dispozičního fondu Programu příhraniční spolupráce Cíl 3 Česká republika – Svobodný stát Bavorsko v regionu Šumava, účast na tvorbě strategií a programů EU. [45]

2.2 Mikroregion Vlachovo Březí

Mikroregion Vlachovo Březí leží v jižních Čechách v šumavském podhůří a není vymezen žádnými geografickými hranicemi, pouze společnou vůlí některých obcí ekonomicky a společensky oživit tento kraj. Mikroregion zahrnuje část území okresu Prachatice (severní oblast) a část okresu Strakonice (jižní oblast). Přirozeným centrem mikroregionu a jeho iniciátorem je obec Vlachovo Březí. [52] Region je

charakteru převážně zemědělsko – lesnického s menším zatížením přírody průmyslem. V zemědělství převažuje pěstování obilovin, píce a brambor. Největším zaměstnavatelem mimo zemědělství je společnost HATZ CZ s.r.o. Vlachovo Březí, která se zabývá výrobou komponentů k dieselovým motorům pro stavební stroje a zaměstnává přes 40 zaměstnanců.

Tab. č. 3 Obce mikroregionu Vlachovo Březí

okres Prachatice		okres Strakonice	
obec	počet obyvatel	obec	počet obyvatel
Budkov	98	Čepřovice	184
Bušanovice	239	Hoštice	154
Chlumany	339	Krajníčko	105
Dub	426	Litochovice	297
Dvory	75	Malenice	651
Kratušín	54	Předslavice	274
Lažiště	306		
Lipovice	194		
Strunkovice nad Blanicí	1 223		
Šumavské Hoštice	400		
Tvrzice	125		
Vlachovo Březí	1 699		
Žárovná	113		

Zdroje: Vlastní zpracování podle údajů mikroregionu Vlachovo Březí a ČSÚ.

2.2.1 CHANCE IN NATURE – LOCAL ACTION GROUP

Místní akční skupina – sdružení podnikatelů, neziskových organizací a veřejného sektoru působí v Jihočeském kraji – na území Prachaticka, Vlachovobřezka, Čkyňska, Vacovska a Vimperska od roku 2004. Cílem sdružení je maximální využití potenciálu území a zajištění trvale udržitelného rozvoje s ohledem na ekologické principy. Tento rozvoj je zajištěn prostřednictvím partnerství všech aktérů v území, proto se místní akční skupina stala zázemím komunikace a realizace rozvojových plánů. [46]

Místní akční skupiny (MAS) musí být složeny z více než 50 % z místních obyvatel: podnikatelů zaměřených na zemědělské aktivity, podnikatelů nezemědělského charakteru, členů nestátních neziskových organizací a dobrovolníků s jasně

vymezenými aktivitami své činnosti. Do struktury musí být vtaženi mladí lidé a ženy. Zbývající část MAS je složena z pracovníků komunální a státní sféry. Těchto členů musí být méně než 50%. Toto omezení slouží k podchycení problému přímo na venkově a nikoliv pouze formálně v kancelářích.

Posláním místních akčních skupin je rozvoj venkova, zemědělství a získávání finančních podpor z EU a z národních programů pro svůj region, metodou LEADER (Liaison Entre Actions Développement de l'Économie Rurale neboli Propojení aktivit rozvíjejících se venkovskou ekonomiku).

Základní principy metody LEADER jsou :

- přístup "bottomm – up" ("zdola nahoru") – o budoucnosti regionu rozhodují lidé žijící a pracující v daném území, znající jeho tradice a potřeby,
- partnerství veřejných a soukromých subjektů,
- místní rozvojová strategie,
- integrované a více sektorové akce,
- inovativnost – nalézání nových řešení problémů venkovských regionů,
- síťování – výměna zkušeností mezi skupinami LEADER,
- spolupráce – společné projekty MAS v rámci státu, EU a dalších zemí

Metoda LEADER byla v České republice známá už od 90. let minulého století. Jeho hlavním úkolem je zajistit a vybudovat dostatečnou síť dobře fungujících místních iniciativ – MAS, které čerpají evropské dotace z fondů určených na rozvoj venkova. První MAS začaly v ČR vznikat v roce 2002 v souvislosti s Programem obnovy venkova. Další příležitostí pro MAS byl Operační program Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství v programovém období 2004 – 2006 (LEADER+), který byl spolufinancován Evropskou unií, a dále samostatný národní program LEADER ČR financovaný výhradně ze státního rozpočtu ČR, který byl vypisován v letech 2004 – 2008, jako roční dotační program Ministerstva zemědělství. Od roku 2007 je LEADER jednou z Os Programu rozvoje venkova ČR na období 2007 – 2013, konkrétně Osy IV. LEADER.

Geografické podmínky LEADER jsou:

- geograficky homogenní území,

- hustota obyvatel do 150 obyvatel/km²,
- minimálně 10 tisíc, maximálně 100 tisíc obyvatel,
- města a obce maximálně do 25 tisíc obyvatel. [48]

3. Metodika

Základním cílem této diplomové práce je zmapování zaměstnanosti a kvality života v obci Strunkovice nad Blanicí v posledních zhruba více než 60 letech, tj. období mezi léty 1950 – 2013. A především snaha určit jak tyto ekonomické a sociální aspekty ovlivňuje největší zaměstnavatel v obci, kterým je po celou zkoumanou dobu místní zemědělský podnik, dnes vystupující pod názvem ZEMPO – VOS a.s. Základem k dosažení tohoto cíle je kombinace kvantitativních a kvalitativních metod sociologického výzkumu. Na základě provedeného výzkumu a analýzy vybraných ekonomických ukazatelů v závěru práce budou nastíněna strategická a sociotechnická doporučení pro zemědělský podnik a zkoumanou obec, jak lze navýšit zaměstnanost přímo v obci, jež je v přímé interakci s rozvojem a kvalitou života zkoumané lokality. Tato doporučení budou vycházet jednak z historických souvislostí a jednak z nejnovějších trendů v rozvoji venkova.

Pro vytvoření teoreticko – metodologického rámce této diplomové práce jsem prostudoval odbornou literaturu zabývající se vymezením venkova a jeho rozvoje, nezaměstnaností, kvalitou života a podnikáním ve venkovském prostoru. Získané informace, které jsem tímto studiem získal, jsou zpracovány v literární rešerši. Pro zachycení vlivu zemědělského podniku na zaměstnanost a kvalitu života městyse Strunkovice nad Blanicí bude použita případová studie této venkovské lokality. V této případové studii ověřím, co platí z teoretického a regionálního kontextu pro mou zkoumanou lokalitu, tedy obec Strunkovice nad Blanicí.

Případová studie – je metoda, která umožňuje zachycení složitosti detailů, vztahů a procesů probíhajících v daném mikroprostředí. Zkoumá, jaké jsou charakteristiky daného případu nebo skupiny porovnávaných případů. Na rozdíl od statistického šetření, které shromažďuje relativně omezené množství dat od mnoha jedinců nebo případů, se snaží o zajištění velkého množství dat od jednoho nebo několika málo jedinců. Jde o zachycení složitosti zkoumaného případu a o popis vztahů. Metoda případové studie předpokládá, že podrobný výzkum jednoho případu přispěje

k lepšímu porozumění a pochopení jiných, obdobných případů, které je však třeba vnímat a chápat v širším kontextu nebo je srovnávat s dalšími případy. [8]

Případová studie je dle Průchy, Walterové, Mareše (2003) výzkumná metoda v empirickém pedagogickém výzkumu, při níž je zkoumán jednotlivý případ, detailně popsán a vysvětlován. Tím dochází k objasnění věcí a vztahů, kterých při zkoumání těchto objektů v hromadném souboru nelze dosáhnout. [32]

Cílem kvantitativního výzkumu je testování hypotéz, cílem kvalitativního výzkumu je porozumění sociální situaci a vytvoření teorie o ní. Dle Dismana (2008) je kvalitativní výzkum nenumerické šetření a interpretace sociální reality s cílem odkrýt význam podkládaný sdělovaným informacím. [5] Kvalitativní výzkum se zaměřuje na otázky typu kdy, jak, proč a další, na rozdíl od metody kvantitativního výzkumu, který se zaměřuje na otázky kdo, co, kde a kolik. [8]

V rámci výzkumu mou vybrané venkovské lokality budou použity následující sociologické techniky:

- Studium dokumentů (historické a statistické)
- Studium provozních údajů sledovaného subjektu
- Rozhovor se starostou obce a předsedou představenstva zemědělského podniku
- Anketa s občany obce Strunkovice nad Blanicí na téma zaměstnanosti a kvality života v obci v minulosti a dnes včetně vnímání místního zemědělského podniku.

4. Výsledky

4.1 Charakteristika modelového území

Obec Strunkovice nad Blanicí leží ve správním obvodu obce s rozšířenou působností Prachatice, ve správním obvodu obce s pověřeným obecním úřadem Prachatice. Statut Strunkovic nad Blanicí je městys a obecní úřad má oficiální název Úřad městyse Strunkovice nad Blanicí. Obec Strunkovice nad Blanicí tvoří v současnosti kromě samotných Strunkovic dalších 7 místních částí. Jedná se o osady: Blanička, Malý Bor, Protivec, Svojnice, Šípoun, Velký Bor, Žichovec. Obec Strunkovice nad Blanicí se nachází na řece Blanici, v podhůří Šumavy, ve vzdušné vzdálenosti 9 km

v severovýchodním směru od okresního města Prachatic. Správní území má rozlohu 3 745 ha. Od roku 2003 dochází k mírnému poklesu a snižování rozlohy zemědělské půdy. Orná půda dnes zaujímá rozlohu 1 346 ha a nadále klesá především ve prospěch trvalých travních porostů (368 ha) a půdy lesní. Výměra pozemků evidovaných v katastru nemovitostí jako zahrady zaujímá plochu 35,3 ha a kategorie ovocné sady plochu 6,4 ha. Kromě řeky Blanice protéká správním území také Zlatý potok. Sídelní jednotky se nacházejí v nadmořské výšce od 445 do 490 m. Nejvýše položené místo 592 m. n. m. se nalází v Bavorovském zádušním lese nad místní částí Velký Bor. Na mapě č. 1 je vidět rozmístění obce Strunkovic nad Blanicí a jeho osad.

Mapa č.1 Mapa městyse Strunkovice nad Blanicí a jeho osad

Zdroj: <http://www.strunkovicenadblanici.cz/>

4.1.1 Historický vývoj a kulturní památky

Strunkovice nad Blanicí

Osada Strunkovice byla založena rodem Ztronkoviců, jedním z rodů menších větví slovanských kmenů, které se zde usadily. První zmínky o obci pocházejí již r. 1227. Tehdy byly Strunkovice součástí majetku kláštera "sv. Jiří" na Pražském hradě. Ztronkovice byly uváděny i v listině, kterou byl majetek kláštera sv. Jiří na Hradčanech potvrzen od králů Otakara a Václav I., jakož i od papeže Řehoře IX., dne 2. července 1233. Další písemná zmínka je v listině z r. 1290, kde se hovořilo o dalším majiteli, Voku ze Strunkovic z krumlovské odnože rodu Vítkovců. Nechal se zvatí též jako Vok z Krumlova a Fridlandu. Dne 16. listopadu 1290 byla v Krumlově

sepsána listina, v níž Vok ze Strunkovic prodal opatu Bartolomějovi z kláštera Zlatá Koruna vesnici Zaborsch s příslušenstvím za 100 talentů. Roku 1334 patřila ves Strunkovice k panství Bavorovskému a následně přešla pod správu rožmberského hradu Helfenburk. V Blanici se rýžovalo zlato a hojně se lovil i perlorodky. Městečkem se staly Strunkovice již v r. 1351. V roce 1693 prodal Petr Vok část helfenburského panství (městečka Bavorov a Strunkovice a dalších 14 vesnic) městu Prachatice. Pod správou tohoto města zůstaly Strunkovice až do r. 1622, kdy byly zkonfiskovány a darovány Janu Oldřichu z Eggenberku. V r. 1719 přešly dědictvím na rod Schwarzenbergů, za nichž byly vtěleny do netolického panství. Součástí Netolic byly až do r. 1848. Za Rakouska – Uherska byly Strunkovice součástí píseckého politického a soudního okresu ve Vodňanech. V roce 1869 zde bydlelo 1 137 osob ve 167 domech. [47] Na obrázku č. 2 je vidět současný znak městyse Strunkovice nad Blanicí pocházející z konce 19 století.

Obr. č. 2 Znak městyse Strunkovice nad Blanicí

Zdroj: http://www.czecot.cz/obec/550540_strunkovice-nad-blanici

Městys se může pochlubit řadou památek. Tou nejvýznamnější je kostel sv. Dominika pocházející zřejmě již z r. 1359. Na jeho stavbě se pravděpodobně podílela zvíkovsko – písecká stavební huť. V jeho oknech jsou kružby, s nimiž se setkáváme i v oknech na Zvíkově, u vchodu do kaple je raně gotický portál. Kamenná křtitelnice pochází z r. 1389, oltáře z r. 1757. Hlavnímu oltáři dominuje obraz Panny Marie Růžencové a sv. Dominika. Kostel býval obklopen hřbitovem, ze kterého zbyla tarasní zeď, vzhledem ke sklonu terénu značně vysoká na jižní straně. Významnou přestavbou prošel kostel v 18. století, kdy došlo k prodloužení lodi směrem k západu

a zvýšení věže. V průběhu třicetileté války místní fara zanikla a kostel byl jako filiální přidělen k Bavorovu. Nejstarší matriční zápisy ze Strunkovic proto obsahují bavorovské matriky, které zaznamenávají narození resp. křty od r. 1641, sňatky a úmrtí o 20 let později, tedy od r. 1661. Koncem 17. století patřily k bavorovskému chrámu 3 kostely filiální: v Blanici, ve Strunkovicích a v Dubu. Pohřby ve Strunkovicích byly zřejmě zapisovány do knihy ponechávané v místě. Tato matrika zemřelých patrně z let 1698 – 1724 je ale nezvěstná, jako další zápisy, které zákonitě musely proběhnout. Na náměstí Bohumila Havlasy se dále nachází jednopatrová barokní budova fary s vjezdem a štítem, rodinný dům Havlasů čp. 34 s pamětní deskou od Jozefa Maudera, před níž na kamenném podstavci je umístěna busta Bohumila Havlasy, dílo akademického sochaře Františka Mrázka. V dolní části městyse se nachází pomník obětí I. světové války z dílny sochařů Josefa Deyla a Františka Vejse z Hořic v Podkrkonoší. Na zdejších hřbitově nalezneme rodinnou hrobku Havlasů a ke znalcům místních poměrů promluví i další náhrobky vztyčené nad rovy zdejších zasloužilých osobností. [24], [37]

Svojnice

Název Svojnice původně pochází z osobního jména "Svojen". Dialektem se jméno změnilo ve Svonice a v r. 1334 na Zwoynicze. Z téhož roku pochází i první písemná zmínka o vsi. V r. 1351 se název osady psal již jako Swoyniczie. Tehdy byla ves prodána Rožmberkům. Po dostavbě hradu Helfenburk patřila osada pod jeho panství. Petr Vok z Rožmberka byl nucen koncem 16. století rozprodat část helfenburského panství a Svojnice společně s dalšími 8 vesnicemi byly připojeny k panství Libějovice. Toto panství Rožmberkové vlastnili od r. 1559 koupí od Malovců. V soupisu poddaných se pod velkostatkem Libějovice uváděly Svojnice již od r. 1607. Kašpar Havlasa, který se r. 1580 usadil ve Svojnících, pocházel z rodu Havlasů ze Žichovce a Strunkovic. Z let 1594 – 1618 se zachovala nejstarší pozemková ("gruntovní") kniha vesnic Vitějovice a Svojnice. Po smrti Petra Voka rožmberský majetek zdědil Jan Jiří ze Švamberka. Na chvíli se tak stal jeho rod jedním z nejbohatších v českém království. Po r. 1620 přešla ves do majetku rodu Buquoyů a v r. 1654 se psal název vesnice již jako Swonicze. V letech 1664 – 1682 spadala osada pod faru v Chelčicích a od r. 1720 k faře ve Vitějovicích. Školou byla obec přiškolená rovněž do Vitějovic. V r. 1795 uzavřeli zástupci obcí Hracholusky, Svojnice a Vitějovice písemnou dohodu s učitelem Jelínkem, kterou třemi křížky

podepsal Jiřík Novák (konšel svojnický), a počínaje r. 1796 navštěvovaly školu ve Vitějovicích i děti ze Svojníc. Po r. 1848 se stala obec samostatnou a 9. ledna 1923 byl ustaven i první kronikář. Stal se jím starosta obce František Rezek. Tato pamětní kniha čítá 200 listů a do dnešních dnů je stále v soukromých rukách. V roce 1869 zde v 35 domech bydlelo 202 obyvatel.

V těsné blízkosti návsi byla při silnici z Vitějovic do Strunkovic vystavena zděná Boží muka na čtvercovém půdorysu s mělkým výklenkem na každé ze čtyř stran, jejichž pilířek nese na průčelí rytý letopočet 1648. Datum je natolik významné, že je lze vysvětlit památečným aktem v souvislosti s ukončením třicetileté války. Na místě staré zvoničky byla r. 1884 postavena návesní menší kaple "sv. Andělů strážných". Kamenný podstavec litinového kříže stojící před ní je opatřen letopočtem 1871. Za povšimnutí stojí i bývalá kovárna (čp. 10) na západní straně návsi. [37]

Blanička

Ves, nazývána dříve také Malá Blanice, vznikla sice ve 14. století, ale doklady o ní jsou až z doby pozdější. Byla součástí libějovického panství, které patřilo rodu Malovců a v roce 1559 prodáno Vilémovi z Rožmberka. Poslední člen rodu, Petr Vok, ve své závěti odkázal Libějovice svému synovi Janu Zrinskému. Ten jej však přežil o pouhé tři měsíce a Libějovice tak přešly s ostatním rožmberským majetkem na Švamberky. Jim za účast ve stavovském povstání byl majetek zkonfiskován a libějovické panství daroval císař Ferdinand II. bělohorskému vítězi Karlu Bonaventurovi Buquoyovi. V držení tohoto rodu bylo panství do r. 1801, kdy bylo prodáno Schwarzenberkům. Panský dvůr v místě je připomínán již před třicetiletou válkou. Po roce 1848 nebyla nikdy Blanička samostatnou obcí, příslušela k obci Šípoun. V roce 1869 zde v 9 domech žilo 59 obyvatel. Kromě bývalého panského dvora, který stojí opodál a nese zřetelné prvky schwarzenberských staveb 19. století, se přímo ve vsi nachází novogotická kaplička z roku 1874. [17]

Malý Bor

Je nejmladší ze všech strunkovických místních částí, v minulosti byl také nazýván Nový Bor. Vznikl v tereziánské době na libějovickém panství v důsledku merkantilistické poddanské reformy, tzv. arabizace, kdy část půdy velkostatku byla přidělena do užívání do té doby bezzemkům. Po zrušení poddanství byl Malý Bor vždy

ve správní jednotě s obcí Velký Bor. V roce 1869 zde v 17 domech žilo 129 obyvatel. Drobná novější kaplička se zvoničkou, pečlivě udržovaná, zkrášluje začátek této vísky ulicového typu. [17]

Protivec

Protivec byl v minulosti vladyckým sídlem. První zmínka o vsi je z roku 1377, kdy ji vlastnil Janek z Protivce. V roce 1543 byl připojen k čichtickému statku Býčků z Nezpečova a s ním pak sdílel další osudy. Jan Býček pro účast na stavovské odboji v letech 1618 – 1620 statek ztratil a ten byl prodán Kořenským z Terešova, od nichž se pak dostal do majetku Buquoyů. Další osudy vsi se pak odvíjely v rámci Libějovického panství. Po roce 1848 se Protivec stal samostatnou obcí, jen v letech 1942 – 1945 byl osadou obce Velký Bor. Roku 1869 zde ve 44 domech žilo 280 obyvatel. Ze zdejších památek zaslouží připomínku kaple při silnici ze Strunkovic do Protivce u odbočky na letiště. Pochází z 18. století, má trojúhelníkový půdorys a na dvou stranách přivrácených k silnici se nachází po výklenku opatřeném mříží. Na začátku vsi stojí dva na sebe navazující tříobloukové mosty přes Zlatý potok a jeho blízkou záplavovou zónou. Pocházejí z 18. století. Před nimi se nalézá kaplička z roku 1800, původně zasvěcená sv. Linhartovi. Lidovou architekturu 19. století reprezentují statky čp. 2, 9 a 29. Před návesní kaplí P. Marie z roku 1860 se nachází kamenný kříž z roku 1924 věnovaný zdejším rodákům, kteří zahynuli v I. světové válce. [17]

Šipoun

První písemná zpráva o vsi je z roku 1384, v roce 1543 je zmiňována při dělení čichtického zboží mezi bratry z Nespečova. Roku 1623 získal Šipoun Lukáš Kořenský z Terešova, v letech 1651 – 1720 náležel Buquoyům, pak krátce Rajským z Dubnice, kteří jej roku 1728 prodali nazpět Buquoyům a ti jej pak definitivně přivtělili k libějovickému panství. Po zrušení patrimoniálního zřízení se stal Šipoun samostatnou obcí. Roku 1869 ve zdejších 36 domech žilo 207 obyvatel. Před zdejší návesní kaplí sv. Jana Nepomuckého, pocházející z první poloviny 19. století, stojí kamenný kříž z r. 1923, na jehož podstavci jsou uvedena jména obětí I. světové války ze zdejší obce. Štít popisného čísla 1 se sýpkou je hodnotnou ukázkou lidové architektury 19. století. [17]

Velký Bor

První písemná zpráva o této vsi pochází z roku 1315. I ona patřila k libějovickému panství, po roce 1848 byla samostatnou obcí a tento statut si udržela až do roku 1976. V roce 1869 zde ve 44 domech bydlilo 294 lidí. Návesní kaple zasvěcená sv. Janu Nepomuckému podle neověřené informace pochází z roku 1790. Poblíž ní se nachází pomník velko – a maloborským občanům zahynuvších v I. světové válce. [17]

Žichovec

V písemných pramenech je poprvé zmiňován roku 1334. Své osudy prožíval pod stejnými vrchnostmi jako sousední městyš Strunkovice. I on byl po roce 1848 samostatnou obcí. V roce 1869 zde v 17 domech žilo 116 obyvatel. Zdejší pamětihodnosti představují především dvě kaple nad vsí při silnici vedoucí do Bavorova. Výklenková kaple z roku 1738 je zasvěcena sv. Janu Nepomuckému, vedlejší kaple se sloupkovým portikem, zasvěcená Panně Marii, pochází z roku 1896. Návesní kaplička, byť vzorně udržovaná, postrádá zvenčí jakoukoliv estetickou hodnotu. V areálu zdejšího autokempu pak nalezneme zbytky cihelny s dosud zachovaným komínem. [17]

4.1.2 Významné osobnosti

Bohumil Havlasa – spisovatel a publicista. Narodil se 1. října 1952 v Bavorově. Ale ve dvou letech se s rodinou vrátili do Strunkovic. Absolvoval obchodní akademii v Praze, ale jako úředník se příliš neuplatnil. Po setkání s J. Nerudou začal pracovat pro redakci Národních listů. Nejznámějším Havlasovým románem jsou Tiché vody (romantický příběh lásky ženatého lékaře k jeptišce, odehrává se na hradě Helfenburku a na zámečku v Dubu u Prachatic). Dále napsal historický román o Janu Lucemburském V družině dobrodruha krále, o Janu Želivském Kněz Jan. Pod názvem Péri vyšly posmrtně jeho prózy z válek proti Turkům. Dále psal fejetony, překládal, publikoval v tiskovinách Brousek, Lumír, Národní listy, Máj, Podripan, Politik, Světozor. Zemřel 25. listopadu 1977 (ve věku 25 let) v Alexandropoly kde bojoval jako dobrovolník ve válce proti Turkům. [17]

Jaroslav Pernegr – významný český jaderný fyzik. Narodil se 17. března 1924 ve Strunkovicích nad Blanicí. Po válce vystudoval přírodovědeckou fakultu Karlovy univerzity v Praze. Věnoval se studiu kosmického záření metodou fotografických

emulzí. V letech 1965 – 1966 byl na studijním pobytu CERN ve Švýcarsku. Stál u zrodu Fyzikálního ústavu v Praze. Rozhodujícím způsobem přispěl k rozvoji experimentálního výzkumu ve fyzice částic, jak ve Fyzikálním ústavu, tak i v celém Československu. Koncem roku 1968 odjel učit a pracovat do Ženevy, později se stal profesorem Ecole Polytechnique v Paříži a na ETH v Curychu. Pracoval i na univerzitě v Miláně. Zemřel 16. srpna 1988 v Ženevě. [12]

Theodor Pártl – narozen 30. září 1933 ve Strunkovicích nad Blanicí. Zakladatel a dosavadní sborníkář jihočeských učitelek. Od roku 1992 vyučuje jako středoškolský pedagog na Biskupském gymnáziu v Českých Budějovicích. Theodor Pártl je držitelem sborníkářské ceny Ferdinanda Vacha, Umělecké ceny Františka Chodury a řady dalších ocenění. [12]

4.1.3 Přírodní prostředí

Jedním z hlavních činitelů ovlivňujících život člověka ve Strunkovicích a jeho blízkém okolí bylo přírodní prostředí. Strunkovice nad Blanicí leží v šumavském podhůří při jižním okraji Bavorovské vrchoviny. Poměrně hluboké údolí horního a středního toku Blanice se u městečka rozšiřuje a přechází v mírně zvlněnou rovinu k Vodňanům. Tímto údolím zasahuje ke Strunkovicím teplejší klima, které při soutoku Blanice s Otavou vytváří jedno z nejteplejších míst v jižních Čechách. Roční průměrná teplota je tam 7,5 °C a vodní srážky se tam pohybují pod 550 mm. Směrem k jihu, k Šumavě, se podnebí ochlazuje. Pro srovnání několik údajů: v Prachaticích, vzdálených vzdušnou čarou od Strunkovic 9 km, dosahuje v nadmořské výšce 569 m průměrná roční teplota 6,8 °C a srážky 712 mm; na horním toku Blanice je roční průměr teploty pouze 4,4 °C a množství dešťových srážek je mezi 800 – 900 mm. Strunkovické náměstí je v nadmořské výšce 460 m a most přes řeku ve výšce 440m. V nejbližším okolí převyšují: za severním okrajem městečka návrší Na Hořicích (498 m); na jihozápadě zalesněný kopec Na hůrkách (514m) a na západě vrch Hořejší (578 m). Při východním okraji městyse je návrší jižně za polohou Hraběčín, dosahující výšky 461 m. Podle mapy, znázorňující rekonstrukci původních přirozených porostů, zarůstal údolí Blanice u Strunkovic souvislý pás lužních lesů; návrší pokrývaly dubohabrové háje a ve vyšších polohách s kyselými půdami se dařilo doubravám. Odstraněním listnatých lesů byly upraveny prostory pro zemědělství. Vyznačovaly se hnědozemními úrodnými půdami. [14]

Klimatické poměry jsou ve Strunkovicích mírnější ve srovnání s vyššími polohami v Pošumaví a na Šumavě. Proto vhodné polohy, zvláště obrácené k jihu a jihovýchodu, byly v průběhu pravěku často osidlovány. Nyní jsou v okolí městečka pěstovány běžné zemědělské plodiny a v zahradách se daří nejen ovocným stromům středoevropského původu, ale i meruňkám a zejména broskvoním. Na jednom před studenými větry chráněném mírném svahu v teplém létě dozrávají i jedlé kaštany. [14]

4.1.4 Vybavenost obce

Následující výčet přibližuje současný přehled občanské a technické vybavenosti v obci Strunkovice nad Blanicí.

Úřady a instituce

- Úřad městysu Strunkovice nad Blanicí;
- Matriční úřad;
- Základní a Mateřská škola;
- Česká pošta.

Zdravotnická a sociální zařízení

- Soukromá ordinace obvodního lékaře;
- Soukromá ordinace dětského lékaře;
- Soukromá ordinace zubního lékaře;
- Lékárna;
- Dům s pečovatelskou službou.

Většina dalších úřadů a institucí mimo Strunkovice se nachází v Prachaticích – mimo pověřeného úřadu a úřadu s rozšířenou působností, je zde k také stavební a finanční úřad, úřad práce, okresní správa sociálního zabezpečení, pozemkový úřad, agentura pro zemědělství a venkov, inspektorát krajské veterinární správy a také nemocnice. Inspektorát státní zemědělské a potravinářské inspekce sídlí v Táboře. Nejbližší obvodní oddělení policie České republiky je v Netolicích. [56]

Občanům je dále v obci Strunkovice k dispozici knihovna s veřejně přístupným internetem. Ze služeb jsou to dvě prodejny se smíšeným zbožím ve Strunkovicích. Další prodejna s potravinami je v osadě Protivec. Tři restaurační zařízení všechny

bez fungující kuchyně (jedno zařízení v Protivci), kadeřnice, pneuservis. V osadě Šípoun potom autoservis. Dále jsou to drobné živnosti (jako je např. tesařství, typografie, podlahářství, zednické práce, truhlářství apod.).

Obyvatelům je přístupná víceúčelová sportovní hala se saunou a posilovnou. Která zároveň funguje jako společenský sál (druhý společenský sál se potom nachází v osadě Svojnice). Vedle sportovní haly je i kino s celoročním provozem. V dolní části Strunkovic u řeky Blanice je nově zrekonstruovaný sportovní areál, kterému dominuje fotbalový stadion se dvěma travnatými hřišti (jedno pouze tréninkové). Dále je v areálu moderní střelnice, kurt s pevným povrchem, dvě dětská hřiště a letní taneční parket. V osadě Žichovec se nachází zavřené koupaliště s autokempem a při cestě ze Strunkovic do Protivce sportovní letiště.

V celé obci je provedena plynofikace, vybudována kanalizace s čistírnou odpadních vod a veřejný vodovod. Na katastru obce neexistuje vlastní skládka. Odpad je odvážen do 15 km vzdáleného Stožce u Vodňan.

Pro představu, na jaké úrovni je občanská vybavenost ve Strunkovicích nad Blanicí, jsem využil porovnání se dvěma velikostně podobnými obcemi.

První obcí je město Husinec, které se nachází 5 kilometrů severozápadně od okresního města Prachatice a 8 km od Strunkovic. Jeho katastrální výměra je 1 034 ha a skládá se ze 3 místních částí (Husinec, Horouty, Výrov). Počet obyvatel je přibližně 1 413.

Druhou obcí je Stříbrná Skalice, která se nachází v okrese Praha – východ, Středočeský kraj. Ve vzdálenosti zhruba 45 km od centra Prahy. Jeho katastrální výměra je 2 443 ha a skládá se ze 4 místních částí (Stříbrná Skalice, Hradové Střímelice, Kostelní Střímelice, Hradec). Počet obyvatel je přibližně 1 228.

V následující tabulce č. 4 jsou vypsány jednotlivé vybrané prvky občanské vybavenosti. U každé obce jsou označeny ty prvky, které v dané obci aktivně fungují.

Tab. č. 4 Porovnání existence prvků občanské vybavenosti

Prvek	obec		
	Strunkovice nad Blanicí	Husinec	Stříbrná Skalice
mateřská školka	●	●	●
základní škola	●	●	●
střední škola	x	x	x
pošta	●	●	●
zdravotní středisko	●	●	●
policejní stanice	x	x	x
holičství, kadeřnictví	●	●	●
sál pro taneční zábavy	●	●	●
sportovní hala	●	●	x
koupaliště	x	●	●
kino	●	x	●
restaurace (s kuchyní)	x	●	●
knihovna	●	●	●

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů z Lexikonu obcí ČR a internetových stránek obcí.

4.1.5 Dopravní obslužnost

Nejdůležitější dopravní tepnou procházející katastrem obce je silnice II. třídy č. 141 z Týna nad Vltavou do Volar (a dále pokračuje silnicí I. třídy č. 39 na hraniční přechod Strážný), která je vedena 1 km západně od Strunkovic a prochází osadou Žichovec. Na tuto silnici je napojena silnice III. třídy č. 1426, která prochází Strunkovicemi a za osadou Svojnice se napojuje na silnici II. třídy č. 145, která vede z hraničního přechodu Železná Ruda, pokračuje přes Vimperk, Netolice a v obci Češňovice se napojuje na silnici I. třídy č. 20 Českých Budějovic do Plzně. Osadami Protivec, Šípoun, Blanička, Malý Bor, Velký Bor vedou silnice III. třídy místního významu, které se shodně napojují na silnici II. třídy č. 142, která vede z Volyně do Netolic. [49] Obcí dále prochází železniční trať č. 197 z Čičenic do Nového údolí, která se v Čičenicích napojuje na trať č. 190 z Českých Budějovic do Plzně. [50] Občanům je tedy k dispozici jak veřejná autobusová doprava tak vlaková

Následující tabulka č. 5 ukazuje počet přímých autobusových a vlakových spojů z obce Strunkovice nad Blanicí do vybraných měst. Jasným handikepem obce je absence přímého spoje do 40 km vzdáleného krajského města České Budějovice díky

přestupům je tak nejkratší čas jízdy do tohoto města vlakem 1h 10 min a autobusem 1 h 20 min. V závorce jsou uvedeny víkendové spoje.

Tab. č. 5 Počty autobusových a vlakových spojů z obce Strunkovice nad Blanicí

	počet přímých spojů spojů		celkem
	autobus	vlak	
Prachatice	11 (2)	13 (8)	24 (10)
Vodňany	11 (2)	13 (7)	24 (9)
Praha	3 (1)		3 (1)

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů ze stránek vyhledávání spojení www.idos.cz

4.1.6 Podnikatelské aktivity a možnosti zaměstnání

V obci Strunkovice nad Blanicí je registrováno celkem 272 podnikatelských subjektů. Z nich však pouze 80 je podnikatelsky aktivních. Ekonomicky aktivních podnikatelských subjektů, které mají zaměstnance je 10. Jak již bylo zmíněno největším zaměstnavatelem je místní zemědělský podnik ZEMPO – VOS a.s., na který je zaměřena celá diplomová práce a v současnosti zaměstnává 39 zaměstnanců. Druhým je AGROPODNIK a.s. s 23 zaměstnanci, který se zabývá především prodejem a přepravou hnojiv, stavebního materiálu a hospodářského náradí. Třetím největším zaměstnavatelem je Základní škola a Mateřská škola Strunkovice nad Blanicí, kde je zaměstnáno 22 pracovníků (pedagogický a kuchařský personál). Dalšími zaměstnavateli jsou Autodoprava – Václav Beneš provozující mezinárodní nákladní dopravu, zaměstnávající 15 zaměstnanců, firma Elkotex s.r.o., která se zabývá šitím zdravotnického textilu a prodejem náradí a kovových součástí. Zde je zaměstnáno 13 pracovníků. V Dětském domově Žichovec pracuje 15 zaměstnanců. Místní obecní úřad zaměstnává celkem 7 lidí (včetně starosty a místostarosty). Ve zdravotnickém a sociálním zařízení městyse Strunkovice nad Blanicí pracuje 11 zaměstnanců. A obchod s potravinami ve Strunkovicích zaměstnává 2 pracovníky.

Podnikatelské subjekty a instituce ve Strunkovicích nad Blanicí vytvářejí tedy v současnosti celkem 167 pracovních míst. Z toho 75 pracovních míst je obsazeno přímo obyvateli obce Strunkovice nad Blanicí. V místních firmách a institucích je tedy podíl zaměstnanců, kteří mají trvalé bydliště ve Strunkovicích, 45%. Ostatní obyvatelé dojíždějí za zaměstnáním mimo obec, případně pracují na živnostenské oprávnění.

4.2 Vývoj zemědělského podniku a obce Strunkovice nad Blanicí v průběhu let 1950 – 2013

Tato část práce vychází především ze studia kroniky zemědělského družstva, z kroniky městyse Strunkovice nad Blanicí a z provozních údajů zemědělského podniku. Snaží se zjistit, jaký vliv mělo zemědělské družstvo na zaměstnanost i život v obci. Jednotlivé kapitoly jsou rozděleny do časového období po 20 letech a tyto kapitoly jsou vždy rozděleny do dvou částí. V první části se snažím obecně přiblížit stav, jaký v té příslušné době panoval na vesnici a v zemědělství. Ve druhé části jednotlivých kapitol už jsem přistoupil konkrétně ke zjištění stavu v obci Strunkovice nad Blanicí a v zemědělském podniku.

4.2.1 Základní informace a představení společnosti ZEMPO – VOS a.s.

obchodní jméno: ZEMPO – VOS, a.s. Strunkovice nad Blanicí,

sídlo společnosti: Strunkovice nad Blanicí 296, PSČ 384 26

základní kapitál: 90 126 400 Kč,

počet akcionářů: 113 fyzických osob vlastnicích 56 % hlasovacích práv a 1 právnická osoba vlastnicích 44 % hlasovacích práv,

předmět podnikání: - zemědělská výroba včetně prodeje nezpracovaných zemědělských výrobků za účelem jejich dalšího zpracování a prodeje,

- opravy zemědělských strojů,

orgány společnosti: a)valná hromada b)představenstvo c)dozorčí rada,

způsob jednání jménem společnosti: jménem společnosti jednají předseda nebo místopředseda představenstva, a to každý samostatně, jiný člen představenstva pouze na základě písemné plné moci,

čistý zisk: 4 615 000 Kč (za rok 2012),

počet zaměstnanců: 39 (stav k 1. 2. 2014),

celkem výměra: 1 176 ha z toho 195 ha trvalé travní porosty a 980 ha orná půda,

stav skotu: celkem 851 ks, dojené krávy 315 ks, býci ve výkrmu 38 ks (stav k 30. 11. 2013).

Strukturu výroby společnosti tvoří ze $\frac{3}{4}$ produkce živočišná, a to produkce mléka a hovězího masa. Co se týká rostlinné produkce, převažuje pěstování obilovin, řepky a krmných plodin. Společnost hospodaří v bramborářsko – ovesné oblasti v podhůří Šumavy v nadmořské výšce 450 m.

4.2.2 Poválečný nový směr a pokus o stabilizaci (1950 – 1970)

Na základě politického rozhodnutí a přijatým zákonem z února 1949 č. 69 o Jednotných zemědělských družstvech (JZD), začala být na českém venkově prosazována idea kolektivizace a společného hospodaření podle sovětského vzoru. Byly zakládány první státní traktorové stanice, zásobovací a nákupní podniky jako organizace služeb. Byly vytvářeny státní statky¹¹ jako výrobní zemědělské organizace a zakládána různá zemědělská družstva. Jako vzor pro zakládání výrobních zemědělských podniků byly vydány Vzorové stanovy Jednotných zemědělských družstev. Jedním ze základních programových cílů bylo zabezpečení dostatku základních potravin pro obyvatelstvo Československé republiky. Cestou k jeho dosažení mělo být vybudování moderní výrobní základny zemědělství. Nositeli moderních poznatků měla být zemědělská družstva a státní statky. Politický tlak na urychlení procesu vytváření družstev a zestátnění majetku vedl k celé řadě excesů a chyb. Změna vlastnických vztahů k půdě vedla, k zlikvidování sociální skupiny rolníků hospodařících na zděděné půdě. Likvidace samostatně hospodařících rolníků a vznik jednotných zemědělských družstev přinesly do jinak konzervativního prostředí vesnice zásadní změny. K největším společenským a sociálním změnám, kdy se vesnice rozděluje na dva nesmiřitelné tábory, dochází v 50. letech v době politických procesů s tzv. kulaky¹², vesnickými boháči a třídními nepřáteli, kteří byli exemplárně a za dramatických okolností likvidováni. Vedle konfiskace majetku a vězení se stalo dalším nástrojem likvidace násilné přestěhování vesnických boháčů a jejich rodin z původního bydliště. Akce dostala krycí název K (kulak). Nejobyklejší

¹¹ Státní statky postupně přejímaly půdu zejména bývalých velkostatků, zbytkových a církevních velkostatků, horských pastevních družstev apod. Zajišťovaly výrobu na opuštěné neobdělávané půdě, zejména v neosídlených pohraničních oblastech. Docházelo také k převodu slabých a nerentabilních JZD, zvláště v horských a podhorských oblastech.

¹² Kulak (z ruštiny – pěst), používáno pro označení rolníků s výměrou nad 15 ha. Převzetí termínu "kulak" bylo motivováno pejorativností a cizorodostí slova. Mělo podněcovat nenávist k třídnímu nepříteli, vesnickému boháči.

zámkou pro obvinění sedláků bylo nesplnění předepsaných dodávek zemědělských produktů, protože kvóty byly tak veliké, že je zemědělci nemohli sami splnit. Jako sabotéři a třídní nepřátelé byli ve veřejných soudních procesech odsuzováni do vězení a po návratu vykázáni na práci ve státním statku do jiné části země. Zákaz pobytu v obci se týkal i rodinných příslušníků a osob, kteří spolu žili ve společné domácnosti. Nejen tedy děti ale i starých výměnkářů¹³. Likvidace sedláků, této původně vedoucí vrstvy na vesnici, měla napomoci realizovat kolektivizaci. Své spojence našla vládnoucí strana v neposlední řadě u tzv. kovorolníků, kteří na venkově žili, ale pracovali v průmyslu. Proto v industrializovaných českých zemích byl počet lidí zaměstnaných v zemědělství menší než např. na Slovensku nebo v jiných zemích tzv. východního bloku a prosazení kolektivizace bylo snazší, jelikož zemědělci nekladli takový odpor. Svou roli sehrála rovněž technická vyspělost českého zemědělství před kolektivizací, která tudíž nevyžadovala tolik investic. Kolektivizace vyvolala i změnu ve společenských vztazích a v postavení dosavadních přirozených autorit vesnice. Vážené osobnosti z řad sedláků, úspěšných obchodníků a živnostníků, stejně jako kněží a učitelé se dostávají na okraj sociální hierarchie, jejíž přední pozice zaujímají angažovaní komunističtí předáci dělnického nebo malozemědělského původu. Teprve v další fázi kolektivizace se do vedení dostávají osobnosti rekrutující se z bývalých středně situovaných rolnických rodin. [40],[41]

Doprovodným jevem kolektivizace byl odchod mladé generace za prací nejprve do těžkého průmyslu a strojírenství, iniciovaný pod různými politickými hesly a za masové propagandy médií. Důsledkem zmiňovaných trendů byl pokles obyvatelstva ve venkovských oblastech, takže populace žijící a pracující v zemědělství byla v šedesátých letech minulého století místy přestárlá. Proto nastupuje opačný trend snažící se stabilizovat zemědělské profese a zajistit pro resort mladé pracovníky restriktivní zaměstnaneckou politikou, která neumožňovala opustit zemědělství všem dětem družstevníků. Nedostatek pracovních sil v době špičkových prací řešily brigády pracujících z patronátních podniků nebo studující mládeže. [40],[41]

¹³ Označení pro někdejšího hospodáře (a jeho ženu). Výměnek byl venkovský zvykový právní útvar, prostřednictvím něhož se na statek nově nastupující hospodář zavazoval k tomu, že někdejšímu hospodáři, který mu statek předával do užívání a odcházel na odpočinek (tzv. na vejminek, tj. obydlí většinou v rámci statku nebo v jeho těsném sousedství za tím účelem postaveného) že mu zajistí klidné dožití.

Kolektivizaci venkova provázelo heslo o vyrovnání venkova s městem. Městský životní styl a jeho projevy byly uměle implantovány na venkov v důsledku představ o jeho nadřazenosti a kvalitativně vyšší úrovni. To se například projevilo v rozšiřování vesnice podle nevhodných architektonických vzorů. Postupné snižování samozásobitelství základními potravinami v rodinách družstevníků muselo být řešeno vybudováním náležité obchodní sítě prodejen. Jejich výstavba svépomocí v tzv. akci "Z" patřila k běžné praxi a byla deklarována jako úspěch socialistického způsobu života na vesnici. [41]

Zanikající tradiční formy společenského života (spojené s křesťanským liturgickým kalendářem) nahrazují nové aktivity, vážící se na činnost spolků či politických stran. Na vesnici se vedle lokálních tradic formuje společenský život v návaznosti na aktivity konsolidovaných jednotných zemědělských družstev. [41]

Podle formy hospodaření s výrobními prostředky a způsobu odměňování se JZD dělila na družstva I. až IV. typu. Družstva I. typu měla pouze společnou rostlinnou výrobu a společně obdělávala půdu, zatímco družstva IV. typu měla společnou rostlinnou i živočišnou výrobu a hospodařila i ekonomicky společně. Členové družstev měli nárok na záhumenek, jehož velikost určovaly stanovy družstva. Ke konci padesátých let dělení družstev podle typu hospodaření zaniklo. Odměňování členů družstev bylo podle odpracovaných "jednotek". Jednotlivé pracovní činnosti v družstvu byly ohodnoceny určitým počtem pracovních jednotek a každá jednotka byla oceněna finanční částkou, která byla družstevníkovi měsíčně vyplácena jako zálohová mzda. Na základě ročního hospodářského výsledku družstva byla propočtena skutečná hodnota jednotky a rozdíl byl doplacen formou "dobírky". Tento systém odměňování v šedesátých letech postupně zanikl a byl nahrazen odměňováním podle hodinových nebo výkonnostních tarifů. Členové družstev byli osvobozeni od daně ze mzdy. V roce 1950 existovalo 1 389 zemědělských družstev a jejich počet rostl až do roku 1960, kdy dosáhl počtu 8 133. Poté následovalo slučování menších družstev do větších celků. Počet družstev se tedy na konci roku 1969 snížil na 4 298. Umísťování technickohospodářských pracovníků po absolvování školy do podniků bylo na základě tzv. umístěnek¹⁴, dohody absolventa

¹⁴ Umístěnky byly formou rozmístění absolventů po skončení studia, jejichž cílem bylo zajistit podle potřeb orgánů řízení zemědělství technicko – hospodářské pracovníky do zemědělských podniků nebo služeb pro zemědělské podniky.

s podnikem nebo na základě podnikových stipendií. Materiálně technické zásobování provozu zemědělských podniků a výkup, skladování a ošetření zemědělských produktů měl na starosti Zemědělský nákupní a zásobovací podnik (ZNZP), později nazývaný Zemědělské zásobování a nákup, n.p. (ZZN). Postupně byly budovány výroby krmných směsí, které produkovaly atestované krmné směsi nejdříve pro hospodářská zvířata v koncentrovaných chovech prasat a drůbeže, později pro téměř všechna zvířata chovaná v republice. Byl vytvořen centrální krmný fond¹⁵, ze kterého byla výroba směsí převážně zajišťovaná. Na přelomu padesátých a šedesátých let vznikly další organizace, které aktivně spolupracovaly na modernizaci výrobní základny a zabezpečování potřeb zemědělských podniků. Jedná se o Osevu, n.p. a Sempru, n.p., které zabezpečovaly šlechtění a produkci osiv, Agroprojekt, n.p., hlavní projektová organizace pro odvětví zemědělství a Potravinoprojekt, n.p., hlavní projektová organizace pro potravinářský průmysl. Postupný nástup výpočetní techniky vedl ke konci šedesátých let ke vzniku rozpočtové organizace Agrodát. V období 1949 – 1969 docházelo k postupnému úbytku zemědělské půdy. Nejvíce v důsledku zalesňování, ale také v menší míře zástavbou. Od roku 1950 do roku 1969 se v ČR snížila výměra zemědělské půdy o 214 000 ha. V porovnání s živočišnou výrobou byl růst rostlinné produkce v ČR v poválečném období zřetelně nižší. Jednou z nejdůležitějších příčin je skutečnost, že rostlinná produkce utrpěla válkou a jejími důsledky podstatně méně, než chovy hospodářských zvířat a poválečná kvantifikace základu rostlinné výroby byla tedy vyšší. Česká rostlinná výroba v letech 1950 – 1970 nicméně dosahovala řady úspěchů. Sladovnický ječmen byl v šedesátých letech úspěšným exportním artiklem na nejnějspělejší trhy. Koncem šedesátých let koupila Francie licenci na množení české odrůdy brambor Krasava. Vysokou úroveň a skvělou mezinárodní pověst mělo české travní semenářství. Silně poptávaným zbožím v zahraničí byla také česká vřetatská cibule, znojenské okurky i některé další druhy zeleniny. Samostatnou kapitolou pak je i naše úspěšné chmelařství. [40], [41]

Jednotné zemědělské družstvo Strunkovice nad Blanicí bylo založeno jako jedno z prvních JZD v okrese Prachatice a to přetvořením bývalého strojního družstva na

¹⁵ *Centrální krmný fond byl tvořen zrninami, bílkovinnými komponenty a krmným zbytky při mletí mouky, minerálními přísadami, vitamínovými doplňky atd.*

Jednotné zemědělské družstvo ve Strunkovicích. K tomuto založení družstva došlo dne 28. října 1949. [11]

Strunkovice byly v minulosti velmi chudá obec. Obyvatelstvo se v první republice skládalo převážně z dělníků, kteří měli kousek pole, jednu nebo dvě krávy. Muži proto odjížděli za prací mimo obec a jejich ženy vypomáhaly u sedláků v okolních vesnicích. Byli zde i zemědělstí dělníci, kteří nevlastnili vůbec nic a byli se svými rodinami odkázáni na jakoukoliv příležitostnou práci. V obci byli i drobní živnostníci a obchodníci a mnozí z nich jen těžko zajišťovali obživu svých rodin. Bylo tam i několik bohatých jedinců, kteří prakticky ovládali celý život v obci. Střídali se ve funkci starosty, měli svůj vliv v hospodářském družstvu, v záložně i v dalších organizacích okresního měřítka. [15] Tyto poměry se výrazně změnily právě po založení Jednotného zemědělského družstva. Dochází ke značnému poklesu obyvatel v obci, kdy odchází řada nejchudších a nejbohatších občanů. [12]

Založené Jednotné zemědělské družstvo ve Strunkovicích řídil zpočátku přípravný výbor. Členové tohoto družstva si stanovili členský podíl ve výši 100 Kč. Působnost přípravného výboru trvala až do 17. ledna 1952. Toho dne bylo zvoleno a zapsáno první představenstvo družstva, které mělo 6 členů včetně předsedy a místopředsedy. Jednotné zemědělské družstvo hospodařilo zpočátku jako družstvo II. typu. Dne 21. března 1951 Rada ONV v Prachaticích schválila přechod tohoto družstva na III. typ provozního řádu. Údobí prvních 6 - ti let bylo hlavně obdobím první výstavby družstevních objektů. Na výstavbu a přestavbu zemědělských objektů byla vytvořena stavební skupina složená ze zedníků ze Strunkovic i okolních vesnic. Jednalo se hlavně o výstavbu stájí pro dojnice a vybudování drůbežárny. Vytvořené družstvo mělo zpočátku 35 členů a hospodařilo na 102 ha zemědělské půdy, z toho 65 ha půdy orné. Scelování pozemků začalo v roce 1952. [11] Na fotografiích č. 1 a č. 2 je zobrazen slavnostní začátek rozorávání mezí (scelování pozemků) ve Strunkovicích nad Blanicí. Jak je vidět jednalo se o velkou obecní událost, při které nechyběly vlajky, dechovka, proslovy,...

Foto č. 1 Slavnostní nástup na náměstí k rozorávání mezí v JZD Strunkovice

Zdroj: soukromý archiv

Foto č. 2 Slavnostní rozorávání mezí v JZD Strunkovice

Zdroj: soukromý archiv

V průběhu 50 a 60 let dochází ve vedení družstva k časté turbulenci, kdy z vedení družstva postupně odchází nekompetentní lidé a do vedení se dostávají kvalifikovaní a věci znalí lidé. Kteří ovšem pro změnu neplnili politická zadání, proto ty neustálé změny ve vedení. Počátkem roku 1958 družstvo hospodaří již na 357 ha zem. půdy, z níž 233 ha je půda orná a počet členů se zvýšil na 76.

V průběhu měsíce února roku 1962 proběhly v JZD ve Strunkovicích, Svojnících, Protivci, Žíchovci, Šipouně a Blaničce členské schůze, na kterých bylo odsouhlaseno sloučení stávajících JZD v jeden celek. Smyslem sloučení měla být možnost ve větší

míře využívat přicházející mechanizaci a přikročení ke koncentraci výroby. Zde jsou krátké charakteristiky jednotlivých JZD, které do až do roku 1962 hospodařily samostatně:

JZD Svojnice

Bylo založeno 2. února 1956 a začalo hned hospodařit podle III. typu. Mělo 222,79 ha zemědělské půdy a celkem 46 členů. V roce 1958 a 1959 byl ve Svojnících vybudován kravín a vodovod, v pozdějších letech před sloučením byl ještě vybudován sklad píce, silážní jáma, mostní váha a garáže.

JZD Žichovec

Bylo založeno 1. dubna 1956. Začalo hospodařit na výměře 143 ha zemědělské půdy. Členskou základnu tvořilo 21 členů. Družstvo bylo vybaveno menší stájí pro skot a prasata. A slepičárnou pro 200 ks slepic.

JZD Protivec

Bylo založeno 1. dubna 1957. Začalo hospodařit na výměře 237 ha zemědělské půdy. Členskou základnu tvořilo celkem 49 členů JZD. Během pětileté činnosti družstva byl vybudován nový vodovod, adaptována výkrmna vepřů a vybudován nový kravín pro 100 dojnic.

JZD Šípoun

Bylo založeno 1. dubna 1957. Začalo hospodařit na výměře 173 ha zemědělské půdy. Do družstva vstoupilo celkem 46 členů JZD. Za dobu činnosti JZD byl vybudován v Šípouně kravín pro 100 ks dojnic, dva skladovací prostory, adaptace výkrmny prasat a teletník.

JZD Blanička

Bylo založeno 1. 4. 1957. Začalo hospodařit na 95 ha zemědělské půdy. Členskou základnu tvořilo celkem 17 členů. Družstvo po celou dobu své činnosti využívalo hospodářských budov bývalého zbytkového statku, takže nemuselo provádět žádnou větší investiční výstavbu. Vybudována byla drůbežárna a stáj pro výkrm prasat. [15]

Základní údaje sloučených JZD při vytvoření jednoho celku jsou uvedeny v následující tabulce č. 5.

Tab. č. 5 Základní údaje sloučeného JZD Strunkovice nad Blanicí

	zemědělská půda [ha]	orná půda [ha]	počet členů	počet trvale pracujících
Strunkovice	341,55	235,47	63	53
Svojnice	228,6	162,18	45	51
Protivec	237,06	171,12	19	41
Šípoun	173,32	126,87	46	40
Žichovec	174,5	108,19	24	24
Blanička	94,81	63,3	17	15
celkem	1249,84	867,13	214	224

Zdroj: vlastní zpracování z údajů z Kroniky sloučeného JZD Strunkovice nad Blanicí

Hned první rok byl pro sloučené družstvo kritický. Velké sucho zapříčinilo nesplnění hrubé rostlinné produkce a také nedostatečnou zásobu krmiv. Kritický stav v živočišné výrobě také zapříčinila reakce 40 % dojnic na TBC (tuberkulózu). Takže došlo k poměrně rozsáhlé likvidaci chovu. K tomuto neutěšenému stavu je třeba přičíst, že byla do celku začleněna i družstva zaostávající, ekonomicky slabá, kde ani řízení nebylo na potřebné úrovni. Naštěstí v roce 1963 i díky poměrně příznivým podmínkám se podařilo situaci postupně stabilizovat a výše hodnoty pracovní jednotky oproti roku 1962 byla zvýšena o 3 koruny na 12 Kč. Postupně bylo nutno řešit i stabilizaci pracovních sil v družstvu a tak bylo přistoupeno k výstavbě 27 bytových jednotek a družstevní kuchyně. V dalších letech dochází k postupnému zakoupení mechanizačních zařízení, zlepšování pracovního prostředí (např. vyasfaltování cest), budování posklizňových linek. Dochází k navyšování počtu dojnic a prasat, naopak chov slepic je postupně rušen. Od roku 1964 přestávají být problémy i se zásobou a dodávkou krmiv. V roce 1966 se JZD Strunkovice stává členem Sdružení podniků pro výkrm prasat a za tímto účelem je u Strunkovic vybudována výkrmna prasat pro 800 kusů. Byly také navázány družby s JRD Sebechleby ze Slovenska a LPG Kemnitz. Členové a pracovníci družstva měli tak možnost v rámci družby vyjíždět jak na Slovensko, tak i do NDR. V roce 1967 například navštívilo rekreační zařízení LPG Kemnitz u moře 40 pracovníků JZD

Strunkovice. Na konci roku 1969 dosáhlo družstvo hodnoty pracovní jednotky 19 Kč a v družstvu v tu dobu pracovalo 238 pracovníků. [11]

Místní Jednotné zemědělské družstvo Strunkovice začalo být od roku 1950 i hlavním hybatelem života v obci. Strunkovice nad Blanicí byly zařazeny do skupiny obcí charakteru převážně zemědělského a dosavadní obecní tajemník byl nahrazen tajemníkem z agrární sféry. V popředí zájmu místního národního výboru bylo hlavně rozšiřování zemědělského družstva, ve spolupráci s JZD vytvářely i plány jednotlivých pětiletok. A společně pořádali veřejně prospěšné práce. Například v roce 1965 z 3 319 hodin veřejných prací jich 1 100 hodin šlo na pomoc JZD. Podařilo se také navázat spolupráci se Svazem spotřebních družstev Prachatic, kterému se podřídily všechny obchody a pohostinství. Cílem bylo, aby se zásobování a vybavení prodejen venkova přiblížilo městu. V roce 1962 žilo ve Strunkovicích 842 obyvatel, z toho 536 obyvatel ekonomicky aktivních. V zemědělském družstvu přitom v tuto dobu bylo zaměstnáno 224 pracovníků. To znamená, že přibližně 41 % ze všech ekonomicky aktivních obyvatel v obci bylo zaměstnáno právě v zemědělském družstvu. Strunkovickou základní školu navštěvovalo 120 žáků v 9 třídách. V 268 bytech v obci se mimo jiné také nacházelo 149 elektrických praček, 53 ledniček a 92 televizorů. Tyto údaje svědčí o dobré úrovni životních podmínek občanů Strunkovic nad Blanicí. [12]

O bouřlivé době v 50. letech vypovídá následující ukázka ze zápisu veřejné schůze z května 1953. Je v ní naznačeno, že zdaleka ne všichni občané Strunkovic se ztotožnili s budováním družstevní vesnice a ukázku vypovídá i o napjatých mezilidských vztazích v této době (obr. č. 3).

Obr. č. 3 Zápis z veřejné schůze občanů Strunkovic nad Blanicí z roku 1953

Ve Strunkovicích n/Bl. 27. května 1953.
Zápis z veřejné schůze občanstva dne 26. května 1953.

Za přítomnosti referenta z ONV s. Barty zahájil MT za nepřítomného předsedu MNV schůzi. Přivítal všechny občany, kterých se zúčastnilo celkem 250 a na schodišti a chodbě 60 lidí. Velková část byla ze Strunkovic neobvyklá, celkem 310 lidí.

Místní tajemník připomenul a zhodnotil soutěž, která byla v naší obci uzavřena na počest l. náje, vyzdvihl ty občany a dívky, které se o zdárný průběh a výsledek soutěže přičinili. Dále promluvil o cestě k socialismu u nás a o významu soutěže na této cestě. Pak byla občanstvo seznámeno s druhou částí soutěže a se všemi úkoly z této soutěže vyplývajícími. Po důkladném seznámení se všemi body soutěže a s jejím budovatelským významem kolem bylo přikročeno k diskusi.

Diskutovalo se o věcech místního rázu, o nesprávné výměře výměře některých zemědělců a o malé naději na úspěšnou senoseč.

Po vyčerpání diskuse předává MT slovo zástupci ONV s. Bártovi, který činí závěr ze schůze. Po tomto zhodnocení vznáší dotaz MT má-li někdo z přítomných připomínku. Po hrobovém mlčení končí MT schůzi a vyzívá občany k zaspívání Písnné práce. Ačkoliv byla na schůzi taková masalidí zpívalo zpívalo jen 40 občanů. Po ukončení Písnné práce děkuje MT za účast a schůzi končí. Občanstvo místo odchodu zůstává stát a je na každém z nich vidět že ještě není vše hotovo a že právě nyní se má něco stát.

Powstalo několik občanů, obsazují dvěře a vystupuje z nich proti nám odcházející kulak Pártl Theodor a říká: ve všech obcích našeho kraje probíhají dnes občanské schůze a hlavním bodem na nich je jmenování kulaků. Proto i my chceme, aby i na této schůzi byli kulaci vyjmenováni, aby jsme se mohli obhájit a aby nás obhájili i naši občané. MT jde tedy zpět ke stolu a ze zápisu schůze rady čte jednoho vesnického boháče za druhým. Po přečtení každého z nich povstávají, obracejí se na občany k tomuto účelu již dříve zagitovanému, dokazovali a stavěli na obdiv svoje dobré skutky, laskavé, nesobecké a nezištné zacházení s najatými lidmi při práci na svých pozemcích. Surově napadají MT a jejich řeč podobá se zlostnému řevu, což zfanatizovaný lid kvituje tleskáním a nadávkami na adresu MNV. Toto se stalo, když promluvil první kulak Kudrna, jako druhý z kulaků vystupuje vesnický boháč Hanalovský se zbsilým řevem raněného tura, rozhaluje svá prsa a řve zastřelte mě, zastřelte mě, když jsem kulak a vrah, Vypočítává dále jakým způsobem, jakou pílí a uskrovnováním si získal svoji hospodu, uhelný sklad, výkupní velkoobchod s obilím a zemědělskou usedlost. Občanstvo kvituje souhlasným řevem a tleskáním.

Jako třetí kulak je MT čten Kanourek Antonín, bývalý poslanec lid. strany, nyní bezpříjinný. Tento po přečtení vystupuje a způsobem ještě z poslancecké sněmovny naučeným opírajícím se téměř každou větou o všechny svaté začíná svoji obhajobu. Vystavuje na obdiv svoji trpiteliskou tvář, dovolává se na osbní známost s Kl. Gotwaldem a A. Zápotockým, urážel a napadal MT, který mu po neplnění jeho občanských povinností, nepodepsání dodávkového líkolu máku a nesplnění dodávkové povinnosti masa na celý rok, postavil již povolenu porážku zdejšími okresním plnomocníkem MV. Občanstvo kvituje toto vše bouřlivým souhlasem a kulak žádá hlasování o tom, kde mají být vyškrtnuti anebo ponecháni v seznamu kulaků. MT nedovoluje hlasování o tom dalším z kulaků. Je to Soukup Jan, bývalý mlynář, majitel elektrárny, pekárny a zemědělské usedlosti. Tento zase ve své výpovědi a obhajobě v póse bývalého řečníka ukazuje svoji tvář venkovského dobrodince a staví na obdiv svoje dobré srdce a laskavé jednání se svými zaměstnanci.

Zdroj: kronika obce Strunkovice nad Blanicí

4.2.3 Definitivní přeměna tradičního venkova (1970 – 1990)

Na počátku sedmdesátých let se naplno rozběhly čistky ve všech oblastech společenského života. Na veřejnosti byli lidé nuceni říkat pouze to, co od nich vyžadovala komunistická propaganda. Vlastní názor, který se odlišoval od oficiálního, mohl takového odvážlivce stát ztrátu zaměstnání nebo například snížení platu. Ve městech se začaly projevovat nedostatky v zásobování obyvatel, kdy se

nedostatkovým stalo skoro vše. Dlouhé fronty před každým obchodem a shánění nedostatkového zboží se stalo každodenním rituálem. Situace v zásobování na venkově byla poněkud lepší. Zde převažovala spotřeba vlastních produktů. Státem dotovaná JZD či státní statky poskytovaly svým členům řadu výhod ve formě deputátů (obilí, cukr, brambory) či dobírek (podíly z výtěžku hospodaření). Slučování družstev v gigantické zemědělské podniky, stavby velkokapacitních kravínů a vepřinů, drůbežáren, vysoká chemizace rostlinné výroby a zřizování tzv. střediskových obcí způsobilo definitivní přeměnu tradičního venkova. [54]

V zemědělství se uvedené období vyznačovalo snahou po dokončení procesu koncentrace a specializace, při uplatňování moderních technologií s cílem zvyšování zemědělské produkce a produktivity práce. V roce 1970 v České republice hospodařilo 1 024 zemědělských družstev. Zvýšil se počet technickohospodářských pracovníků (THP) v družstvech průměrně z 15 na 60 při současném růstu podílu středoškoláků a vysokoškoláků z 66 % na 85 %. Začala se rozvíjet přidružená výroba, jejíž objem neustále rostl a dosáhl 38 % podílu na zisku družstev. V důsledku pokračující dělby práce vznikaly Společné zemědělské podniky. Do těchto podniků vkládala družstva nebo statky, ale také ostatní státní podniky majetek pro společné provozování různých činností. Tyto podniky neměly zemědělskou půdu. Jako první vznikaly Agrochemické podniky (AČP). Hlavní činností těchto organizací byla realizace systémů výživy a ochrany rostlin na odborném a vědeckém základu. Pro realizaci stavebních činností vznikala Stavební sdružení a Agrostavy. Největšího rozsahu dosáhly specializované podniky pro živočišnou výrobu. Tyto podniky provozovaly hlavně výroby, které nevyžadovaly přímou vazbu na zemědělskou půdu, jako např. výroba vajec, chov drůbeže a chov a výkrm prasat. Výrazného zvyšování zemědělské produkce v období 1970 – 1990 bylo dosaženo realizací celé řady technicko – technologických opatření, mezi která patřilo dodržování agrochemických lhůt, využívání nových odrůd rostlin, uplatňování nových poznatků ve výživě a ochraně rostlin, snižování ztrát při sklizni a skladování plodin a uplatňováním moderních technologií. Rozšiřovaly se plochy osevu pšenice, ječmene, kukuřice a řepky. Produkce žita a především ovsa se naopak snižovala. Velmi zřetelně klesal rozsah pěstování brambor. Hlavní příčinou byla jejich nízká mechanizace pěstování i sklizně. Dynamické tempo růstu zaznamenala i produkce drůbežního a vepřového masa. [40]

Ekonomicky konsolidované zemědělské podniky – zejména jednotná zemědělská družstva – se rostoucí měrou angažovaly při výstavbě infrastruktury venkova, podílely se či nezdřídka samy budovaly v obcích byty, zdravotní střediska, kulturní zařízení, vodovody, plynovody, kanalizaci, čističky vod, prvky dopravní sítě, participovaly na zvelebování životního prostředí a jeho údržbě, často zásadním způsobem ovlivňovaly kulturní i sportovní život v obcích. [40]

Rok 1970 znamenal pro JZD Strunkovice další ekonomické upevnění a vytvořil předpoklady pro to, že bylo možno v roce 1971 požádat o souhlas k přechodu na vyšší stupeň hospodaření, které bylo družstvu přiznáno. Dařilo se plnit jak rostlinnou, tak i živočišnou výrobu. Nárůst zaznamenala především výroba vepřového masa a brambor. Od roku 1971 se družstevníci rozhodli hospodařit bez záhumenek a ve stanovách družstva byl tento postup registrován s tím, že byly stanoveny i výše odprodeje zrnin a brambor. [11]

V roce 1972 dochází k dalšímu sloučení. Na základě schválení členskou schůzí byla sloučena JZD Strunkovice a JZD Velký Bor. V roce 1973 dochází ke sloučení JZD Malý Bor a Strunkovice. A opět dochází k častým změnám ve složení představenstva a v řízení družstva. [11]

JZD Velký Bor

Bylo založeno 18. února 1956. Družstvo hospodařilo celkem na 281,6 ha zemědělské půdy. Členskou základnu tvořilo celkem 57 členů JZD.

JZD Malý Bor

Bylo založeno k 1. říjnu 1958. Hospodařilo na výměře 73 ha zemědělské půdy. Členskou základnu tvořilo 14 členů JZD.

Rokem 1973 tedy skončilo slučování družstev v obvodu JZD Strunkovice a vzniklý celek vytvořený z bývalých 8 JZD dosáhl výměry 1 736 ha zemědělské půdy, z toho 1 231 ha půdy orné. V této době tvořilo členskou základnu celkem 341 členů, z toho jich trvale pracovalo 225. Od roku 1971 již nemůžeme uvádět hodnotu výše pracovní jednotky, protože družstvo přešlo na odměňování podle tarifních tříd formou pevné peněžní odměny. Na konci roku dosáhla výše PJ hodnoty 22 Kč. JZD Strunkovice bylo vybráno nadřízenými orgány jako první v okrese k racionalizaci mzdové

soustavy na všech úsecích. Dnem zavedení této nové soustavy byli postaveni členové družstva na úroveň pracovníků na ostatních úsecích národního hospodářství. V roce 1974 proběhly v družstvu oslavy 25. výročí založení JZD. Na této schůzi byli odměněni všichni zakládající členové JZD věcnými dary a čestnými uznáními. Započala také výstavba porodny prasnic v Protivci pro 720 ks. V roce 1976 družstvo vyřešilo problémy se skladováním píce vybudováním celkem čtyř silážních jam ve Strunkovicích a Velkém Boru, které byly ihned zaplněny. Pokračovalo také vybavení družstva těžší mechanizací, zakoupeny například byly dva tahače Š 180 a další stroje na doplnění výrobních linek. Rok 1977 je možno hodnotit jako dosud nejúspěšnější v historii družstva, splněn byl cíl ve sklizni zrnin, splněna byla výroba brambor i objemné píce. Překročena byla dodávka masa i mléka. Dokončena byla výstavba porodny prasnic a započata výstavba teletníku pro 430 ks. Byl také vytvořen základ nového podniku se sídlem ve Strunkovicích a to ACHP, jehož je družstvo členem. V roce 1978 došlo k předání nové mateřské školy ve Strunkovicích, kterou pro obec postavilo a zafinancovalo JZD Strunkovice. Výstavba mateřské školky byla výsledkem práce nově fungující sociální, kulturní a sportovní komise, která fungovala v rámci JZD a starala se o zaměstnanecké záležitosti pracovníků JZD a o kulturní a sportovní život v obci Strunkovice nad Blanicí. Výsledkem práce této komise byla také například modernizace sportovního areálu s výstavbou nové střelnice a nové tribuny s kabinami na fotbalovém hřišti. Konala se pravidelná divadelní představení a filmová představení, nejrůznější pravidelné taneční zábavy ve Strunkovicích i v okolních vesnicích (pokud se například konala oslava MDŽ v kulturním domě ve Svojnících, byla zajištěna doprava pro všechny účastníky). Probíhala výstavba bytů pro nové pracovníky družstva apod. V roce 1977 nastupuje na porodnu prasnic jako technik současný předseda Ing. Jan Petrášek.

O tom, jak probíhaly nejenom žně v 70. letech v JZD Strunkovice, vypovídá následující ukázka z dobového tisku (obr. č. 4). Je v ní vidět, že žně nebyly záležitostí jenom samotného JZD, ale podíleli se na nich i pracovníci z jiných podniků a odvětví, nebo například i studenti. Žně se zkrátka stávaly v této době celospolečenskou událostí.

■ Žňové zastavení ve Strunkovicích nad Blanicí

Lány obilí u Strunkovic nad Blanicí brázdí skupinka kombajnů. V husté mize poznáváme pouze jejich obrysy. Obrázek zcela typický pro letošní zářijové dny v prachatickém okrese.

„Zatímco jsme měli v loňském roce v tuto dobu již po žních, letos nám zbývá sklízet z celkové plochy 780 hektarů obilovin ještě 330 hektarů,“ řekl nám předseda zdejšího JZD František Brašnička. Do poloviny září bychom však chtěli žně skončit a uvolnit tak plochy pro podzimku, orbu a seti ozimů.

Strunkovičtí to myslí vážně a nenechávají nic náhodě. Známí žijí všichni — stranické organizace, národní výbor, složky Národní fronty i patronátní závody. V plné míře využívají také spolupráce uvnitř kooperativního seskupení, ve kterém je celkem šest družstev. Hromadně nasazují mechanizaci, podle potřeby jí přesunují a spolupracují při zabezpečování výkupu a skládání obilí.

DELNÍCI SPOLU S DRUŽSTEVNÍKY

Obětavost lidí je skutečně velká. Kombajnisti, traktoristé a další družstevníci využívají každé chvíli příznivého počasí ke sklizení úrody. Sami však nemohou při letošním více než čtrnáctidenním zpoždění veškeré práce včas zvládnout. Na pomoc jim tedy přišli brigádníci. Přikladem

je předseda místního výboru Národní fronty Pavel Kristínek, který věnoval žním část své dovolené. U sušky obilí s nepřetržitým provozem najdete důchodce Vojtěcha Komrsku, jeho syny Jana a Josefa i další brigádníky, převážně místní myslivce.

„Vždyť to děláme nejenom pro družstvo, ale i pro celou naši společnost,“ vysvětluje Jan Říha, jinak zaměstnanec Agrostavu. „proč bychom nepomohli.“ Strunkovickým přicházejí každý den na pomoc rovněž pracující z prachatického závodu Potravinářství a z poště České státní banky.

Plně ruce práce má skladník JZD Ladislav Kubička. Zatím je obilí kam skládat, horší, jak si postěžoval, to bude za týden. V žádném případě však nepříjde letošní úroda nazmar. Vyklidili již

zastřešené kůlny, kde podle potřeby provizorně uskladní na 120 vagonů obilí.

Žně ovšem nejsou jednou starostí zdejších družstevníků. Od agronomů inž. Václava Tušila jsme se dozvěděli, že se pilně připravují také na podzimní práce. Vždyť je čeka setba ozimů na 550 hektarech a 16. září chtějí začít se sklizení 120 hektarů brambor. Jako každým rokem využijí též pomoci žáků patronátní pedagogické školy z Prachatic.

OBĚDY AŽ NA POLE

Dávno pryč jsou doby, kdy si nosili družstevníci na pole k jídlu pouze kus salámu s chlebem. O jejich nasycení se nyní stará, od jara do zimy, vlastní družstevní kuchyně. Vedoucí Božena Částková a kuchařky Eva Šnajdrová a Marie Capárková tedy připravují denně na 250 vydatných obědů, dále snídaně a svačiny. Jídlo ozvěžejí Strunkovičtí nejenom do sedmi obcí, ale také přímo za osádkami

až na pole. Občané si pochvalují i služby obchodů; většina z nich má otevřeno přes poledne pozdě do večera.

★

Úrodu na Prachaticku nelze srovnávat s výnosy polí ve vnitrozemí. Přesto zdejší druž-

stevníci plánují 35 metráků po hektaru splní. Čestně se chtějí vyrovnat i s uzaveným závazkem — dát navíc deset procent, což je jejich odpověď na výzvu ÚV KSC a vlády CSSR.

VL. ZITKO

Na snímku zleva — skladník strunkovického družstva Ladislav Kubička, předseda JZD František Brašnička a brigádník Vojtěch Komrška. Foto PAVEL SOUKUP

Zdroj: kronika JZD Strunkovice nad Blanicí

V roce 1980 JZD hospodaří na 1 817 ha zemědělské půdy a v družstvu pracuje 205 stálých pracovníků. Výnos obilovin se pohybuje kolem 3 t/ha a výnos brambor 12 t/ha. Celkem JZD chová 1 704 ks skotu, z toho 572 dojníc. Jejich dojivost je 2 316 kg za rok. Dále chová 720 prasnic a 4 487 ks prasat. Všechny stavy slepic byly v této době už zlikvidovány a vystavené drůbežárny zejí prázdnotou. V roce 1981 došlo ke kadrové změně, současného předsedu p. Brašničku nahradil dosavadní předseda MNV a vysoký okresní funkcionář komunistické strany soudruh Lakomý. Ovšem na úspěchy stávajícího předsedy už se ale nedaří navázat a dochází k postupnému utlumení zemědělské výroby a zrušení nezemědělských činností. Od JZD Strunkovice se na konci 80. let odděluje, jak Velkovýkrma prasat, tak i Agrochemický podnik ACHP. Družstvo v roce 1981 – 1982 také dostává dotaci na zakoupení nové mechanizace. Družstvo za tuto dotaci pořizuje moderní technické vybavení do stájí, obnovuje posklizňové linky a nakupuje nové sklízecí stroje, traktory i tahače. V důsledku útlumu zemědělského družstva, postupující mechanizace a oddělení přidružených podniků, tak JZD Strunkovice na konci roku 1989 zaměstnávalo 122 pracovníků. To je oproti roku 1980 pokles o 83 zaměstnanců. [11] Hlavním důvodem bylo odloučení mimozemědělských činností od družstva, postupující mechanizace (hlavně v rostlinné výrobě) a pokles zájmu mladých lidí o práci v zemědělství – starší pracovníci odcházeli do důchodu a mladí už je nenahrazovali, některé pracovní pozice se tak rušili.

Největším počinem obce v tomto období bylo v roce 1975 otevření zdravotnického střediska, kde sídlil obvodní lékař, dětský lékař, zubní ordinace a gynekologická poradna. V obci bylo také vybudováno agitační středisko, které seznamovalo občany s politickým a kulturním děním v obci a svolávalo brigádnickou pomoc v tzv. akcích "Z". Například na výstavbu obchodního domu na náměstí, kde se otevřela prodejna potravin, masna, kovo, elektro, textil, obuv, drogerie a papírnictví. Plánovalo se i postavení malometrážních bytů pro důchodce, tento záměr nakonec byl uskutečněn až v roce 2008. [11], [12]

Počet obyvatel v obci neustále kolísal. V roce 1974 - 1 081, 1977 – 1203, 1980 – 1 195, 1981 – 1249, 1985 – 1 167, 1989 – 1 169 obyvatel. Při sčítání lidu v roce 1980 bylo zjištěno, že přímo v obci Strunkovice nad Blanicí pracuje 269 osob konkrétně 170 osob ve Strunkovicích, v Malém Boru 10 osob, v Protivci 23 osob, ve Svojnících 20 osob, v Šipouně 11 a ve Velkém Boru 30 osob. 294 osob dojíždí za zaměstnáním mimo obec. Nejčastěji do Prachatic, do kamenolomu v Těšovicích, do šicích závodů v Bavorově a Vodňanech, do drůbežářského závodu ve Vodňanech a do Strojních traktorových stanic v Netolicích a Těšovicích. [12]

4.2.4 Polistopadový vývoj a hledání nové identity venkova (1990 – 2013)

Po roce 1989 došlo opět na změnu politického systému. S ním se změnila legislativa a vlastnické vztahy, což mělo dopad na zaměstnaneckou strukturu, společenský život i na kulturní sféru. Byla obnovena obecní samospráva, dochází k dobrovolné integraci obcí do přirozených mikroregionů, objevují se nekonvenční formy zemědělské výroby šetrné k životnímu prostředí, rozvíjí se agroturistika. Venkov začíná hledat novou identitu.

Díky snížení počtu osob zaměstnaných v zemědělství, převážná většina dnešních venkovanů v produktivním věku je svázána s městem, kam pravidelně dojíždí za prací. Jejich životní orientace je formována jinými podmínkami než každodenním kontaktem s přírodou, jak tomu bylo u rolníků.[41]

Po listopadu 1989 se změnou politických poměrů se společenský život opět transformuje. Dochází k revitalizaci některých starších tradic, vážících se na oblast náboženského života a tradiční agrární kultury. Samozřejmě i na venkov se dostávají projevy soudobé masové kultury globalizovaného světa. [41]

Zemědělství se stalo po pádu komunismu nejistým podnikem, protože nový vládní program stanovil snížení počtu zaměstnanců v zemědělství na shodnou úroveň se zeměmi Evropské unie. Cíle vládní politiky byly dosaženy během pěti let. Ještě v roce 1989 bylo v zemědělství zaměstnáno 9,2 % obyvatel, zatímco v roce 1995 se počet snížil na 4,6 %. Přes uvedený pokles osob zaměstnaných v zemědělství posílila skupina soukromě hospodařících rolníků. Soukromá hospodářství mají charakter rodinných farem, které vedle vlastní půdy obhospodařují půdu pronajatou a jen v omezené míře najímají cizí pracovní síly. Ovšem i přes tento nárůst největší skupinu výrobců v zemědělství v České republice stále představují transformovaná družstva. [40], [41]

Základním nástrojem vypořádání majetkových práv v zemědělství byla restituce. Restituce majetku znamenala navrácení majetku vyvlastněného státem v období od 25. února 1948 do 1. ledna 1990 jeho původním majitelům nebo jejich dědicům. V zásadě musel být původní majetek, pokud to bylo možné, fyzicky navrácen. Alternativně mohl být nabídnut majetek ekvivalentní hodnoty. Pokud již původní majetek neexistoval, mohla být vyplacena kompenzace v hotovosti do maximální hodnoty 10 000 Kč a zbytek v akciích Restitučního investičního fondu, do kterého byly odkládány akcie ze založených akciových společností v procesu privatizace. Restituce nebyla automatická, ale osoba uplatňující nárok musela ve stanovené lhůtě podat žádost a prokázat oprávněnost nároku. Velice problémovou kapitolou restitučního procesu bylo vydávání živého a mrtvého inventáře. V zákoně o půdě bylo uvedeno, že tento inventář se vydává "k zajištění provozu zemědělské výroby". Nikde však pojem "provoz zemědělské výroby" v zákoně nebyl vysvětlen. V praxi to znamenalo, že každý, kdo požádal o vydání zemědělské půdy, musel dostat živý a mrtvý inventář bez ohledu na to, zda na půdě chtěl hospodařit sám, nebo ji pronajmout, případně i nechat ležet ladem. Tento stav vedl k tomu, že část restituentů po vydání živého a mrtvého inventáře jej obratem prodala. Nevyplnila se tak představa politických představitelů, že proces transformace zemědělských družstev povede k nové podnikatelské struktuře založené na soukromých podnikatelích. [40]

Pro zemědělství po roce 1990 je charakteristická kontinuální redukce domácí agrární produkce, zřetelný pokles soběstačnosti v základních potravinách a růst závislosti republiky na jejich dovozu ze zahraničí, také však ve výrazných změnách v charakteru českého venkova, dramatickém úbytku pracovních příležitostí

v převážně zemědělských regionech, negativních změnách vesnické infrastruktury a dopravní obslužnosti mnohých obcí a přeměnách řady vesnic v pouhé rekreační enklávy. Statistiky dokládají úbytek zemědělské půdy v ČR od roku 1990 do roku 2010 o 54 000 ha, tedy o 2 700 ha průměrně ročně, úbytek orné půdy ovšem byl mnohem drastičtější. Za uvedených dvacet let poklesla výměra orné půdy v ČR o 211 000 ha. Celkový pokles výkonnosti zemědělství ilustruje nejlépe snížení hrubé zemědělské produkce. Ta poklesla od roku 1990 do roku 2010 o 8 959 mil. Kč, tedy o 36 %. Hrubá zemědělská produkce rostlinné výroby se v tomto období snížila o 21 % (2 203 mil. Kč), ovšem živočišná výroba byla zredukována o více než 46 % (o 6 756 mil. Kč). [4]

V roce 2004 vstoupila ČR do EU. Po vstupu do EU získávají přímé platby, které se postupně zvyšovaly z úrovně 25 % v roce 2004 na úroveň 100 % v roce 2013. V období 2007 – 2013 jsme mohli čerpat 4,544 mil. EUR. Tyto přímé platby jsou jednou z důležitých položek příjmů z rozpočtu EU a umožnily, že zemědělství ČR do roku 2004 ztratové, vykazuje od roku 2005 zisk. Další důležitou položkou je podpora venkova, kde můžeme čerpat v období 2007 – 2013 z EU 2, 858 mil. EUR. České zemědělství je značně odlišné od ostatních zemí především velikostí zemědělských podniků, které dosahují téměř sedminásobku evropského průměru (ČR 131,7 ha a EU 20,7 ha – rok 2007). Podobně struktura zaměstnanosti je také značně odlišná, neboť v EU tvoří farmáři s rodinnými příslušníky 83,6 % pracovní síly v zemědělství a u nás jen 21,5 %. Vzdělanost pracovní síly v ČR je podstatně vyšší a dosahuje 44,7 % zemědělců, zatímco v EU pouze 20 %. Nadprůměrná velikost podniků a vzdělanost pracovníků jsou předpokladem dosažení konkurence schopných výsledků hospodaření, srovnatelných s výsledky farmářů v EU. Jsou zde však faktory, které dlouhodobě naši schopnost konkurence oslabují. Je to především podkapitalizace a úvěrové zatížení podniků, odliv finančních prostředků v období privatizace a transformace, nízká ochrana trhu a vyplácených podpor na straně jedné a nerovné podmínky na společném trhu EU pokud se týče různých druhů národních podpor, které jsou vypláceny farmářům zemí EU. Tyto faktory vedou k nižší produktivitě práce, která je z části kompenzována nižšími náklady na pracovní sílu v zemědělství, což se ale promítá v nízké průměrné mzdě. Podobně působí náklady na mzdu pracovníků v zaměstnaneckém poměru. Negativně působí na ekonomiku podniků

v zemědělství velký podíl pronajaté půdy, na které hospodaří. Nájem za tuto půdu se promítá do nákladů. [40]

Transformace JZD Strunkovice nad Blanicí

Vydání vneseného inventáře podle zákona č.229/91 Sb. a podílu z transformace dle zákona č. 42/92 Sb.

V roce 1991 vystoupili ze zemědělského družstva Strunkovice nad Blanicí první 3 oprávněné osoby a začaly soukromě hospodařit. Od roku 1995 probíhala transformace družstva, do které se přihlásilo celkem 524 oprávněných osob a byl jim rozdělen majetek za více než 80 mil. Kč. V průběhu let 1992 – 1995 vystoupilo z družstva 45 oprávněných osob. Celkem jim družstvo vydalo 310 ha zemědělské půdy. Byl jim vydán vnesený inventář ve výši 8 363 541 Kč a to ve stejné struktuře, v jaké jej do družstva vnesli. Za koně byly vydány traktory nebo vyplácena hotovost. Dále jim byl vydán další majetkový podíl dle zákona č. 42/92 Sb. v celkové výši 7 mil. Kč. Rovněž bylo vydáno 10 bytových jednotek, sklad píce, stáje na dobytek, akcie Agrostavu a.s. Prachatice, Velkovýkrmny prasat a.s. Strunkovice nad Blanicí a Agropodniku a.s. Strunkovice nad Blanicí. V dalších letech vystoupilo dalších 11 oprávněných osob, na jejich celkových 60 ha zemědělské půdy jim byl vydán majetkový podíl. [osobní archiv předsedy družstva]

Vznikla tak společnost s názvem Zemědělské obchodní družstvo Strunkovice nad Blanicí (ZOD), která k 31. 12. 1995 hospodařila celkem na 1350 ha zemědělské půdy, z ní 1 150 ha tvořila orná půda a 200 ha luk. Celkový početní stav skotu byl 1 180 ks, z toho dojené krávy 420 ks. Počet prasat 5 019 ks. Počet zaměstnanců, 91 z nich 12 řídicích pracovníků. [42] Ze ZOD následně o dva roky později vznikla dceřiná akciová společnost, která byla založena jako 5. 9. 1997 s názvem ZEMPO – VOS a.s. a v té době hospodařila na 1540 ha a zaměstnávala 70 zaměstnanců. Jejím předsedou představenstva byl zvolen dosavadní předseda ZOD Ing. Jan Petrášek (ve funkci předsedy zemědělského družstva od roku 1990). Zemědělský podnik v této formě funguje dodnes. Společnost dál tížily závazky z minulosti vůči oprávněným osobám (společnost uzavřela dlouhodobé smlouvy na vyrovnání majetkových podílů těchto osob se splatností 20 let a s ročními splátkami 1/20 majetkových podílů), nepříznivé klimatické podmínky, zdražení vstupů do zemědělské výroby bez odrazu v cenách zemědělských výrobků a problémy s placením od Velkovýkrmny prasat a.s.

(důsledek propadu cen vepřového masa), kam ZEMPO dodávalo prasata a jehož byla 23 % akcionářem. Společnost tak vykazovala permanentní ztrátu a to až do roku 2006, kdy se zlepšila finanční situace hlavně díky dotacím z národních a evropských fondů (ZEMPO – VOS je například zařazeno do LFA oblastí – méně příznivé oblasti pro zemědělství).

Od roku 1997 až do roku 2010 a dále dochází ke snižování výměry zemědělské půdy na které zemědělský podnik hospodaří a ke snižování počtu zaměstnanců (viz. tabulka č. 6). Snižuje se i početní stav skotu. Z hodnoty 1 100 ks v roce 1997 na současný stav 851 ks skotu. Největší propad je znát u býků ve výkrmu, kdy v současné době zemědělský podnik chová pouhých 38 ks (ještě v roce 2009 155 ks). Naopak u dojeného skotu se stavy pomalu zvyšují. V roce 2005 ZEMPO – VOS a.s. prodal cenné akcie Velkovýkrmný prasat a.s. a ukončil vlastní odchov selat. Stáje pro chov prasat v Protivci začal pronajímat, stejně tak nevyužité sklady ve Velkém Boru a dílny ve Svojnících.

Tab. č. 6 Vývoj zaměstnanosti v zemědělském podniku a v obci Strunkovice nad Blanicí po roce 1989

	Počet zaměstnanců v zemědělském podniku	Výměra zemědělské půdy [ha]	Počet obyvatel v obci Strunkovice n/Bl.	Míra nezaměstnanosti v obci Strunkovice n/Bl. [%]
1990	119	1 700	1 208	*
1991	113	1 620	1 182	*
1992	105	1 520	1 183	*
1993	97	1 520	1 161	*
1994	97	1 520	1 177	*
1995	91	1 350	1 172	*
1996	90	1 350	1 183	*
1997	70	1 540	1 190	*
1998	68	1 540	1 184	*
1999	70	1 540	1 186	*
2000	70	1 540	1 208	6,43
2001	66	1 540	1 209	5,89
2002	67	1 540	1 210	4,82
2003	67	1 540	1 230	7,86

2004	65	1 540	1 217	9,82
2005	62	1 300	1 192	9,64
2006	58	1 300	1 168	6,61
2007	55	1 300	1 170	4,46
2008	43	1 300	1 167	5,36
2009	42	1 200	1 202	5,89
2010	39	1 200	1 205	6,25
2011	39	1 200	1 223	5,18
2012	39	1 200	1 233	*
2013	39	1 308	1 223	*

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů od zemědělského podniku, ČSÚ a MPSV

* nesledovalo se

Nové ekonomické podmínky se projeví i v nedostatku peněz v obecní kase. Příjmy obce na začátku 90. let byly hlavně peníze od okresního úřadu + místní poplatky. A ty nepokrývaly ani náklady na údržbu a provoz obce, natož na nějaký rozvoj. Z obce začaly mizet obchody, služby, pohostinství a omezen byl i provoz zdravotního střediska (na dva dny v týdnu). Problémy byly s údržbou komunikací (především v zimních měsících), společenského sálu a sportovišť. Řada problémů byla zapříčiněna i změnou úlohou zemědělského družstva, kdy starost za chod obce připadla čistě na obecní úřad. Tento kritický stav trval do roku 1993, kdy se situace pomalu začala stabilizovat a vylepšovat až do dnešní podoby. První bytová výstavba po roce 89 přišla také v roce 1993, kdy obec zkolaudovala 42 stavebních parcel pro rodinné domy a 4 parcely pro výstavbu bytových domů. [12]

Po roce 1989 přišli do Strunkovic dva noví soukromí zaměstnavatelé. Oba shodně v roce 1992. Nejprve byla ve zrušeném obchodním domě zřízena krejčovská dílna (dnešní Elkotex a.s.), firma začala zaměstnávat 10 šiček a všechny své výrobky vozila do Německa. Druhým podnikatelem, který přišel do Strunkovic byl pan Miller z Prachatic. Pronajal si sklady a dílny od Agrochemického podniku, kam dovážel jízdní kola z Německa a zaměstnával 6 pracovníků. V roce 2001 bohužel činnost ve Strunkovicích ukončil a dnes sklady a dílny opět využívá pokračovatel Agrochemického podniku Agropodnik a.s. Strunkovice nad Blanicí. V roce 2006 ukončil činnost další významný zaměstnavatel na území obce a to Velkovýkrma prasat a.s. Strunkovice nad Blanicí (konec se týkal zhruba 15 zaměstnanců). Na

problémy Velkovýkrmny mimo jiné doplatil i zemědělský podnik ZEMPO – VOS a.s.

V roce 2002 postihla obec katastrofální povodeň, která srovnala se zemí 4 rodinné domy, kompletní sportovní areál a poškodila místní komunikace včetně mostu. Jak se ale říká, všechno zlé je k něčemu dobré, a místo chátrajících a neudržovaných sportovišť vzniknul nový sportovní a odpočinkový areál, který je srovnatelný s podobnými areály na bavorské straně Šumavy. Především fotbalové hřiště a sportovní střílnici Strunkovickým závidí lidé z celého kraje. V areálu se dále nachází i dětská hřiště, kurty a letní parket. Celý areál je zasazen do parku u řeky a je oblíbenou vycházkovou destinací místních občanů, chatařů i návštěvníků. Na fotu č. 3 je vyfotografována současná podoba městyse Strunkovice nad Blanicí v čele s areálem zemědělského podniku ZEMPO – VOS a.s.

Foto č. 3 Strunkovice nad Blanicí

Zdroj: soukromý archiv

4.3 Analýza dotazníkového šetření – vyhodnocení odpovědí respondentů z obce Strunkovice nad Blanicí

Cílem dotazníkového šetření s obyvateli městysu Strunkovice nad Blanicí bylo zjistit subjektivní pocity a názory obyvatel na zaměstnanost, kvalitu života a rozvoj obce, a také názory občanů a zaměstnanců na největšího zaměstnavatele v obci ZEMPO – VOS a.s. Pro sběr těchto dat jsem využil dva typy dotazníků. Jeden dotazník byl určen obyvatelům Strunkovic, kteří nejsou zaměstnáni v ZEMPO – VOS a.s. Druhý dotazník byl naopak určen pro obyvatele obce ale pro ty, kteří jsou zaměstnáni v zemědělském podniku. Vzory použitých dotazníků jsou součástí přílohy této práce (viz příloha č. a příloha č.2). Účelem tohoto rozdělení byla jednak vzájemná konfrontace dvou pohledů – zaměstnanců zemědělského podniku a obyvatel vně tento podnik. A také získání informací o zaměstnancích Zempa a jejich pohled na budoucnost zemědělského podniku i samotného venkova. Sběr dat probíhal v městysu Strunkovice nad Blanicí od 20. ledna do 15. března 2014 při osobním setkání s občany v hostinci, na ulici, na sportovních akcích, návštěvách zemědělského podniku ZEMPO – VOS a.s. apod.

Na první dotazník (pouze s občany) odpovědělo celkem 55 náhodně vybraných respondentů různých věkových kategorií. Na druhý dotazník (se zaměstnanci) bylo dotázáno 10 také náhodně vybraných respondentů. Veškeré grafy jsem zpracoval v programu Microsoft Office Excel 2010. Z celkového počtu respondentů u první ankety bylo 67 % mužů a 23 % žen, u druhé ankety se zaměstnanci bylo dotázáno 9 mužů a 1 žena. Další informace o sociálním složení a struktuře respondentů jsou patrné ze série tabulek č. 7 – č. 13 a odráží trendy současného venkova, jak bylo naznačeno v teoretickém kontextu.

Tab. č. 7 Věková struktura dotazovaných občanů

Věková kategorie	Absolutní počet (n=55)	Relativní počet (%)
do 20 let	7	12,7
21 – 30 let	14	25,5
31 – 40 let	15	27,3
41 – 50 let	3	5,5
51 – 60 let	8	14,5
nad 60 let	8	14,5

Zdroj: vlastní šetření

Tab. č. 8 Věková struktura zaměstnanců ZEMPO – VOS a.s.

Věková kategorie	Absolutní počet (n=10)	Relativní počet (%)
21 – 30 let	2	20
31 – 40 let	1	10
41 – 50 let	2	20
51 – 60 let	4	40
nad 60 let	1	10

Zdroj: vlastní šetření

Tab. č. 9 Vzdělanostní struktura dotazovaných obyvatel

Dosažené vzdělání	Absolutní počet (n=55)	Relativní počet (%)
základní (student)	2	3,6
vyučen	16	29
středoškolské	23	41,8
vysokoškolské	14	25,5

Zdroj: vlastní šetření

Tab. č. 10 Vzdělanostní struktura dotazovaných zaměstnanců

Dosažené vzdělání	Absolutní počet (n=10)	Relativní počet (%)
vyučen	6	60
středoškolské	1	10
vysokoškolské	3	30

Zdroj: vlastní šetření

Tab. č. 11 Zaměstnanecký stav současnosti dotazovaných obyvatel Strunkovic nad Blanicí

Současný stav	Absolutní počet (n=55)	Relativní počet (%)
zaměstnanec	36	65,5
nezaměstnaný	1	1,8
student	8	14,5
důchodce	7	12,7
podnikatel	3	5,5

Zdroj: vlastní šetření

Tab. č. 12 Zaměstnání v obci Strunkovice nad Blanicí

Práce v obci	Absolutní počet (n=43)	Relativní počet (%)
ano	8	18,6
ne	35	81,4

Zdroj: vlastní šetření

Tab. č. 13 Místo dojížděky za zaměstnáním

Místo zaměstnání	Absolutní počet (n=33)	Relativní počet (%)
Prachatice	7	21,2
České Budějovice	6	18,1
Německo	6	18,1
Vodňany	2	6
Netolice	1	3
Písek	1	3
Vimperk	2	6
Bavorov	1	3
celé Jižní Čechy	1	3
Rakousko	1	3
Těšovice	1	3
Praha	2	6
Temelín	2	6

Zdroj: vlastní šetření

Vzorek respondentů byl vybrán tak, aby pokud možno odpovídal co nejvíce struktuře obyvatel v obci. Je vidět, pokud vynecháme zaměstnance ZEMPO – VOS a.s., více než 80 % dotázaných dojíždí za zaměstnáním mimo obec Strunkovice nad Blanicí. Nejčastějším a také tradičním místem dojížděky je 10 km vzdálené město Prachatice. Dalším častým místem, ať už denní nebo týdenní (v pondělí tam, v pátek zpátky) dojížděky jsou České Budějovice. Poměrně hodně občanů Strunkovic využívá možnost denní dojížděky za prací do sousedního Bavorska. Tam jezdí skupinověauty nejčastěji do továrny u obce Aicha vorm Wald, vzdálené 100 km od Strunkovic. Minimálně pětkrát týdně tak absolvují 1,5 hodinovou trasu tam a 1,5 hodinovou cestu zpátky. Lidé jsou oproti minulosti ochotni dojíždět do zaměstnání stále větší vzdálenosti a tráví v práci více času. Další otázkou jsem chtěl zjistit, kolik času vlastně tráví v místě svého trvalého bydliště. Protože u obyvatel, kteří jsou

zaměstnání v zemědělském podniku, se dá předpokládat, že v obci Strunkovice tráví většinu svého času, tak jsem tuto otázku položil pouze v dotazníku 1.

Z odpovědí na otázku *Kolik hodin týdně průměrně trávíte (včetně spánku) v obci?* Byla vytvořena následující tabulka č. 14

Tab. č. 14 Množství času stráveného v obci

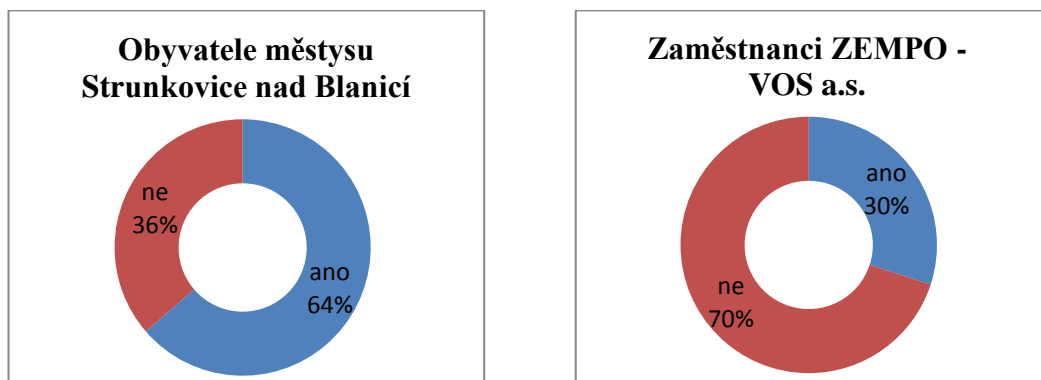
Množství času	Absolutní počet (n=55)	Relativní počet (%)
do 50 hodin	8	14,5
do 80 hodin	16	29
do 100 hodin	10	18,1
do 130 hodin	9	16,4
více jak 130 hodin	12	21,8

Zdroj: vlastní šetření

Jak je z tabulky vidět, více než 100 hodin tráví v obci z 55 dotázaných pouhých 21 občanů. Z tohoto počtu navíc musíme brát v úvahu, že v 7 případech se jedná o občany v důchodovém věku. To, že se Strunkovice v pracovním týdnu stávají tak trochu "městem duchů" bylo cítit i při osobním rozhovoru se starostou (rozhovor v další části diplomové práce) na kterém bylo vidět, že ho tato skutečnost trápí. Je to dáno nejenom časovou náročností dojížděky do zaměstnání, ale i tím, že lidé tráví svoje mimopracovní aktivity mimo obec – nákupy, zábava, podnikání, sport, návštěva restaurace apod. V dalších dvou otázkách mě zajímalo, zdali se občané zapojují do veřejného života v obci a jestli jim v obci chybí pracovní příležitosti. Tuto otázku jsem položil oběma skupinám dotazovaných a tak je možné postoj obou skupin porovnat. Vyhodnocení odpovědí je vidět z grafů č. 3 – č. 6.

Zapojujete se do veřejného života v obci?

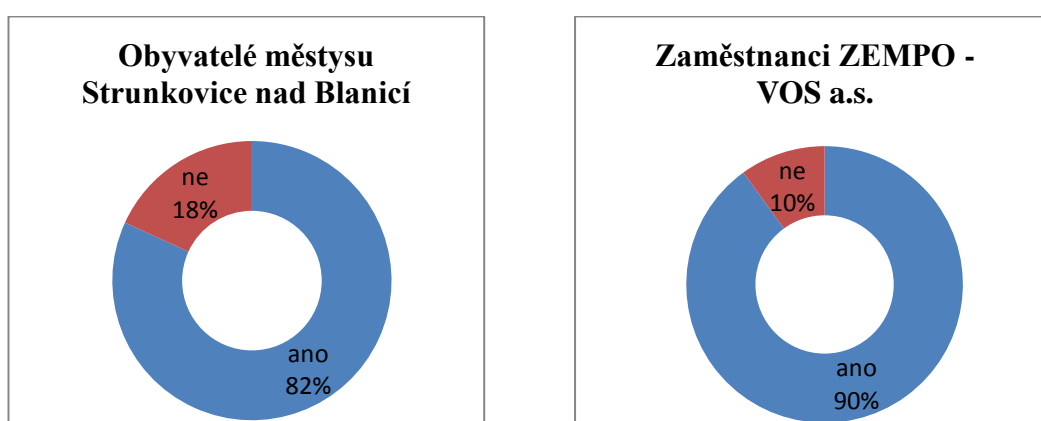
Graf č. 3 a č. 4 Zapojení do veřejného života v obci

Zdroj: vlastní šetření

A na otázku *Chybí vám v obci pracovní příležitosti?* Byly názory obou skupin občanů následující:

Graf č.5 a č.6 Chybí občanům v obci Strunkovice nad Blanicí pracovní příležitosti?

Zdroj: vlastní šetření

Poněkud překvapivě se podle dotazníku do veřejného života zapojují lidé mimo zemědělský podnik. Ukazuje se, že ačkoliv lidé v obci tráví stále méně času, stejně jim záleží na tom, co se v obci děje, jak se obec rozvíjí a snaží se svůj čas v obci trávit aktivně. Naopak u otázky, zdali lidem v obci chybí pracovní příležitosti, byly odpovědi obou skupin obyvatel celkem jednoznačné. Strunkovice nad Blanicí vždy byla obec s převažující zemědělskou výrobou, kde byla možnost zaměstnání mimo zemědělství poněkud omezena a po roce 1989, kdy se postupně redukoval zemědělský podnik až do dnešní podoby, se problém s nedostatkem pracovních míst v obci ještě navýšil. Podobný problém v dnešní době řeší i dvě nejbližší města Vodňany a Prachatice, kam obyvatelé Strunkovic tradičně často dojíždějí za prací.

Proto jsou čím dál více nuceni hledat si zaměstnání mimo blízké okolí svého bydliště. Ani možnost soukromého podnikání tento problém stále neřeší. Je to vidět i na odpovědích v dotazníku, kdy ze 40 oslovených ekonomicky aktivních obyvatel jsou pouze 3 podnikatelé.

Určitým měřítkem kvality a pohody života v obci jsou mezilidské vztahy, proto jsem se v další otázce ptal občanů *Jak jsou spokojeni s mezilidskými vztahy v obci?*

Tab. č. 15 Spokojenost s mezilidskými vztahy v obci

Spokojenost s mezilidskými vztahy	Absolutní počet (n=65)	Relativní počet (%)
výborné	0	0
dobré	28	43
nic moc	23	35,5
velice špatné	14	21,5

Zdroj: vlastní šetření

Při vyhodnocení odpovědí na tuto otázku (viz tab. č. 15) jsem spojil data z obou dotazníků dohromady. Nejvíce dotazovaných označuje mezilidské vztahy za dobré, při vyplňování dotazníku pár obyvatel poznamenal, že vztahy mezi lidmi ve Strunkovicích jsou korektní a tedy dobré. Zajímavé ovšem je, že ani jeden z dotázaných neoznačil možnost první – výborné. Pokud bychom rozdělili odpovědi na dvě jednoduché skupiny a to na skupinu první, kdy lidé jsou spokojeni s mezilidskými vztahy (možnost odpovědi výborné a dobré) a na skupinu druhou, kdy lidé jsou nespokojeni s mezilidskými vztahy (odpovědi nic moc a velice špatné). Více dotazovaných by se přiklonilo k druhé možnosti, tedy že jsou nespokojeni s mezilidskými vztahy. Určitě zajímavé pro porovnání by bylo položit lidem tuto otázku v 50. letech, 60. letech, 70. letech, 80. letech a v 90. letech. Ptal jsem se jednoho pamětníka zdali je pravda, že lidé měli k sobě blíže? Odpověděl mi následovně: "Je asi pravda, že dříve lidé byli mezi sebou větší kamarádi, minimálně v hostinci to tak vypadalo, když se například šlo pít, tak všichni společně a o útratu se dělili rovným dílem. Ovšem i tehdy stejně jako dnes platilo, když sousedovi chcípala slepice, tak za rohem zbytek vsi šel radostí do kolen."

Další otázky v dotazníku se týkaly názoru občanů na rozvoj městyse Strunkovice nad Blanicí i na to jaká by podle nich měla být budoucnost venkova. Jako první mě zajímalo *Jak jsou občané spokojeni s rozvojem Strunkovic nad Blanicí?*

Tab. č. 16 Spokojenost občanů s rozvojem obce Strunkovice nad Blanicí

Spokojenost s rozvojem obce	Absolutní počet (n=65)	Relativní počet (%)
nezaostáváme za okolními obcemi	27	41,5
oproti okolním obcím se Strunkovice rozvíjejí rychlejším tempem	19	29,2
zaostáváme za okolními obcemi	18	27,7
za poslední roky rozvoj obce stagnuje	1	1,5

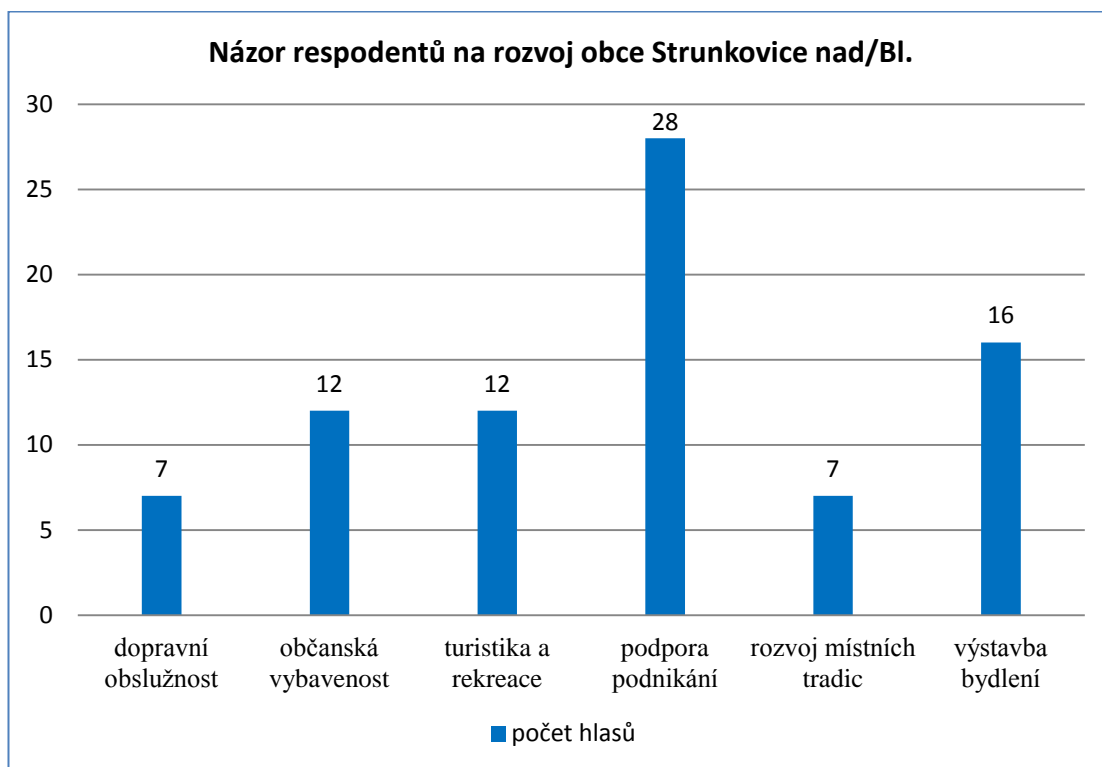
Zdroj: vlastní šetření

Při vyhodnocení jsem opět spojil odpovědi z obou typů dotazníků (viz tab. č. 16). Na lidech bylo znát, že za současného vedení obce se rozvoj zlepšil a 40 % dotázaných si myslí, že Strunkovice nezaostávají za okolními obcemi, skoro 30 % si dokonce myslí, že se rozvíjejí rychlejším tempem, 28 % dotázaných si myslí, že městy v porovnání s okolními obcemi stále zaostává a pouze 1 občan označil možnost – za poslední roky rozvoj obce stagnuje.

Následovala otázka na rozvoj obce. Lidé mohli označit jednu či více nabídnutých možností. Tyto možnosti byly následující: dopravní obslužnost, občanská vybavenost, turistika a rekreace, podpora podnikání, rozvoj místních tradic, výstavba bydlení. Případně mohli vypsát, co dál by mohlo pomoci k rozvoji, případně co jim v obci schází nebo kde má obec rezervy.

Otázku *Co by nejvíce pomohlo k rozvoji obce?* jsem položil pouze v dotazníku 1 určeném pro obyvatele u zaměstnanců ZEMPO – VOS a.s. mě spíše zajímal názor na rozvoj zemědělského podniku.

Graf č. 7 Co by nejvíce pomohlo rozvoji obce Strunkovice nad Blanicí

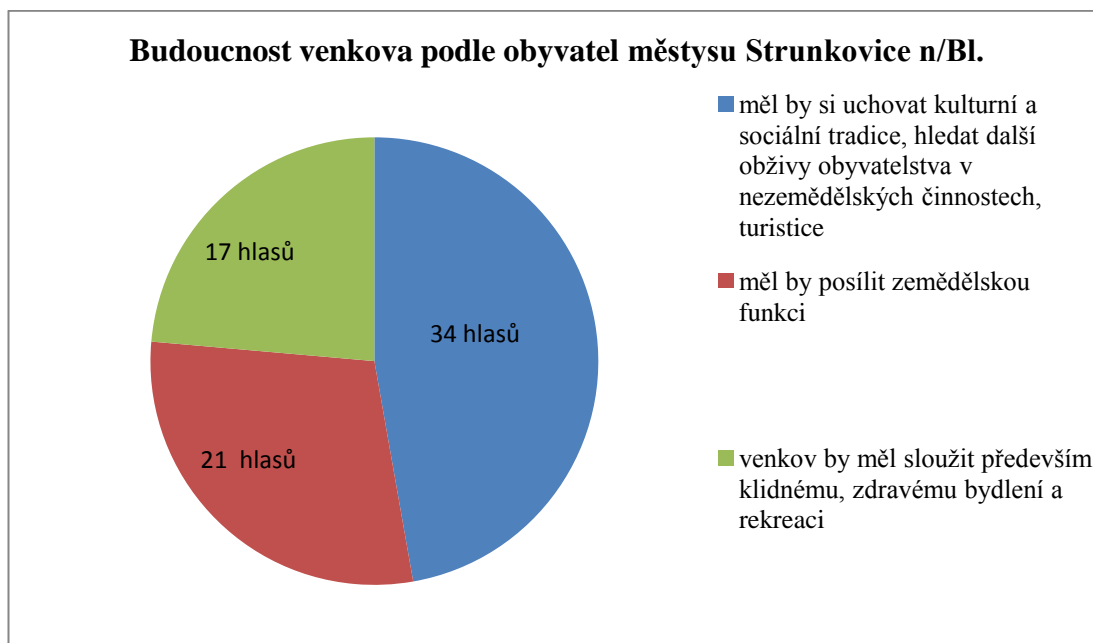
Zdroj: vlastní šetření

Jak je z grafu č. 7 vidět nejvíce hlasů dostala možnost podpora podnikání. Zde se nejvíce projevil právě pocit nedostatku pracovních příležitostí v obci a okolí. Lidé cítí, že obec by nejvíce potřebovala impuls v podobě nových podnikatelských subjektů, případně rozšíření těch stávajících. Důležitá podle dotazovaných je i podpora výstavby bydlení, aby se zvýšil počet stálých obyvatel v obci, především mladých rodin s dětmi. Na dělené třetí a čtvrté pozici skončily možnosti občanská vybavenost a turistika a rekreace s 12 hlasy. Na dalších dvou pozicích pak skončili možnosti dopravní obslužnost a rozvoj místních tradic shodně se 7 hlasy. Zde pak uvádím další názory občanů k této otázce: "tvorba nových pracovních míst v obci a okolí, čistička odpadních vod ve Svojnících, legalizace vodovodu, koupaliště, málo družnosti občanů, více sportovních aktivit, zkvalitnit zdravotní péči, bankomat, větší využití letního parketu, možnost stravování, podpora zemědělství, kulturní vyžití, zamyslet se nad tím, že v obci není pracovní příležitost a snažit se dostat do obce investice (pro pracovní umístění obyvatel obce)", tyto názory jsou uvedeny v původním znění tak, jak je občané napsali do dotazníku.

Na další otázku týkající se budoucnosti venkova už opět odpovídaly obě skupiny dotazovaných.

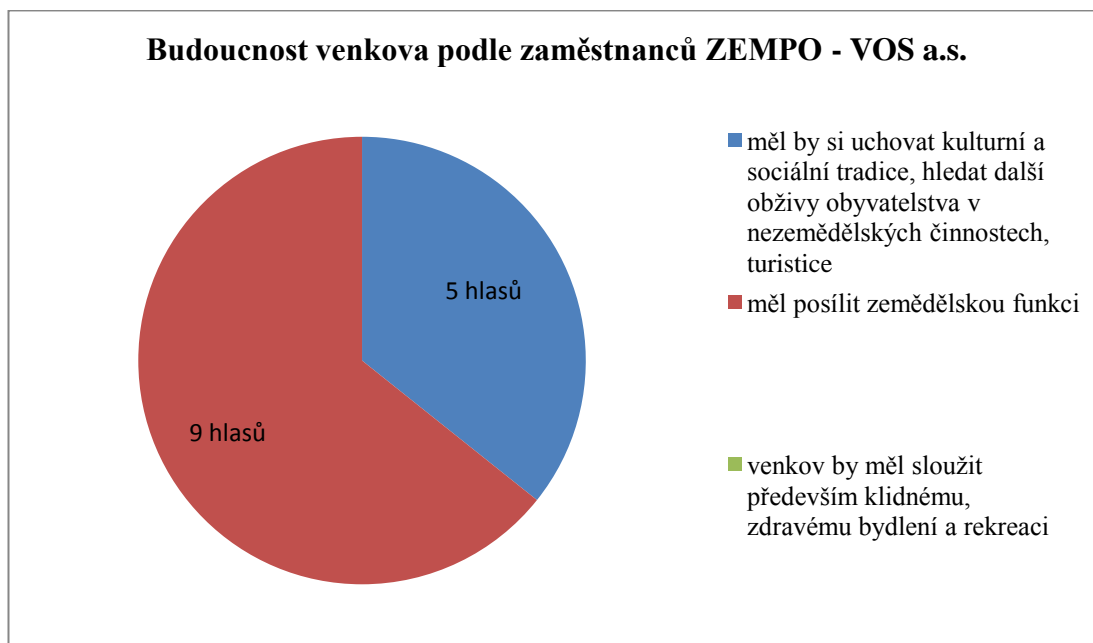
Otázka zněla: *Jaká by podle Vás měla být hlavní budoucnost venkova?* A opět lidé mohli zaškrtnout jednu či více ze tří nabízených variant. Případně připsat podle svého názoru nějakou jinou podle nich nejlepší variantu budoucnosti venkova.

Graf č. 8 Budoucnost venkova podle občanů Strunkovic nad Blanicí

Zdroj: vlastní šetření

Graf č. 9 Budoucnost venkova podle zaměstnanců ZEMPO – VOS a.s.

Zdroj: vlastní šetření

Jak je z grafů č. 8 a č. 9 vidět větší důraz na posílení zemědělské funkce kladou podle očekávání zaměstnanci zemědělského podniku, naopak obyvatelé Strunkovic, kteří

nejdou přímo zaměstnání v zemědělském podniku, kladou větší důraz na uchování kulturních a sociálních tradic a v hledání další obživy obyvatelstva na venkově v nezemědělských činnostech, turistice. Nicméně velice často se v dotazníku objevovala kombinace prvních dvou možností, případně všech třech. A taková by zřejmě měla být i ideální budoucnost venkova. Tedy vhodná kombinace všech tří zde uvedených variant.

Další otázky v dotazníku už byly směřovány směrem k zemědělskému podniku. U dotazníku 1, určeném pouze pro obyvatele jsem zkoumal, jaké procento dotázaných někdy uvažovalo o zaměstnání v zemědělském podniku. Tedy pro kolik z nich bylo zemědělské družstvo, zemědělský podnik někdy v minulosti či dnes potenciální zaměstnavatel. Na otázku *Uvažovali jste někdy o zaměstnání v místním zemědělském podniku?* Tedy respondenti odpověděli následovně (viz. tabulka č. 17):

Tab. č. 17 Uvažovali jste někdy o zaměstnání v zemědělském podniku

Úvaha o zaměstnání v zemědělském podniku	Absolutní počet (n=55)	Relativní počet (%)
ano	22	40
ne	30	54,5
bývalý zaměstnanec	3	5,5

Zdroj: vlastní šetření

Dále mě zajímal vztah a názor obyvatel vůči zemědělskému podniku. Na otázku *Jak místní zemědělský podnik vnímáte a jaký je k němu váš vztah?* Byly odpovědi občanů veskrze pozitivní, často se opakovala hesla jako kladný vztah, velmi dobrý, dobrý, pozitivní nebo neutrální či žádný vztah. Ale občas se vyskytly i negativní názory jako smrdí či negativní vztah apod. Zde jsou některé další zajímavé odpovědi:

"Vnímám ho jako důležitého zaměstnavatele a jednoho z hlavních hybatelů života v obci. Pro každou obec vesnického charakteru je důležité mít v obci fungující, zdravý, moderní zemědělský podnik."

"Pozitivní, poskytuje pracovní příležitosti, aktivně se podílí na opravě vodovodu."

"Potenciální zaměstnavatel."

"Vztah kladný. Myslím, že postrádá více kvalifikovaných lidí a rozšířit tradiční výrobu – mléko, maso."

"Hospodaří na svých pozemcích i na pozemcích občanů, kteří již nezvládli se o ně starat. Mám vcelku kladný vztah k zemědělskému podniku."

"Fandím mu, aby nezanikl, v budoucnu může stoupnout jeho úloha."

"Vím, že funguje a jsem příznivcem zemědělských podniků."

"Důležitý zaměstnavatel, v budoucnu myslím bude hrát důležitější roli než dnes."

"Kladný, dává lidem práci."

"Příležitost pro zaměstnání místních obyvatel."

"Kdyby tady nebyl, tak by mi to nevadilo. Ale je to přínos pro obec a spousty obyvatel v něm dostalo pracovní příležitost. Proto je to pro obec přínos."

"Nijak zvlášť, není nijak perspektivní pro mladé lidi. Vztah k němu nemám žádný."

"Jsou to senochrupové – očekávám brzký konec."

"Jde to tam do kopru."

U dotazníku 2 pro zaměstnance ZEMPO – VOS a.s. mě zajímala délka pracovního poměru u zemědělského podniku, zdali respondenti někdy uvažovali o soukromém podnikání v zemědělství, jestli je zemědělství perspektivní zaměstnání a také kterým činnostem by se podle nich ZEMPO – VOS a.s. měl v budoucnu věnovat. Struktura odpovědí na jednotlivé otázky byla následující (viz. tab. č. 18 a graf č. 10 a č. 11):

Jak dlouho jste v ZEMPO – VOS a.s. zaměstnán (a)?

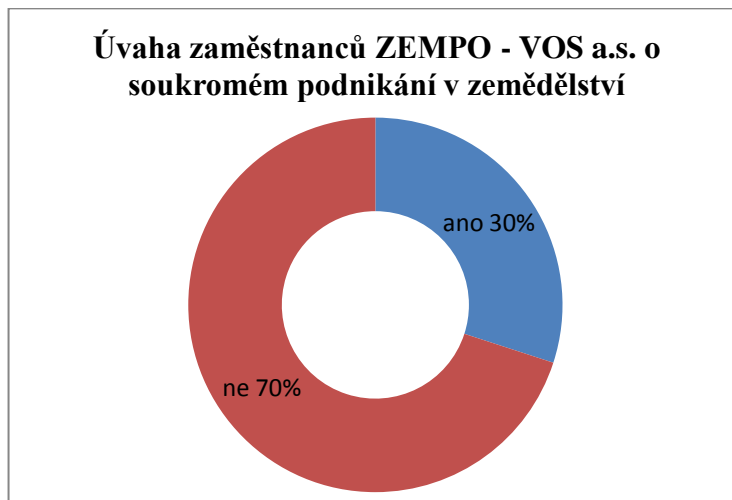
Tab. č. 18 Délka zaměstnání pracovníků zemědělského podniku

Počet odpracovaných let v ZEMPO – VOS a.s.	Absolutní počet (n=10)	Relativní počet (%)
1 rok	0	0
2 – 5 let	2	20
6 -10 let	0	0
11 – 20 let	2	20
více jak 20 let	6	60

Zdroj: vlastní šetření

Uvažovali jste někdy reálně o soukromém podnikání v zemědělství?

Graf č. 10 Úvaha zaměstnanců ZEMPO – VOS a.s. o soukromém podnikání v zemědělství

Zdroj: vlastní šetření

Je podle vás práce v zemědělství perspektivní zaměstnání?

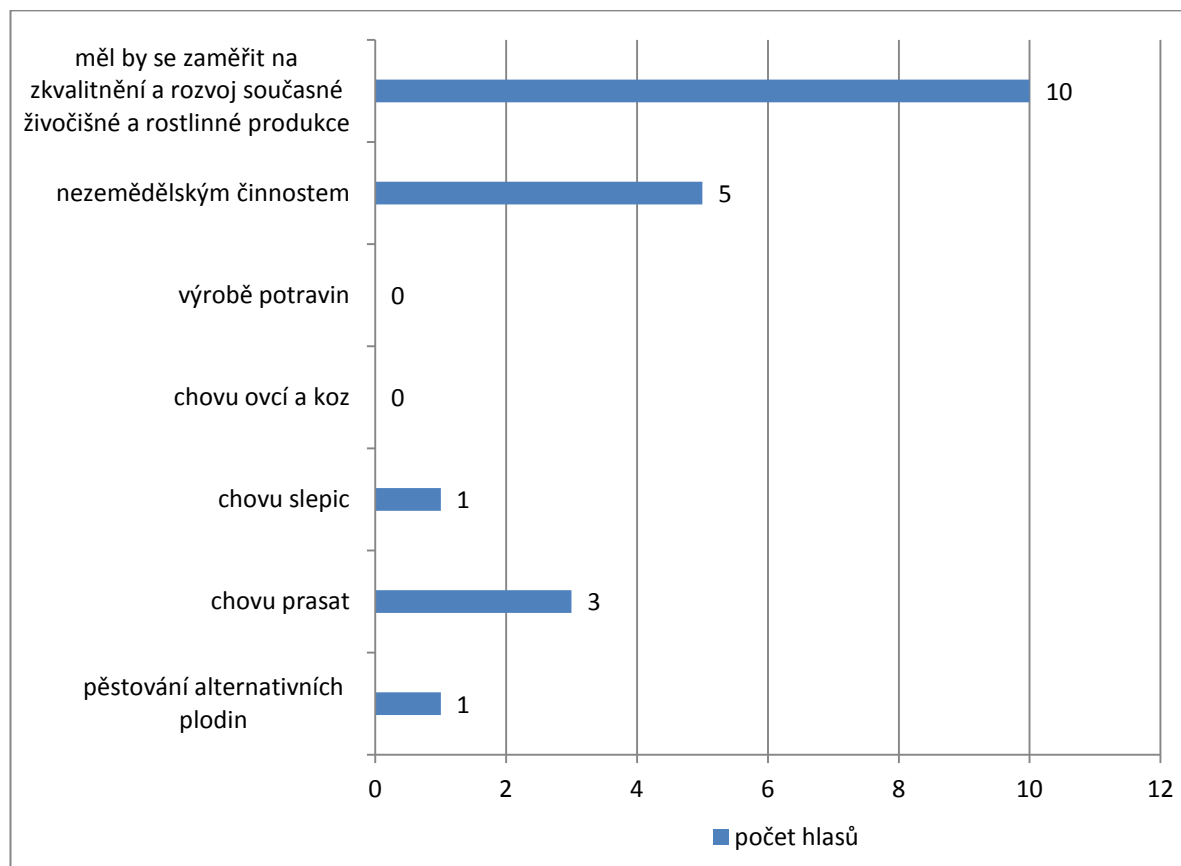
Graf č. 11 Je zemědělství perspektivní zaměstnání?

Zdroj: vlastní šetření

Kterým z uvedených činností by se měl podnik v budoucnu věnovat?

Graf č. 12 Názor zaměstnanců ZEMPO – VOS a.s. na budoucnost podniku

Zdroj: vlastní šetření

4.4 Rozhovory

Techniku rozhovorů jsem zvolil proto, abych získal informace od dvou podle mého názoru klíčových osobností, kteří mají co říci právě k tématu mé diplomové práce. Za první je to současný starosta městyse Strunkovice nad Blanicí a za druhé současný předseda představenstva ZEMPO – VOS a.s., mimo jiné dlouholetý zaměstnanec i předseda původního zemědělského podniku.

4.4.1 Rozhovor se starostou městyse Strunkovice nad Blanicí

Rozhovor se starostou městyse Strunkovice nad Blanicí Ing. Karlem Matějkou jsem vedl, abych se dozvěděl, jaký je vztah mezi obcí a zemědělským podnikem, jak se obec snaží podpořit podnikání v obci, jak se dívá na současný život a rozvoj obce apod. Rozhovor probíhal dne 10. 3. 2014 v kanceláři starosty městyse a trval zhruba hodinu.

Pane starosto, celá moje práce se točí kolem zemědělského podniku a jeho vlivu na život v naší obci. Jaký je vlastně vztah vedení obce se zemědělským podnikem ZEMPO – VOS a.s.?

Určitě kladný. Vycházíme spolu jako partneři, kteří žijou společně na jedné hroudě. V zájmu obou stran je vzájemná kooperace. Takový hlavní vztah je, že jim pronajímáme obecní pozemky. Je taková dohoda že 1/3 pronajímané zemědělské půdy poskytujeme zemědělskému podniku a zbytek soukromníkům. Důležitá je také spolupráce na protipovodňových opatřeních i zde se ta spolupráce v posledních vylepšila.

Oba se shodneme, že Strunkovice trápí nedostatek pracovních příležitostí přímo tady v obci. Snaží se obec nějak podporovat podnikání?

V podpoře podnikání je to složité. Nemůžeme nabídnout téměř žádné vlastní nebytové prostory k pronajmutí. Snažíme se pronajímat zemědělskou půdu výhradně místním a to za normální tabulkové ceny. V územním plánu jsou vyhrazeny prostory mezi Agropodnikem a dnes nefungující Velkovýkrmnou prasat k výstavbě středně velkého podniku. Podobného jako například je firma Hatz ve Vlachově Březí. Schází ovšem zájem investorů, kdy zlatá doba podobných investic je zřejmě nenávratně pryč.

Má na obec nějaký vliv to, že většina obyvatel za prací dojíždí? Vidíte zde například nějaký rozdíl oproti minulosti?

Zásadní rozdíl oproti minulosti moc nevidím. Ze Strunkovic vždy hodně lidí dojíždělo za prací mimo obec a po redukci JZD se tento počet pouze navýšil. Je ovšem znát, že v Prachaticích, Vodňanech a okolí je málo pracovních míst a lidé tak jezdí dál – České Budějovice, Německo, Písek, Temelín. To bylo dříve nemyslitelné. Dnes sednete do auta a za 30 minut stojíte v Budějovicích u Globusu, ovšem například do EGE je to další půlhodina přes ucpané město, to už si lidé uvědomují méně. Lidé samozřejmě využívají služby ve městech, kde pracují – potraviny, holič, restaurace, kultura. Rozhodně ale nejsme satelitní městečko, jakým se například poslední dobou stává město Zliv. Několik lidí také odešlo pracovat do Prahy a domů jezdí pouze na víkendy a na dovolené a občas si před místními hrají na "světáky".

Jak obec využívá peníze z evropských fondů?

Maximálně! Využíváme peníze na tvrdé projekty, ne na měkké. Hlavně na infrastrukturu, kanalizace, sportoviště. Nečerpáme peníze na kulturní, sportovní akce – těžko žádat peníze na nějakou kulturní akci, když se kulturní dům pomalu rozpadá, úroveň kultury i sportu jde dolů. Dobře funguje spolupráce s CHANCE IN NATURE – LOCAL ACTION GROUP

Jak jste spokojen s vývojem obce za dobu, co jste starostou? A jaké jsou plány do budoucna?

Zde si nechci sám honit triko, jak se obec vyvíjí, by měl zhodnotit asi někdo jiný. Určitě mezi ty horší věci patří nezaměstnanost – málo pracovních situací – hodně podniků i podnikatelů zaniklo. Další věc, která mě trápí, je bytová výstavba, tu chceme do budoucna určitě zlepšit hlavně proto, abychom zaplnili školu. Problém je i s dopravou – málo spojů, lidé ale jezdí hlavně auty a nemůžeme si zažádat o další spoje, protože by stejně nebyly zaplněny. Často se například stává, že na ranní vlak v 7 hodin přistupují jenom dva lidé.

Priorita do budoucna je určitě udržet poštu, služby lékařů a školu v plném rozsahu.

4.4.2 Rozhovor s předsedou ZEMPO – VOS a.s.

Rozhovor s předsedou ZEMPO – VOS a.s. Ing. Janem Petráškem jsem vedl, abych se dozvěděl něco o minulosti a současnosti zemědělského družstva, zeptal se ho na spolupráci s obcí a na to, jakou vizi má zemědělský podnik do budoucna. Rozhovor v přátelském duchu probíhal dne 10. 3. 2014 a trval zhruba hodinu a půl.

Pane předsedo, můžete krátce shrnout svoji historii v zemědělském podniku?

Do tehdejšího JZD jsem nastoupil v roce 1977 jako technik na porodnu prasnic. V té době pracovalo v družstvu oficiálně nějakých 200 pracovníků, ovšem reálně jich bylo o něco méně. S postupem mechanizace, společenských změn a jiných vlivů počet zaměstnanců od mého nástupu postupně klesal až do roku 2010, kdy dnes zaměstnáváme 39 zaměstnanců. V družstvu jsem si prošel několik funkcí, až jsem se stal v roce 1991 předsedou tehdejšího zemědělského družstva. Asi největší změna oproti minulosti je, že se nám nepodařilo udržet zemědělskou výrobu na okolních farmách ve Svojnících, Protivci, Malém Boru, Šipouně, Velkém Boru a Žichovci,

kde stáje, sklady i dílny buďto pronajímáme nebo je v případě potřeby využíváme jako krátkodobé sklady. Jinak jsme výrobu koncentrovali na farmu sem do Strunkovic, která kromě dílen a skladů v horním areálu zůstala v původním rozsahu.

Můžete říci kolik zaměstnanců žije přímo v obci Strunkovice nad Blaníci a kolik jich je odjinud?

Přímo v obci žije 36 zaměstnanců a pouze 3 dojíždějí z jiných obcí.

Jaký vztah má ZEMPO – VOS a.s. s vedením obce?

Kladný, komunikace s obecním úřadem je dobrá. Pronajímají nám obecní pozemky a vzájemná kooperace probíhá i v jiných oblastech.

Na kolika ha zemědělské půdy dnes hospodaříte? A na kolika ha jste hospodařili v roce 89. Jaký je poměr orné půdy a trvalých travních porostů?

V roce 89 jsme hospodařili na 1 700 ha. V roce 2006 jsme hospodařily na 1 308 ha, z nich 205 ha tvořily trvalé travní porosty (TTP) a 1 103 ha orná půda. V roce 2011 jsme měli 1 270 ha, z toho 207 TTP a 1 063 orná půda. K 15. 5. 2012 byl stav 1 176 ha z toho 196 TTP a 980 orná půda. Takže poměr TTP a orná půda je zhruba 16:84, snažíme se, aby se nesnižovala výměra orné půdy a tedy aby se moc nezvyšoval poměr ve prospěch TTP.

Jaká plemena skotu chováte a kam vozíte zvířata na jatka a kam vozíte mléko?

Na mléko chováme výhradně jenom České strakaté plemeno (ČESTR). A 90 % mléka se vyváží přes mlékárenské hospodářské družstvo JIH do Německa.

Z masných plemen je to Piemontese, Hereford a pár kusů Aberdeen Angus, ale chov masných plemen jsme v poslední době výrazně utlumili. Tato zvířata se vozí na jatka do Lince.

Jaké mléčné užitkovosti dosahujete u ČESTRa?

Užitkovost je 7 800 kg mléka na krávu za rok.

Kdo od vás odebírá obiloviny a řepku? A jak jste spokojen spoluprací s těmito odběrateli?

Obiloviny od nás odebírají Zemědělské zásobování a nákup Prachatice, Strakonice, Písek. Jedná se o velké nákupní organizace a spolupráce je každý rok jiná a odvislá od kvality výnosů. Ale dlouhodobě panuje s touto spoluprací spokojenost.

V jakém roce si myslíte, že byl zemědělský podnik na tom nejlépe a proč?

Rok 2011. Konečně se nám podařilo srovnat se s dluhy z minulosti a hlavně nám přálo počasí. Příznivá byla i výkupní cena mléka a platby z Evropské unie byly také na velmi dobré úrovni.

V minulosti se zemědělské družstvo zabývalo chovem slepic a prasat a pod zemědělským družstvem byla například i místní stavební skupina. Neuvažujete o obnovení některých z těchto činností?

Ne. Chceme se hlavně zaměřit na zkvalitnění současné produkce.

Jaké jsou plány ZEMPO – VOS a.s. do budoucna?

Do budoucna udržet stávající výměru a zaměřit se na udržení současného stavu dobytka, případně mírné navýšení. Preferujeme dojný skot a tedy navýšení užitkovosti dojnic. U skotu chovaného na maso nevyklučuji jeho postupné zrušení. Do budoucna také počítáme s výstavbou nové stáje pro odchov jalovic. A rekonstrukci stávajících stájí.

4.5 Hodnocení ekonomické výkonnosti podniku ZEMPO – VOS a.s.

Cílem této krátké finanční analýzy je zhodnocení finanční pozice podniku, a to ex post jako zhodnocení vývoje v posledních třech letech. Za pomoci poměrových ukazatelů rentability, likvidity, zadluženosti podniku a Altmanova vzorce finančního zdraví měřím ekonomickou výkonnost podniku a tyto ukazatele a jejich vývoj analyzuji.

Finanční analýza poskytuje základní informace pro rozhodování podniku o budoucím vývoji jeho finančních zdrojů, slouží jako podklad pro rozhodování banky při poskytování krátkodobých i dlouhodobých úvěrů a pro státní orgány pro uplatňování subvencí a jiných ekonomických nástrojů. [38]

Cílem této části není provedení komplexní finanční analýzy zemědělského podniku ale pouze za pomoci několika málo vybraných poměrových ukazatelů přiblížit hospodaření podniku.

Ukazatele rentability

Ukazatele rentability poměřují konečný efekt dosažený podnikatelskou činností k určitému vstupu, a to buď k celkovým aktivům (majetku), kapitálu nebo k tržbám. Rentabilita, resp. výnosnost kapitálu je měřítkem schopnosti podniku vytvářet nové zdroje a dosahovat zisku použitím investovaného kapitálu. [13] Jak se vyvíjí hodnoty ukazatele rentability podniku v posledních letech je vidět v tabulce č. 19.

Tab. č.19 Hodnoty ukazatelů rentability

	2010	2011	2012
Rentabilita aktiv ROA [%]	0,14	3,39	4,39
Rentabilita vlastního kapitálu ROE [%]	0,62	2,89	4,28
Rentabilita tržeb ROS [%]	1,67	7,84	10,44

Zdroj: vlastní výpočty, příloha č. 4

Rentabilita aktiv ROA neboli rentabilita celkového kapitálu udává poměr mezi ziskem a celkovými aktivy. Maximální hodnoty ukazatele dosáhl podnik v roce 2012, kdy činil 4,39 %. Nejhorší hodnotu vykázal podnik v roce 2010 pouze 0,14 %.

Ukazatel rentability vlastního kapitálu (ROE) vyjadřuje návratnost vlastního kapitálu jeho vlastníků. Vývoj hodnoty ukazatele je obdobný jako u předchozího ukazatele. Nejvyšší hodnoty dosáhl v roce 2012 (4,28 %), nejnižší v roce 2010 (0,62 %).

Ukazatel rentability tržeb (ROS) vyjadřuje schopnost podniku dosahovat zisku při dané úrovni tržeb, což znamená, kolik podnik vyprodukuje efektu na 1 Kč tržeb. Obecně platí, že čím vyšší je rentabilita tržeb, tím lepší je situace v podniku z hlediska produkce. Náš podnik dosáhl nejvyšší hodnoty v roce 2012 a to 10,44 %, kdy v tomto roce dosáhl i nejvyšších tržeb.

Dosahované hodnoty rentabilit by bylo lepší posuzovat v delším časovém kontextu, než jsou 3 roky. Krátkodobě může dojít k výkyvům, které ještě nemusejí znamenat nutné problémy (vysoké investice do nových kapacit, zavádění nové výroby apod.). I tak podnik ZEMPO – VOS a.s, vykazuje v letech 2011 a 2012 stabilní hodnoty

srovnatelné se situací v odvětví v těchto letech. Pouze v roce 2010 se nachází pod průměrem odvětví.

Ukazatele likvidity

Likvidita je nedílnou složkou hodnocení výkonnosti podniku. Podnik nemůže být jen rentabilní, ale současně musí disponovat dostatečnou hotovostí, aby byl schopen v daný čas a v daném rozsahu dostát svým závazkům. Ukazatele likvidity poměřují to, čím je možno platit (čítatel) s tím, co má podnik uhradit (jmenovatel). [13]

Tab č.20 Hodnoty ukazatelů likvidity

	2010	2011	2012
Běžná likvidita	5,2	4,83	5,81
Pohotová likvidita	1,98	1,74	2,76
Peněžní likvidita	0,39	0,48	1,28

Zdroj: vlastní výpočty, příloha č.4

Běžná likvidita informuje o způsobu, jakým podnik dokáže uhradit své závazky pomocí oběžných aktiv. Doporučené hodnoty by se měly pohybovat od 1,5 do 2,5 [28]. Jak lze vidět z tabulky č. 20, ukazatel vždy tuto doporučenou hodnotu překročil. Nejvíce se ukazatel stanoveným hodnotám přiblížil v roce 2011, kdy měl hodnotu 4,83. Výsledek běžné likvidity svědčí o příliš drahém financování, tedy financování dlouhodobými zdroji. Na druhou stranu, čím vyšší je hodnota ukazatele, tím je pravděpodobnější zachování platební schopnosti.

Pohotová likvidita zpřesňuje běžnou likviditu, protože vynechává položku zásob, která je nejméně likvidní. Ukazatel by se měl pohybovat v rozmezí 1 – 1,5. [28] U ZEMPO – VOS a.s. byl tento ukazatel v posledních třech letech vždy vyšší. Znamená to tedy, že podnik má zbytečně mnoho prostředků v likvidní formě, což nepříznivě ovlivňuje celkovou výnosnost. Nejvíce se podnik ke stanovené hodnotě opět přiblížil v roce 2011, kdy hodnota pohotové likvidity dosáhla 1,74. Ve všech třech sledovaných letech hodnota neklesla pod 0,2, to znamená, že podnik byl vždy schopen uhradit své závazky.

Okamžitá likvidita nám říká, zda je podnik schopen hradit své krátkodobé závazky pouze peněžními prostředky, které má právě k dispozici. Hodnota ukazatele by měla být v rozmezí od 0,2 do 0,5. [28] Z tabulky je vidět, že podnik se do stanoveného

doporučovaného rozpětí rozpětí vešel v roce 2011. Ve všech třech sledovaných letech hodnota neklesla pod 0,2, to znamená, že podnik byl vždy schopen uhradit své závazky peněžními prostředky. Vysoký ukazatel v roce 2012 (1,28) svědčí o neefektivním využití finančních prostředků.

Celkově lze likviditu hodnotit kladně.

Ukazatele zadluženosti

Ukazatele zadluženosti vyjadřují v podstatě vztahy mezi cizími zdroji a vlastními zdroji. Čím je podnik zadluženější, tím je finanční páka vyšší. Avšak příliš velká finanční páka zvyšuje finanční riziko. Podnik se může dostat do situace, kdy nemá na splácení dluhu ani úroku. Pokud podnik vydělává se zapůjčenými penězi více, než činí nákladové úroky, výnosnost vlastního kapitálu se zvyšuje. Ukazatele zadluženosti nám tedy řeknou, zda je podnik více financován z vlastních zdrojů, nebo z cizích, tedy z dluhů. [13]

Tab. č. 21 Hodnoty ukazatelů zadluženosti

	2010	2011	2012
Celková Zadluženost [%]	9,73	13,45	14,76
Ukazatel úrokového krytí	3,06	58,81	56,14

Zdroj: vlastní výpočty, příloha č. 4

Celková zadluženost zemědělského podniku se v posledních třech letech pohybuje v průměru 12,64 %, tedy hluboko pod kritickou hranicí 70 %. Doporučená hodnota, na kterou se odvolává řada autorů, se pohybuje mezi 30 – 60 %. Z hodnot, které za poslední tři roky společnost ZEMPO – VOS a.s. vykazuje (viz. tab. č.21), je patrná určitá opatrnost brát na sebe riziko cizího kapitálu, ačkoliv určitá výše zadlužení je obvykle pro společnost užitečná z důvodu, že cizí kapitál je levnější než vlastní. Přesto tento ukazatel je u našeho podniku třeba hodnotit kladně, protože ukazuje na nízkou úroveň věřitelského rizika. Celkovou zadluženost tvoří z větší část zadluženost dlouhodobá.

Ukazatel úrokového krytí informuje o tom, kolikrát zisk převyšuje nákladové úroky. Pokud se rovná jedné, je třeba na zaplacení úroku celý zisk. Ve sledovaných třech letech zisk ZEMPO – VOS a.s. vždy pokryl nákladové úroky. Tento ukazatel bývá významný v případě financování cizími úročenými zdroji. Obvykle doporučená

hodnota tohoto ukazatele je vyšší než 5. Pod tuto hodnotu se podnik dostal v roce 2010 avšak v případě velice malého zatížení ZEMPO – VOS a.s. neznamená tato nižší hodnota nic dramatického.

Bankrotní indikátor Altmanův index

Příkladem bankrotního indikátoru je Altmanův index důvěryhodnosti (Z – skóre), jehož nejznámější verze vznikla roku 1968. Do empirického materiálu byly zařazeny dvě skupiny firem: firmy před krachem a excelentní firmy. Pomocí násobné diskriminační analýzy byly zprostředkovány ukazatele nejlépe rozlišující obě skupiny firem a jejich váhy. Tak bylo zjištěno Altmanovo Z – skóre, které představuje agregovanou hodnotu bonity¹⁶ firmy ve formě funkce obsahující optimální kombinaci ukazatelů a jejich vah. Firmy dosahující hodnoty Z – skóre lepší než je střední hodnota dobrých firem, jsou považovány za bezproblémové. Firmy, které nedosáhnou střední hodnoty špatných firem, jsou vážnými kandidáty na bankrot. Pásmo mezi těmito dvěma hodnotami tvoří tzv. "šedou zónu". [13]

Tab č. 22 Hodnoty Z - skóre

	2010	2011	2012
Altmanův index (Z – skóre)	4,44	4,63	3,22

Zdroj: výpočty vlastní, příloha č. 5

Pokud je hodnota Z vyšší než 2,99, má firma uspokojivou finanční situaci, při $Z = 1,81 - 2,99$ má nevyhraněnou finanční situaci a při Z menším než 1,81 má velmi silné finanční problémy. [28] Hodnoty společnosti ZEMPO – VOS a.s.(viz. tab. č.22), které se pohybují nad hranicí 2,99, signalizují vcelku uspokojivou ekonomickou situaci.

4.6 SWOT analýza

SWOT analýza představuje souhrnnou metodu, pomocí níž je možné hodnotit význam interních vlivů (projevují se v úrovni silných a slabých stránek podniku) a externích vlivů (jedná se o příležitosti a ohrožení), které na podnik působí. Cílem SWOT analýzy a jejího uplatnění je rozvíjení silných stránek a potlačení nebo

¹⁶ Bonita vyjadřuje hodnotu a důvěryhodnost ekonomického subjektu na finančním trhu. Souvisí s hospodařením subjektu a vyjadřuje tak jeho solventnost, kredibilitu, schopnost zhodnotit vkládaný kapitál, dostát svým závazkům. Ačkoli často bývá ztotožňována s ratingem, který představuje schopnost splácet své dluhy, bonita má širší rozsah a rating je jen jednou z jejích složek. Bonita subjektu je nejčastěji posuzována bankami před poskytnutím úvěru.

utlumení slabých stránek a zároveň by měl podnik být připraven na potenciální hrozby a příležitosti.

Analýzou vzájemné interakce jednotlivých faktorů silných a slabých stránek na jedné straně vůči příležitostem a nebezpečím na straně druhé lze získat nové kvalitativní informace, které charakterizují a hodnotí úroveň jejich vzájemného vztahu. Podnik by měl co možno nejvíce eliminovat své slabé stránky a posílit vliv stránek silných a měl by samozřejmě vzít v úvahu možná rizika a ohrožení a vyvodit závěr pro tvorbu své strategie do budoucnosti.

Silné stránky společnosti ZEMPO – VOS a.s. Strunkovice nad Blanicí:

- vhodná velikostní struktura podniku z hlediska rozvoje produktivity a konkurenceschopnosti, dobré strukturální podmínky. Společnost hospodář na 1300 ha zemědělské půdy a před rodinnými zemědělci má výhodu při dodávkách produkce, kdy odběratelé mají spíše zájem o velké a ucelené dodávky produkce,
- smíšená rostlinná a živočišná produkce jako základ příjmové stability. V případě zhoršení výsledků jednoho odvětví např. vlivem působení podmínek trhu, dochází k "přelévání" finančních prostředků z momentálně výnosnější produkce do méně výnosné,
- výhodná geografická poloha – díky blízkosti hranic s Bavorskem a Rakouskem, vyváží společnost výhodně valnou část své živočišné produkce do zahraničí,
- dotační podpora oblasti ve které se podnik nachází (celá výměra podniku je zařazena do zemědělsky méně příznivých oblastí – LFA),
- členství v mlékařském a hospodářském družstvu JIH Tábor – zástupce ZEMPO – VOS a.s. je členem představenstva družstva – umožňuje využít nejnovější informace v oblasti prodeje a zpeněžení mléka. Členství v družstvu umožňuje lepší výchozí pozici pro vyjednávání ceny mléka
- členství ve svazu pěstitelů a zpracovatelů olejnin – proškolení managementu, získávání nových a moderních poznatků v oblasti pěstování řepky a v neposlední řadě možnost ovlivnění její výkupní ceny prostřednictvím svazu,

- vysoká odborná erudice a vzdělanost vedení podniku – vrcholný management společnosti tvoří 3 řídicí pracovníci. Všichni 3 jsou vysokoškolsky vzdělaní a v podniku působí více jak 30 let,
- nadprůměrná mléčná užitkovost – ZEMPO- VOS a.s. dosahuje u Českého strakatého plemene mléčné užitkovosti 7 600 kg mléka za rok zatímco průměrná užitkovost ČESTR v ČR je 6 764 kg mléka na dojnici za rok
- dobrá tradice a pověst zemědělského podniku v obci a dlouholetá zkušenost s tradiční živočišnou a rostlinnou výrobou. Dobrá spolupráce s vedením obce,
- specializace a vysoká koncentrace zemědělské výroby.

Slabé stránky:

- nedostatek kapitálu v celém zemědělském sektoru a ve venkovské ekonomice neumožňuje se podniku rozvíjet se tak, jak by si představoval. V současné době by například byla potřeba investice do nové mechanizace a rekonstrukce stájí,
- malý podíl produkce zpracovaných výrobků s vysokou přidanou hodnotou, výroba pouze nezpracovaného masa a mléka a obilí přímo z "pole", byla by potřeba rekonstrukce posklizňové linky na obilí a skladů na obilí, která by umožňovala uskladnění obilovin po celý rok s tím, že by se dalo využít vyšší ceny uskladněného obilí v zimních a jarních měsících,
- nízká úroveň příjmů v zemědělství, což vede k odlivu kvalitních pracovních sil mimo podnik do lépe placených sfér národního hospodářství, často odchod pracovních sil za prací do sousedního Bavorska. Podnik tak je nucen zaměstnávat i pracovníky například pouze se základním vzděláním, kteří třeba nemají ani řidičské oprávnění na obsluhu traktoru. Proto například na úseku chovu skotu musí ošetřovatele na odvoz mrvy zastupovat další pracovník – snižuje se produktivita práce, vznikají prostoje apod.,
- nepříznivá věková struktura pracovníků společnosti – více jak polovina pracovníků se nachází v předdůchodovém věku včetně kompletního managementu,
- roztržitá vlastnická struktura zemědělské půdy – akcionáři podniku jsou pouze z 20 % vlastníky zemědělské půdy, na které podnik hospodaří. Zbylých 80 % si podnik pronajímá.

Hrozby:

- nízké výkupní ceny obilovin a řepky,
- nepříznivé přírodní a klimatické podmínky,
- snížení výměry zemědělské půdy – v posledních letech docházelo k vracení pronajaté půdy původním vlastníkům, kteří v podstatě nemají zájem na půdě intenzivně hospodařit, ale láká je poměrně příznivá dotační politika, která spočívá v podpoře extenzity výroby na zemědělské půdě,
- růst ceny strategických vstupů (pohonných hmot, nakupovaných chemických hnojiv, náhradních dílů,...),
- agrární politika českého státu, dovoz levných potravin ze zahraničí, slabá pozice ČR při vyjednávání o reformách společné zemědělské politiky.

Příležitosti:

- v budoucnu podíl na koncepci trvale udržitelného rozvoje venkova - zatím chybí jeho přesná definice a strategie,
- zvyšující se podíl dotací do živočišné výroby,
- možnost odbytu chlévské mrvy a píče pro provoz budovaných bioplynových stanic v areálu bývalé velkovýkrmny prasat,
- rostoucí poptávka spotřebitelů po kvalitních a bezpečných potravinách, rostoucí zájem o původ surovin a použité technologie při výrobě potravin ze strany spotřebitele,
- pěstování minoritních plodin, obnovení chovu prasat, nezemědělské činnosti,
- využití komparativních výhod na trhu Evropské unie vzhledem k nižším nákladům na pracovní sílu a kapitál, zvyšující se atraktivita sektoru pro vstup zahraničních investorů.

4.7 Navrhovaná sociotechnická doporučení

Z hlediska dlouhodobé výnosnosti je zemědělská výroba ne příliš lukrativní obor. Zemědělské podniky v České republice vykazují stále větší závislost na dotacích a jejich nevhodném cílení. Podniky jsou stále více z ekonomických důvodů nuceni omezovat sofistikovanější, pracovně i technologicky náročnější produkci s tvorbou vyšší přidané formy a přecházet na jednodušší formy vysoce rentabilní produkce. Chování podniků se více než na podmínky trhu orientuje na přizpůsobení se podmínkám získávání podpor. V letech 2014 – 2020 počítá ministerstvo zemědělství

se změnou přerozdělování agrárních dotací z odvětví, které budou samy tržně životaschopné ve prospěch odvětví, která potřebují zásadní stimuly (např. živočišná produkce s vazbou na zaměstnanost). Obecnou hrozbou do budoucnosti pro všechny zemědělské komodity je růst ceny práce, půdy, energií a dalších vstupů. Růst ceny práce je hrozbou zejména pro pracovně náročné komodity.

Podnik ZEMPO – VOS a.s. je dlouhodobě zaměřen na poměrně konstantní skladbu své produkce a domnívám se, že tyto dlouhodobé zkušenosti musí vést podnik v konkurenčním boji k dosažení co nejmenších nákladů na jednotku produkce. Jen ten zemědělský podnik, který bude schopen svoji produkci vyrobit co nejlevněji, obstojí v konkurenčním boji nejen s českými konkurenty, ale zejména v konkurenci se zahraničními konkurenty, kteří sice jejich státy ve větší míře dotují, ale na druhé straně u nich existují dražší vstupy do zemědělské výroby, než je tomu u nás.

Zde předkládám několik sociotechnických návrhů vycházející ze studie zemědělského podniku ZEMPO – VOS a.s. a ze studie Strategie pro růst českého zemědělství.

Stabilita výměry obhospodařované půdy

V zájmu prosperity podniku a udržení jeho konkurenceschopnosti vidím jako hlavní podmínku udržení současné výměry zemědělské půdy. A v dalších letech její mírné navýšení. Pro tento fakt hovoří i ta skutečnost, že vedle nutnosti vlastnictví půdy jako hlavního výrobního prostředku v zemědělské výrobě, v současné době více než polovina dotací směřujících do ZEMPO – VOS a.s. směřuje na výměru zemědělské půdy a přímo zemědělská produkce je dotována minimálně. Možností jak zemědělskou půdu udržet, je její přímý odkup od těch vlastníků, kteří ji hodlají prodat. Při vhodných příležitostech by společnost mohla oslovit potenciální prodejce půdy, a tak půdu získat přímo do svého vlastnictví. Myslím si, že zabezpečený dlouhodobý pronájem půdy a zejména její přímé vlastnictví má a stále více bude mít strategický význam pro rozvoj zemědělské firmy.

Přilákat mladé kvalifikované pracovníky

Společnost se potýká s vysokým podílem pracovníků předdůchodového věku a v nejbližší době bude muset řešit jak tyto pracovníky, kteří v zemědělském podniku pracují více jak 20 let (někteří i 40) nahradí. Výměna generací se bude týkat jak

managementu společnosti, tak i manuálních pracovníků. Pro oblast managementu by společnost mohla náborovat mladé studenty ze Strunkovic a okolí studující zemědělskou školu případně přemýšlející o studium na zemědělské škole. Po škole je pak usadit do role techniků, zainteresovat je v době nástupu a udržet je v požadovaných pracovních pozicích finančním ohodnocením nebo také slibem kariérního růstu. Stejnou pozornost by mělo vedení společnosti věnovat stimulaci kvalifikovaných manuálních pracovníků, ale zde je velká konkurence lépe placených odvětví národního hospodářství a bez navýšení mzdových prostředků na tyto pozice bude přilákat kvalitní pracovníky velice složité.

Spolupráce se společností Agrokomplex Šumava s.r.o.

Společnost Agrokomplex Šumava s.r.o. v současné době buduje nad Strunkovicemi v areálu bývalé velkovýkrmny prasat dvě bioplynové stanice a v budoucnu zde snad podle některých informací plánuje obnovit i chov prasat. Při spolupráci by ZEMPO – VOS a.s. mohlo do bioplynové stanice dodávat přebytečnou chlévskou mrvu a senáž. V lepším případě i obnovit vlastní odchov selat v Protivci a tyto selata Agrokomplexu dodávat.

Navýšení počtu kusů dojeného skotu

Mléko představuje v zemědělském podniku ZEMPO – VOS a.s. klíčovou komoditu. V současné době chová podnik 315 ks dojnic plemene České strakaté a tento počet plánuje v souvislosti s výstavbou nové stáje pro skot navýšit. Limitující pro navýšení počtu skotu sice bude zrušení mléčných kvót a zostření konkurence na trhu EU avšak provázání cílené podpory živočišné výroby (se kterou se nově počítá) s podporou efektivnějšího zpracování a organizace při uvádění na trh a exportu mohou při zvyšování poptávky domácích zpracovatelů a zvýšení efektivnosti vést k navýšení počtu dojnic i k větší mléčné produkce. ZEMPO – VOS a.s. má velmi bohatou zkušenost s chovem plemene ČESTR a dosahuje u něj v rámci republiky lehce nadprůměrné užitkovosti. Nevýhodou chovu tohoto plemene na mléko je to, že se jedná o plemeno s kombinovanou užitkovostí a nemá tak potenciál dosahovat takové mléčné užitkovosti jako plemena mléčná. Řada podniků v okolí tak už přešla od plemene ČESTR k chovu mléčného plemene Holštýn jehož průměrná užitkovost v České republice je nad 9000 kg mléka na krávu za rok. V dobrých chovech i nad

10 000 kg mléka na krávu za rok. Proto by stálo za zvážení, zdali by i ZEMPO – VOS a.s. neměl do budoucna počítat s přechodem na některé z mléčných plemen.

Návrat k pěstování speciálních plodin

Pěstování minoritních plodin mělo v minulosti na našem území velkou tradici a patřilo k tradičnímu zemědělství (na Prachaticku především hrách, špalda, bezpluchý oves, krmná řepa, krmná kapusta, mák, slunečnice). V posledních desetiletích však byly opomíjeny, neboť nebyly položkami plánovaných osevů na velkých plochách a ostře sledovanými v plnění plánů. Proto se jim nevěnoval ani výzkum a některé z nich přežily jen díky genovým bankám. Ještě v nedávné historii (před 15 lety) byly v okolí Strunkovic na Blanicí pravidelně každý rok poměrně velké osevy hrachu setého – pelušky a krmné kapusty. Tyto dvě plodiny se využívaly především jako dobrá krmiva pro zelené krmení. Jsem přesvědčen o tom, že zemědělský podnik by se měl k pěstování minoritních a v tuzemsku doposud opomíjených plodin vrátit a to z několika důvodů. Tyto plodiny mohou napomoci naplnit principy zachování agrobiodiverzity v zemědělské krajině, mohou být přerušovači v současných úzkých osevních sledech a mají i ozdravnou funkci v boji s některými chorobami a škůdci nejčastěji a masově pěstovaných plodin. Ve fázi užití pak dávají netradiční plodiny zpracovatelům příležitost oživit některé tradiční regionální produkty. Některé z těchto plodin jsou vhodné i pro pěstování v LFA oblastech. A proto v tomto směru v brzké době očekávám i podporu od státu v rámci dotací na návrat minoritních a speciálních plodin na tuzemská pole (současná vláda ČR má ve vládním prohlášení uvedenu podporu pěstování speciálních plodin – v první fázi myšleno především ovoce a zeleniny).

5. Diskuze

Nezaměstnanost a snižující kvalita života ve venkovském prostoru se po roce 1989 stala v České republice jedním z největších problémů, který byl u nás dlouhou dobu přehlížen a bagatelizován větami typu: "trh si s tím sám poradí". Na přelomu tisíciletí se tímto problémem začalo zabývat několik autorů. Mezi nejrespektovanější autory patří Věra Majerová z České zemědělské univerzity. Výsledkem její práce je například série publikací Český venkov [18],[22],[20] sledující ekonomický vývoj českého venkova a zemědělství (jedná se o výstupy zhruba dvanáctiletého výzkumu).

Podle této studie venkov sice vždy vykazoval nižší ekonomický potenciál než město, přechodem na tržní hospodářství se však tato tendence ještě prohloubila, neboť se výrazně dotkla zemědělské prvovýroby, která byla dosud hlavním odvětvím na venkově zaměstnávajícím značnou část venkovského obyvatelstva. Dalším autorem, který se zabýval touto problematikou je Marie Drlíková ve studii Specifika nezaměstnanosti na venkově. [61] Podle ní nezaměstnanost na venkově vychází z některých nespecifických problémů, které jsou charakteristické pro celou českou společnost. Zároveň se zde však projevují problémy, jež jsou charakteristické pouze pro tuto oblast i s ohledem na regionální specifika jednotlivých regionů. Velké rozdíly mezi městem a venkovem vidí i Evropská unie a mezi její základní priority patří právě zvyšování ekonomického růstu a vytváření nových pracovních na venkově. Vazby mezi obecnými cíli rozvoje evropského venkova a cíli rozvoje venkova zajišťuje Národní strategický plán rozvoje venkova ČR. Strunkovice nad Blanicí patří mezi obce se silnou vazbou na zemědělství a tak i zde po roce 1989 došlo ke změně zaměstnanecké struktury. Z družstva začalo odcházet postupně stále více členů, kteří se pokoušeli soukromě hospodařit nebo se uchytit v jiných odvětvích národního hospodářství. I samotné zemědělské družstvo se díky transformačním nárokům a útlumu českého zemědělství v 90. letech dostalo do ekonomických problémů a muselo tak redukovat výrobu i počet zaměstnanců. Stejně tak přestalo plnit roli určitého "sponzora" rozvoje obce. Obecně se na začátku 90. let předpokládalo, že zemědělský podnik jako největší zaměstnavatel místních obyvatel, bude nahrazen novou strukturou živnostníků a drobných podnikatelů. Tyto pokusy postupně krachovaly a lidé začali vracet své "hektary" zpět do družstva nebo je prodávali úspěšným soukromým hospodářům. Z rodin, které na začátku 90. let z družstva vystoupily, aby mohly soukromě hospodařit, dnes soukromě hospodaří poslední dvě. Specifikem obce Strunkovice nad Blanicí není vysoké procento dojíždějících občanů za prací mimo obec, (to se mimo jiné týká drtivé většiny obcí venkovského charakteru), ale délka dojížděky. Problém nezaměstnanosti trápí i tradiční místo dojížděky za zaměstnáním – okresní město Prachatice. Lidé jsou tak nuceni si hledat práci často i daleko za hranicemi okresu. To komplikuje i rozvoj samotné obce. Chybí bytová výstavba, lidé tráví v obci stále méně času, škola není zaplněná, není zájem o kulturní a sportovní aktivity apod. Vize tzv. trvale udržitelného rozvoje, tak v současné době zůstává nenaplněna.

6. Závěr

Cílem předkládané diplomové práce je zmapování nezaměstnanosti a kvality života v obci Strunkovice nad Blanicí v průběhu let 1950 – 2013, s důrazem na zjištění vlivu největšího zaměstnavatele v obci, kterým je zemědělský podnik dříve působící jako zemědělské družstvo. A specifikovat v jaké situaci se zemědělský podnik v současnosti nachází a nastínění možností jeho dalšího rozvoje, tak aby mohl minimálně zachovat současný počet zaměstnanců a podílet se na rozvoji obce.

Naplnění cílů probíhalo v několika, dopředu specifikovaných etapách. Jako první bylo potřeba seznámit se základními pojmy problému nezaměstnanosti ve venkovském prostoru, kvality života a rozvoje venkova. Toto studium poskytlo teoretický rámec objektivní dimenze nezaměstnanosti a kvality života, na který navázal regionální kontext, abych mohl ještě před zahájením terénního výzkumu naši obec zařadit do prostředí, ve kterém se nachází.

Stěžejní část práce se věnuje studiu historických dokumentů a získávání informací od pamětníků, pro zjištění, jaký význam na nezaměstnanost a kvalitu života v mém modelovém území mělo a má zemědělské družstvo potažmo zemědělský podnik. Zde bylo zajímavé porovnávat situaci v obci Strunkovice nad Blanicí se situací, která panovala v celé republice. Pro studium subjektivní dimenze bylo využito metod dotazníkového šetření a strukturovaných rozhovorů s předsedou představenstva zemědělského podniku a starostou městyse Strunkovice nad Blanicí. Zde jsem mohl těžit z nezanedbatelné výhody velmi dobré osobní znalosti celého zkoumaného území.

V poslední části práce už jsem se věnoval pouze zemědělskému podniku ZEMPO – VOS a.s., jakožto jednomu z hlavních hybatelů života a hlavního zaměstnavatele v obci. A tudíž důležitého aktéra pro její další rozvoj. Nejprve pomocí několika ekonomických ukazatelů je zhodnocena finanční situace podniku a analýzou SWOT identifikovány silné a slabé stránky podniku, příležitosti a ohrožení. Na závěr je nabídnuto několik sociotechnických doporučení, jak lze by mohl i v budoucnosti podnik uspět v tvrdé evropské konkurenci a tím tak i nadále vytvářet pracovní místa pro místní obyvatele. A společně s vedením městyse se podílet na vytváření trvale udržitelného rozvoje našeho sledovaného venkovského prostoru.

Ve výsledku tak práce představuje užitečný informační zdroj. Prakticky využitelný, jak ze strany vedení městyse, tak i pro management zemědělského podniku. V tomto směru pro management přináší práce i vlastní, konkrétní návrhy. A přestože význam zemědělství a zemědělského podniku za posledních 60 let výrazně poklesl a mzdy v tomto odvětví jsou jedny z nejmenších v národním hospodářství, jsem přesvědčen o tom, že společnost ZEMPO – VOS a.s. bude i v budoucnu hrát v obci Strunkovice nad Blanicí minimálně stejnou roli jako hraje dnes.

Seznam Použité literatury

Knihy a časopisy

- [1] BARTOŠ, M., KUŠOVÁ, D., TĚŠITEL, J. (2011): *Amenitní migrace do venkovských oblastí České republiky*. Kostelec nad Černými lesy: Lesnická práce. 196 s.
- [2] BOHÁČKOVÁ, I., HRABÁNKOVÁ, M. (2009): *Strukturální politika Evropské unie*. Praha: C.H. Beck, 188 s.
- [3] CLOKE, P. (1977): *An index of rurality for England and Wales*. *Regional Studies*, 2 (1): 31-46 s.
- [4] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD: *Zemědělství ČR a českých krajů 1920 – 2011*
- [5] DISMAN, M. (2008): *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Karolinum. 374 s.
- [6] GREEN, B. (1990): *Countryside conservation*. London. Unwin Hyman.
- [7] HOGGART, K. (1990): *Let's do away with rural*. *Journal of Rural Studies*, 6: 245 – 257 s.
- [8] HOLÁTOVÁ, D., KRNINSKÁ R. (2012): *Lidské zdroje v rozvoji venkova*. Praha: Alfa nakladatelství. 271 s.
- [9] HOLMAN, R. (2010): *Makroekonomie – středně pokročilý kurz*. Praha: C.H.Beck, 424 s.
- [10] HUDEČKOVÁ, H., LOŠŤÁK, M., ŠEVČÍKOVÁ, A. (2008): *Regionalistika, regionální rozvoj a rozvoj venkova*. Praha: Provozně ekonomická fakulta ČZU v Praze, 186 s.
- [11] Kronika JZD Strunkovice nad Blanicí
- [12] Kronika obce Strunkovice nad Blanicí
- [13] KRUTINA, V., NOVOTNÁ, M. (2009): *Ekonomika podniku (cvičení)*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Ekonomická fakulta. 144 s.

- [14] KUDRNÁČ, J. (1998): *Strunkovice nad Blanící od pravěku do novověku*. Písek: Ires Písek. 183 s.
- [15] LANG, F. a kol. (1979): *30 let socialistického zemědělství okresu Prachatice*. Prachatice: OZS Prachatice. 478 s.
- [16] LINHART, J., PETRUSEK, M., VODÁKOVÁ, A., MAŘÍKOVÁ, H. (1996): *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum. 1627 s.
- [17] MAGER, A. J. (2009): *Rod Havlasů ze Strunkovic*. Strakonice: Irena Kadečková – Tiskárna. 67 s.
- [18] MAJEROVÁ, V. (2001): *Český venkov 2002 Podniky a podnikání*. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta, ve vydavatelství CREDIT Praha. 204 s.
- [19] MAJEROVÁ, V. a kol. (2007): *Český venkov 2006. Sociální mobilita a kvalita života venkovské populace*. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta. 130 s.
- [20] MAJEROVÁ, V. a kol. (2008): *Český venkov 2007. Studie Jihočeského a Ústeckého kraje*. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta. 250 s.
- [21] MAJEROVÁ, V. (2009): *Sociologie venkova a zemědělství*. Praha: Provozně ekonomická fakulta ČZU v Praze ve vydavatelství Credit, 246 s.
- [22] MAJEROVÁ, V., KOSTELECKÝ, T., SÝKORA, L. a kol. (2011): *Sociální kapitál a rozvoj regionu. Příklad Kraje Vysočina*. Praha: Grada. 224 s.
- [23] MAREŠ, P., HORÁKOVÁ, M., RÁKOCZYOVÁ, M. (2008): *Sociální exkluze na lokální úrovni*. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 77 s.
- [24] MAŘÍK, J. (2002): *Paměti městyse Strunkovice nad Blanící*. Písek: Ires Písek. 155 s.
- [25] MURGAŠ, F. (2009): *Geografický časopis 61 - kvalita života a jej priestorová diferenciácia v okresoch Slovenska*. Bratislava: Geografický ústav SAV. s. 121 – 138.

- [26] OUŘEDNÍČEK, M., TEMELOVÁ J., POSPÍŠILOVÁ L. (2011): *Atlas sociálně prostorové diferenciacie České Republiky*. Praha: Univerzita Karlova v Praze v nakladatelství Karolinum, 137 s.
- [27] PATMORE, J. A. (1983): *Recreation and Resources: Leisure Patterns and Leisure Places*. Oxford: Blackvell.
- [28] PAVELKOVÁ, D., KNÁPKOVÁ, A. (2010): *Finanční analýza: komplexní průvodce s příklady*. Praha: Grada. 205 s.
- [29] PAYNE, J., HNILICOVÁ, H. a kol. (2005): *Kvalita života a zdraví*. Praha: Triton. 629 s.
- [30] PETR, O. (2012): *Venkovský cestovní ruch v kontextu rozvoje českého venkova*. Czech Journal of Tourism, roč. 1, č. 2, 155 s.
- [31] PĚLUCHA, M. (2012): *Venkov na prahu 21. Století*. Praha: Alfa nakladatelství. 319 s.
- [32] PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. (2003): *Pedagogický slovník*. Praha: Portál. 324 s.
- [33] RENWICK, R., BROWN, I. (1996): *Quality of life in health promotion and rehabilitation: Conceptual approaches, issues, and applications*. Toronto: The Centre for Health Promotion's conceptual approach to quality of life. s. 75 – 86
- [34] ROBINSON, G. M. (1990): *Conflict and Change in the Countryside*. London, Belhaven Press.
- [35] SÁLUSOVÁ, D., KOVÁŘ, J., ZAVÁZAL, P. (2011): *České zemědělství očima statistiky*. Praha: Český statistický úřad. Odbor statistiky zemědělství, lesnictví a životního prostředí, 83 s.
- [36] SCHARF, T. (2001): *Ageing and intergenerational relationships in rural Germany*. Ageing and Society, Vol. 21: 547 – 566 s.
- [37] SKOČNÝ, L. (2012): *Po stopách dávných věků aneb Vitějovice v dobách středověku*. Vimperk: Akcent tiskárna. 355 s.

[38] STŘELEČEK, F. (1992): *Analýza podnikatelské činnosti II*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zemědělská fakulta. 86 s.

[39] ŠVARCOVÁ, J. a kol. (2007): *Ekonomie – stručný přehled*. Zlín: CEED, 295 s.

[40] TOMAN, M., CODL, S., TUČEK, P. (2012): *České zemědělství očima těch, kteří u toho byli*. Praha: Národní zemědělské muzeum, 203 s.

[41] VÁLKA, M. (2011): *Moravský venkov na prahu třetího tisíciletí*. Brno: Masarykova univerzita. 224 s.

[42] Zápis z valné hromady ZOD Strunkovice nad Blanicí 1995

Elektronické informační zdroje

[43] *Aktéři rozvoje venkova*. [online]. [cit. 2013-21-09] Dostupné z:

<http://www.regionalnirozvoj.cz/index.php/akteri-venkov.html>

[44] *Český venkov to má stále těžké*. [online]. [cit. 2013-17-09]. Dostupné z:

http://www.agroweb.cz/Cesky-venkov-to-ma-stale-tezke_s43x60588.html

[45] *Euroregion Šumava jihozápadní Čechy*. [online]. [cit. 2013-11-18]. Dostupné z:

<http://www.euregio.cz/euregio/index.php>

[46] *Chance in nature – Local action group* [online]. [cit. 2013-11-18]. Dostupné z:

<http://www.chanceinnature.cz/prehled-cinnosti/>

[47] *Charakteristika Jihočeského kraje*. [online]. [cit. 2013-11-12]. Dostupné z:

[http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/D0003FEA6E/\\$File/31101112j1.pdf](http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/D0003FEA6E/$File/31101112j1.pdf)

[48] *LEADER – budoucnost venkova 2009* [online]. [cit. 2013-11-18]. Dostupné z:

http://eagri.cz/public/web/file/37121/02_Brozura_LEADER_budoucnost_venkova_2009.pdf

[49] *Mapa silniční a dálniční sítě Jihočeského kraje* [online]. [cit. 2013-11-28].

Dostupné z: <http://www.rsd.cz/Mapy/Soubor-map---kraje>

[50] *Mapa železničních tratí* [online]. [cit. 2013-11-28]. Dostupné z:

<http://www.cd.cz/assets/vnitrostatni-cestovani/mapa-site/mapa-trati/kjr.pdf>

- [51] MAS NAD ORLICÍ (2012): *Rozvoj venkova a Leader*. [online]. [cit. 2013-20-09]. Dostupné z: www.nadorlici.cz/files/materialy_ps_vize/17-analyza-venkov.doc
- [52] *Mikroregion Vlachovo Březí*. [online]. [cit. 2013-11-18]. Dostupné z: <http://www.vlachovobrezi.cz/search.php?rsvelikost=sab&rstext=all-phpRS-all&rsrazeni=priorita&rstema=17>
- [53] *Národní strategický plán rozvoje venkova České republiky na období 2007-2013*. Ministerstvo zemědělství ČR, Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky Praha. (2006). [online]. [cit. 2013-10-09]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/koncepce-a-strategie/narodni-strategicky-plan-rozvoje-venkova.html>
- [54] *Období normalizace* [online]. [cit. 2014-3-13]. Dostupné z: http://www.totalita.cz/norm/norm_02.php
- [55] Programový dokument OP Rozvoj venkova: *Strukturální změny v zemědělství od roku 1989*. [online]. [cit. 2013-21-09]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programy-2004-2006/Operacni-programy/OP-ROZVOJ-VENKOVA-A-MULTIFUNKCNI-ZEMEDELSTVI/Dokumenty/Programovy-dokument-OP-Rozvoj-venkova-a-multifunc/2-Analyza-ekonomicke-a-socialni-situace/2-2-Strukturalni-zmeny-v-zemedelstvi-od-roku-1989/2-2-4-Podnikatelska-struktura>
- [56] *Souhrn ke zprávě o stavu zemědělství za rok 2012*. [online]. [cit. 2013-17-09]. Dostupné z: http://www.apic-ak.cz/data_ak/13/1/pr/ZelZprava2012.pdf
- [57] SPOUSTA, J. (2006): *Proměny venkova*. Teologie a společnost. [online]. [cit. 2014-2-13]. Dostupné z: <http://www.cdk.cz/ts/clanky/113/promeny-venkova/>
- [58] *Správní úřady s působností pro městyse Strunkovice nad Blanicí* [online]. [cit. 2014-11-24]. Dostupné z: <http://urady.statnisprava.cz/rstsp/ciselniky.nsf/i/550540>
- [59] *Statistická ročenka Jihočeského kraje 2012*. Český statistický úřad. [online]. [cit. 2013-11-15]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/krajp/311011-12-xc>

- [60] *Trh práce a zaměstnanost*. [online]. [cit. 2013-19-09]. Dostupné z:
knihy.cpress.cz/?p=actions&action=download/file&value=files
- [61] TUPÁ, Z., DRLÍKOVÁ, M. (2005): *Specifika nezaměstnanosti na venkově – regionální studie*. [online]. [cit. 2013-19-09].
Dostupné z:
<http://casopis-zsfju.zsf.jcu.cz/kontakt/clanky/1-2~2005/269-specifika-nezamestnanosti-na-venkove-%E2%80%93-regionalni-studie>
- [62] *Vymezení venkovských obcí v ČR*. [online]. [cit. 2013-20-05]. Dostupné z:
<http://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6384068>
- [63] Wikipedie: *Jihočeský kraj* [online]. [cit. 2013-11-10]. Dostupné z:
http://cs.wikipedia.org/wiki/Jiho%C4%8Desk%C3%BD_kraj
- [64] Wikipedie: *Městys* [online]. [cit. 2013-11-05]. Dostupné z:
http://cs.wikipedia.org/wiki/M%C4%9Bstys#Historick.C3.BD_v.C3.BDvoj_m.C4.9Bste.C4.8Dek_v_.C4.8Desk.C3.BDch_zem.C3.ADch
- [65] Wikipedie: *Nezaměstnanost*. [online]. [cit. 2013-19-09]. Dostupné z:
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Nezaměstnanost>
- [66] Wikipedie : *Venkov*. [online]. [cit. 2013-15-05]. Dostupné z:
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Venkov>
- [67] *Zaměstnanost v zemědělství ve vztahu k rozvoji venkova*.
[online]. [cit. 2013-22-09]. Dostupné z:
http://test.uzei.cz/data/usr_001_cz_soubory/vr_doucha_rating.pdf
- [68] *Zpráva o stavu zemědělství za rok 1997*. [online]. [cit. 2013-21-09] Dostupné z:
<http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/vyrocní-a-hodnotící-zpravy/zpravy-o-stavu-zemedelstvi/zelena-zprava-1997.html>
- [69] *Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 2011*. [online]. [cit. 2013-16-09].
Dostupné z:
<http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/vyrocní-a-hodnotící-zpravy/zpravy-o-stavu-zemedelstvi/zelena-zprava-2011.html>

Přílohy:

Příloha č. 1 – Dotazník pro obyvatele obce Strunkovice nad Blanicí

Dotazník pro obyvatele obce Strunkovice nad Blanicí

Dobrý den,

Jmenuji se Jiří Brych a jsem studentem Zemědělské fakulty Jihočeské Univerzity v Českých Budějovicích. Tento dotazník slouží pro vypracování mé diplomové práce na téma: **Vliv zemědělského podniku ZEMPO - VOS a.s. na zaměstnanost a kvalitu života v obci Strunkovice nad Blanicí v průběhu let 1950-2013.** Dotazník přispěje k analýze kvality života a zaměstnanosti v obci Strunkovice nad Blanicí a úvahám nad možnostmi jejího dalšího rozvoje, a proto Vás prosím o chvíli Vašeho času na jeho vyplnění. Vybrané odpovědi prosím zřetelně označte, případně libovolně dopište.

Děkuji za ochotu.

1, Jste?

muž žena

2, Kolik Vám je let?

do 20 let 21 – 30 let 31 – 40 let 41 – 50 let
 51 – 60 let nad 60 let

3, Vaše nejvyšší dosažené vzdělání

základní vyučen středoškolské
 vysokoškolské

4, Vaše zaměstnání?

student podnikatel zaměstnanec důchodce
 na mateřské nezaměstnaný

5, Pracujete v obci?

- ano ne

Pokud ne, kam dojíždíte?

6, Kolik hodin týdně průměrně trávíte (včetně spánku) v obci?

- do 50 hodin do 80 hodin do 100 hodin do 130 hodin
- více jak 130 hodin

7, Zapojujete se do veřejného života v obci?

- ano ne

8, Chybí Vám v obci pracovní příležitosti?

- ano ne

9, Jak jste spokojeni s rozvojem Vaší obce?

- nezaostáváme za okolními obcemi zaostáváme za okolními obcemi
- oproti okolním obcím se Strunkovice rozvíjejí rychlejším tempem
- za poslední roky rozvoj obce stagnuje

10, Co by nejvíce pomohlo k rozvoji obce (např. dopravní obslužnost, občanská vybavenost, turistika a rekreace, podpora podnikání, rozvoj místních tradic, výstavba bydlení aj.)?

11, Jak jste spokojeni s mezilidskými vztahy v obci?

- výborné dobré nic moc velice špatné

12, Uvažovali jste někdy o zaměstnání v místním zemědělském podniku?

- ano ne jsem bývalý zaměstnanec

13, Jak místní zemědělský podnik vnímáte a jaký je k němu váš vztah?

14, Jaká by podle Vás měla být hlavní budoucnost venkova?

- měl by si uchovat kulturní a sociální tradice, hledat další obživy obyvatelstva v nezemědělských činnostech, turistice
- měl by posílit zemědělskou funkci
- venkov by měl sloužit především klidnému, zdravému bydlení a rekreaci
- jiné

15, Pokud jsem se Vás v souvislosti s kvalitou života a zaměstnaností v obci Strunkovice nad Blanicí zapomněl na něco zeptat prosím doplňte

Příloha č. 2 – Dotazník pro zaměstnance ZEMPO – VOS a.s.

Dotazník pro zaměstnance ZEMPO – VOS a.s.

Dobrý den,

Jmenuji se Jiří Brych a jsem studentem Zemědělské fakulty Jihočeské Univerzity v Českých Budějovicích. Tento dotazník slouží pro vypracování mé diplomové práce na téma: **Vliv zemědělského podniku ZEMPO - VOS a.s. na zaměstnanost a kvalitu života v obci Strunkovice nad Blanicí v průběhu let 1950-2013.** Dotazník přispěje k analýze kvality života a zaměstnanosti v obci Strunkovice nad Blanicí a úvahám nad možnostmi jejího dalšího rozvoje, a proto Vás prosím o chvíli Vašeho času na jeho vyplnění. Vybrané odpovědi prosím zřetelně označte, případně libovolně dopište.

Děkuji za ochotu.

1, Jste?

muž žena

2, Kolik vám je let?

do 20 let 21 – 30 let 31 – 40 let 41 – 50 let
 51 – 60 let nad 60 let

3, Vaše nejvyšší dosažené vzdělání

základní vyučen středoškolské
 vysokoškolské

4, Jak dlouho jste v ZEMPO – VOS a.s. zaměstnán (a)?

1 rok 2 – 5 let 6 – 10 let
 11 – 20 let více jak 20 let

5, Bydlíte přímo v obci Strunkovice nad Blanicí?

ano ne

6, Chybí podle Vás ve Strunkovicích a jeho blízkém okolí ostatní pracovní příležitosti?

ano ne

7, Zapojujete se do veřejného života ve Vaší obci?

- ano ne

8, Co říkáte na rozvoj městysu Strunkovice nad Blanicí?

- nezaostává za okolními obcemi zaostává za okolními obcemi
 oproti okolním obcím se Strunkovice nad Blanicí rozvíjí rychlejším tempem
 za poslední roky rozvoj obce stagnuje

9, Jak jste spokojeni s mezilidskými vztahy ve Strunkovicích nad Blanicí?

- výborné dobré nic moc velice špatné

10, Uvažovali jste reálně někdy o soukromém podnikání v zemědělství

- ano ne

11, Je podle vás práce v zemědělství perspektivní zaměstnání?

- ano ne

12, Měl by se podnik v budoucnu věnovat některým z uvedených činností?

- pěstování alternativních plodin
 chovu prasat
 chovu slepic
 chovu ovcí a koz
 výrobou potravin (mléčných, masných apod.)
 nezemědělským činnostem
 měl by se zaměřit na zkvalitnění a rozvoj současné živočišné a rostlinné produkce
 něčemu jinému

13, Jaká by podle Vás měla být hlavní budoucnost venkova?

- měl by si uchovat kulturní a sociální tradice, hledat další obživu obyvatelstva v nezemědělských činnostech, turistice
 měl by posílit zemědělskou funkci
 venkov by měl sloužit především klidnému, zdravému bydlení a rekreaci
 jiné

15, Pokud jsem se Vás v souvislosti s kvalitou života a zaměstnaností v obci Strunkovice nad Blanicí zapomněl na něco zeptat prosím doplňte.

--

Příloha č. 3 – Vybrané údaje z rozvahy ZEMPO – VOS a.s. (v tis. CZK)

	Položka	2010	2011	2012
	AKTIVA CELKEM	111078	119468	126598
B.	Dlouhodobý majetek	88709	95051	94653
C.	Oběžná aktiva	22351	24348	31754
C. III.	Krátkodobé pohledávky	5591	6352	8111
C. IV.	Krátkodobý finanční majetek		2414	6975
	PASIVA CELKEM	111078	119468	126598
A.	Vlastní kapitál	100097	103231	107846
A. I.	Základní kapitál	88951	88951	88951
A. II.	Kapitálové fondy	144	297	297
A. III.	Rezervní fondy, nedělitelný fond a ostatní fondy ze zisku	7174	7205	7354
A. IV. 1.	Nerozdělený zisk minulých let	3206	3797	6629
B.	Cizí zdroje	10813	16066	18691
B. II.	Dlouhodobé závazky	6521	7529	8006
B. III.	Krátkodobé závazky	4272	4037	4461
B. IV.	Bankovní úvěry a výpomoci	20	2500	1500
B. IV. 2.	Krátkodobé bankovní úvěry	20	1000	1000
II.	Výkony	31609	41017	45604
II. 1.	Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb	29681	36689	42700
III.	Tržby z prodeje dlouhodobého majetku a materiálu	1310	1735	1493
IV.	Ostatní provozní výnosy	8900	13305	8608
VII.	Výnosy z dlouhodobého majetku			332
X.	Výnosové úroky	38	64	97
N.	Nákladové úroky	51	69	99
XI.	Ostatní finanční výnosy	393	0	0
Q.	Daň z příjmů za běžnou činnost	-517	1008	844

	Výsledek hospodaření za úč. období (+/-)	622	2981	4615
	Výsledek hospodaření před zdaněním	105	3989	5459

Příloha č.4 – Konstrukce poměrových ukazatelů

Rentabilita aktiv ROA = EBIT/AKTIVA

Rentabilita vlastního kapitálu ROE = Čistý zisk/Vlastní kapitál

Rentabilita tržeb ROS = EBIT/Tržby

Běžná likvidita = Oběžná aktiva/ (krátkodobé závazky + krátkodobé bankovní úvěry)

Pohotová likvidita = (Oběžná aktiva – zásoby)/(krátkodobé závazky+krátkodobé bankovní úvěry)

Peněžní likvidita = Finanční majetek/(krátkodobé závazky+kr. bankovní úvěry)

Celková Zadluženost = Cizí zdroje/AKTIVA

Ukazatel úrokového krytí = EBIT/Nákladové úroky

Příloha č.5 – Tvar Altmanova modelu

Altmanův index = 0,171 (Čistý pracovní kapitál/AKTIVA) + 0,847 (Nerozdělený zisk + Fondy/AKTIVA) + 3,107 (EBIT/AKTIVA) + 0,42 (Vlastní kapitál/Cizí zdroje) + 0,998 (Tržby/AKTIVA)